

پښتو ته دوهم ادبی سوغات

د

عبدالقادر خان خټک

دیوان

قندهار

Ketabton.com

# د عبدالقادر خان خټک دیوان

چی د اعلیٰ حضرت پښتون محمد ظاهر شاه په عصر کښ د ع، ش سردار محمد داؤد خان د قندهار ملکي او لښکري مشر په امر او پښتو پالنه، په قندهار کی په هغو مصارفو چه د دارالحکومگی په واک دی، له دوو قلمی نسخو څخه لمړی پلا چاپ او خپور سو.

مدون او مصحح: عبدالحی حبیبی

د طلوع افغان مدیر  
قندهار: تله د ۱۳۱۷ کال  
لمړی چاپ (۵۰۰) جلد

## اهداء

دَ پښتو ژبې د ادب دا دوهم اثر، هم د ځلمی ښاغلي اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پښتون ټولواک و لوړ حضور ته وړاندې کيږي، چه د دوی عصر د پښتو او پښتونوالی د ژوندون او نهضت دوره ده.

قندهار ۱۰ د تلي ۱۳۱۷  
(محمد داؤد)

## د مدون له خوا

## د کتاب له ویونکو سره یو څو ویناوی

لس نیم کاله دمخه چه زموږ په وطن کی د انقلاب او ورانی اوربل ؤ، ما ته د پښتو د یوه لوړ ادیب او شاعر، عبدالقادر خان خټک د خوشحال خان خټک د زوی یو نادر قلمی دیوان په لاس راغی، هغه وخت خو زما په زړه کی لا هم نه را گرزیده چه یو وخت د زه د پښتو د ادب، د دغه گرانبها اثر په طبع او نشر کامیاب سم.

وروسته چی د وطن پر افق د نجات لمر را وختی، او ورځ په ورځ د وطن له نورو چارو سره علم او ادب هم ښه رونق وموند، نو هر کله ما غوښته، چه د پښتو دا ورکې مرغلری و خپلو وړونیو ته وسپارم، پنځه کاله دمخه خوشبختانه د دغه دیوان یوه بله بشپړه نسخه هم ما په قندهار کی وموندله، دا نسخه تر هغی پخوانی نسخې خوشخطه او کامله او صحیحه وه. په ډیر شوق می دواړه نسخې سره مقابله کړې، او یوه صحیحه او بشپړه نسخه می له دواړو څخه نقل کړه.

دا قیمتی اثر ما ته دغسی پروت ؤ، او دا ارمان می په زړه کښی ؤ، چه کله به دغه امانت، پښتنو ته ورسوم؟ او د خپل زیار او مښو د خوړه میوه به وخورم! ځکه چه دا کتاب تر اوسه هیچیری ندی چاپ شوی، او ډیر نادر دی، نو به د پښتو ژبی مینانو هم هر کله ما ته د دغه د طبع او نشر تشویق را کاوه، او تل به ئې هیله کوله.

د اعلیحضرت پښتون ټولواک محمد ظاهر شاه، دوره خو د پښتنو او د پښتو د نهضت او لوړتیا دوره ده، په دغه مبارک عصر کښی موږ پښتانه ډیرو خپلو زړو ارمانو ته رسیدلی یو، او د پښتو ژبی روزنه او پالنه هم په ښه ډول کیږی!..

څو میاشتی لا نه دی تیری شوی، چه موږ د قندهار د ښاغلی او ځلمی ملکی او عسکری مشر سردار محمد داؤد خان په پښتو پالنه، د پښتو د پلار خوشحال خان خټک ضخیم کلیات بشپړ طبع او خپور کی، چه د هغه کتاب له تصحیح او تدوین او طبع څخه فارغ شوم، نو د خوشحال خان د نومیالی زوی عبدالقادر خان دیوان چه دا څو کاله سم شوی او تصحیح کړی را څخه پروت ؤ، د هغه ښاغلی پښتو پالونکی مشر حضور ته وړاندی شو، دوی چه د پښتو او پښتونوالی سره د زړه مینه لری، ژر ئې د دغه کتاب د طبع امر هم وفرمایه، او زما دغه زوړ ارمان الحمدلله تر سره سو.

نو دغه زموږ د پښتو د ادب دوهم سوغات دی، چه اوس ئې پښتنو وړونیو ته سره د یوې مفصلی مقدمې وړاندی کوو، او ټینگه هیله لرو، چه ژر تر ژره دغسی ډیر قیمتی سوغاتونه نور هم خپلو پښتنو ته وړاندی کړو، او د پښتونوالی په روڼه دنیا کښی د پښتو ژبی او ادب ته یو کوچنوتی خدمتگی د خپلو پښتنو او پښتو غوښتونکو ښاغلو مشرانو د پالنې په سیوری کښی وکړای شو، که خدای کول!

(قندهار نوی ښار، ۲۵ د وری ۱۳۱۷)

د دې کتاب مدون وا مصحح او ناشر:

عبدالحی حبیبی د طلوع افغان مدیر

## توضیح

لمړۍ نسخه د دې کتاب اصل ده، متأسفانه تاریخ نلری، دوهمه نسخه چه د کتاب تصحیح او بشپړ توب له هغې څخه شوی دی د لیکلو تاریخ ئې داسی دی: (روز جمعه بتاریخ ۲۳ شهر شوال ۱۱۸۲ هـ). په دې کتاب کښن چه هر بیت یا بدلی یا قصیدې یا رباعی او منظومې ته داسی ۵ نڅېنه لیکلې وه، دغه ټول هغه زوائد دی چی په اصلی نسخه کی نه وه، او له دغه دوهمی نسخې څخه پکښن زیات شوی، او په یوه کوچنی دائره سره نڅېنه او ټاکلې شوی دی.

## فهرست

|                  |          |
|------------------|----------|
| بدلی             | (۲۰) مخ  |
| رباعیات          | (۱۱۰) مخ |
| متفرقات          | (۱۳۵) مخ |
| د پښتو نادر لغات | (۱۵۹) مخ |

## د پښتنو پياوړی اديب عبدالقادر خان خټک

### پېژندنه

عبدالقادر خان د خوشحال خان زوی د شهباز خان لمسی، د یحیی خان کړوسی، د ملک اکوړې کوسی دی، د پښتو زبې یو پیاوړی شاعر او نامتو لیکونکی او وینونکی دی چې د خټکو د مشرانو له لورې کورنی څخه را وتلی، او پښتو ژبی ته ئې ښه او لوړ لوړ خدمتونه کړي دي!

عبدالقادر خان، د پښتو د پلار خوشحال خان خټک یو مشهور او نومیالی زوی دی چې پخپله کورنی او اولس کښ ئې د خانۍ او مشرتوب ښه مقام درلود.

د عبدالقادر خان د تولد او وفات کلونه موږ ته ندی ښکاره، د ده د پلار خوشحال خان له ویناؤ څخه څرگندیږي، چې دی د خپل پلار په ژوندون ورسره یو ځای<sup>۱</sup>، او هر کله پلار له ده څخه خوښ ؤ<sup>۲</sup>.

### د ده عمر

عبدالقادر خان د خوشحال خان د مړینې په کال (۱۱۰۰هـ=۱۶۹۱ع) هم ژوندی ؤ او د خپل پلار پر مرگ ئې مرسیه ویلې او ژبا ئې کړې ده، مگر د دغی مرثیې څخه ښکاره ده، چې دی د پلار پر مرگ حاضر نه ؤ، لکه چې وایی:

په ارمان د ملاقات له موږه ولاړې ځمور ستا د لیدو ژمنه په عقبا ده

تر ۱۱۱۴هـ کاله پوری عبدالقادر خان یقیناً ژوندی ؤ، ځکه په دغه کال ده یوه بدله ویلې ده، چې دا بیت له هغې څخه دی:

سن زر سل د جدایی څورلس د پاسه      دا غزل می په بیاض باندی رقم کړ

په ۱۱۱۲هـ کال کی ده د خپل کتاب یوسف او زلیخا نظم پای ته رسولی دي، د دې کتاب په پای کښ خپل زوی ته نصیحت کوي، او د سپین یریتوب حال بیانوي چې وینسته می سپین او زوړ شوم:

|                            |                        |
|----------------------------|------------------------|
| په سن راغلم تر پنځوسه      | په غفلت کی یم تر اوسه  |
| وینسته سپین خاطر می تور شو | بد خصلت می کله نور شو  |
| د ځوانی بهار خپور شو       | رنگ د باغ د گلو نور شو |
| پژمرده د ځوانی باغ شو      | د هر گل فراق می داغ شو |

له دې شمیره که موږ استنباط وکړو، نو چې په ۱۱۱۲هـ کال عبدالقادر خان د ۵۰ کالو و البته د ده د تولد کا به ۱۰۶۲هـ وي، چې د خپل پلار پر ۴۰ کال زوکړی دی. د عبدالقادر خان د عمر د پای ورځی ندی ښکاره، مگر د ده له کلامه موږ لاندینی استنباط کولای سو؛ دی د یوې بدلی په پای کی وایی:

هر کاره به بهادر شاه چیری خبر کا      حال عبدالقادره مه وایه سپرلی

له دغه بیته اوڅاریږي، چې دی د بهادر شاه په عصر کښ ژوندی ؤ، بهادر شاه معظم د اورنگزیب عالمگیر مشر زوی ؤ،

(۱) د خوشحال خان خټک کلیات ص ۹۵۱ د قندهار طبع.

(۲) د خوشحال خان د کورنی احوال او وقایع مو د ده د کلیاتو په مقدمه کی مفصل لیکلی دی، دلته ئې مکرر نه لیکو، محترم ویونکی د هغه ته رجوع وکړی.

چه د پلار تر مړنې وروسته په ۱۱۱۸ هـ کی پاچا شوی او په ۱۱۲۳ هـ کښ وفات شوی دی. نو تر ۱۱۱۸ هـ پوری د عبدالقادر خان ژوندون یقیني او وروسته ښکاره ندی، تر دې زیات کوم تحقیق د ده د عمر په خصوص کی د ده له کلامه نه کیږي، او نه چا ضبط کړی دی.

### د وطن بيلتون

د خوشحال خان د کورنۍ سړو، اکثرو د وطن خواهۍ او آزادۍ غوښتلو په جرم، د وطن بيلتون گاللي، او د مغولو پاچهانو سره د خپلواکۍ د ساتنې دپاره په ميرانه جنگيدلي دي، نو ځکه ډير له دوی څخه د مغولو له خوا له خپلي مينی څخه بيل شوي، او د هند په مختلفو ځايو کی يا بنديان يا نفی وه.

عبدالقادر خان هم په دغه ډله کی د عمر ډيره برخه د هندوستان په ښارو کی تيره کړې او د خپله گرانه وطنه بيل و. له کلامه ئې ښکاره کیږي چی په هندي ژبو هم څه نه څه پوهيدی، او د هندوستان په دنيا کښ هر کله د خپل وطن په بوی غوړيدی، او د ده مړاوی زړه چه د بيلتون اور سوې و، د وطن نری نسيم پر وجد او نشاط او نثار راوستی:

باد ئې بوی عبدالقادره سحر راوړ  
شگفته لکه غنچه په دغه باد شوم

یا:

د اشنا له لوريه خط را لږه راغی  
بيا می اور په زړه تازه د اشتياق شه  
عبدالقادر خان زمور پښتون ښاغلی ادیب د هندوستان په نا اشنا دنيا کی فقط درې ملگری درلوده:  
چی پرې غم علطوم درې می محرم دی  
پښتون ادیب خو پخپله خوره ژبه شعرونه ویل، او د پښتو ادبیاتو ته ئې رونق ورکاوه، مگر افسوس چه د بيلتانه په مځکه کی څوک د ده په ژبه نه پوهیده، او پښتون ملگری ئې غوښتی:

د سخن خوبی همه لرم موجوده  
زه عبدالقادر محتاج د سخندان یم  
د وطن مینې او شوق هر کله د ده خوږمن زړه ور ناکراره کاوه، دی تل د مینې د لیدو لیوال و، او له لیری ئې د زړه له کومی سلامونه د وطن پر یارانو نثارول:

گنډی وی چه سره بیا په یوه ځای شو  
په هغو زمور سلام چه په وطن دی

### معاصرین

عبدالقادر خان په هغه مځکه کی زوکړی، او د خټکو په هغه ادبستان کی لوی شوی و، چی د ده شا و خوا خپلوان ټوله ادیبان او شاعران وه، د ده پلار خو د پښتو شعر پلار دی، وروڼه ئې لکه اشرفخان هجری او صدر خان او گوهر خان او اسکندر خان، او نور وریرونه او د کورنۍ سړی ئې لکه افضل خان او کاظم خان شیدا، او علی خان ټول د پښتو ژبی نومیالی شاعران او وینونکی دی چه دا ټوله د عبدالقادر خان معصرین او خپلوان یا د خوشحال خان د ادبی مکتب فیض میندونکی وه، او عبدالقادر خان په دغه ادبی کورنۍ کی روزل شوی دی. علاوه پر دغه په هغه وخت کښ شاوخوا نور پښتانه ادیبان هم وه، چی یو له معاصرینو څخه د عبدالقادر خان مرحوم عبدالرحمن بابا و، د رحمان بابا ادبی شهرت تر خوشحال خان لږ ندی، دی هم د مغولی اورنگزیب په عصر کښ ژوندی و.<sup>۱</sup>

(۱) وگوری د پادری هیوز مقدمه د کلید افغانی طبع ۱۸۹۳ ع پخپله رحمان بابا وایی:  
و دارا او اورنگزیب وته حیران یم  
چه ئې څه چاری واقع شولي تر میانه

عبدالقادر خان د ده سره شعری او ادبی مسابقي لري، د يوې بدلې په پای د رحمان بابا په خواب کی وائی:  
 زه خټک د يار په غم تازه تازه شوم غوريه خيل رحمان که شو ور ځنی سترې  
 بل د عبدالقادر خان له روحانی لار ښوونکو او معاصرینو څخه شیخ سعدی لاهوری د شیخ آدم بنوری شاگرد دی، چه د  
 ده مرشد ؤ، او ما اړویدلی دی چی په طریقت کی ئې عبدالقادر خان خلیفه هم ؤ، د دې کتاب په ۲۲۶ مخ کی عبدالقادر خان  
 د خپل مرشد د وفات تاریخ په ۱۱۰۶ هـ کال ویلی دی.  
 په دغه ډول نو عبدالقادر خان په طریقت کی په درې مرتبې و حضرت مجدد ته رسیږی، چه شیخ بنوری ئې شاگرد ؤ.  
 نور د دې پردیس ادیب ژوندون اکثر په پردیسی او بیلتون کښ تیر شوی دی، ځکه نو د ده سوانح هم ښه ښکاره او  
 څرگند ندی.

### د خوشحال خان په ادبی مکتب کی د عبدالقادر خان مقام:

د پښتو ژبی د شاعرۍ او ادب په تاریخ کښ خوشحال خان د هغه مکتب مؤسس او سټه ایښوونکی دی، چی مور ئې د  
 ده په نوم نومړی کوؤ، د پښتو د ادبیاتو له پلټنې څخه مور ته ښکاره کیږی، چی د دې ژبی د لیک او لوست او شعر او ادب،  
 څو مختلف مکتبونه دی، چی د هر مکتب ډول او د لیک او ویلو طرز او سبک هم ظاهراً هم معناً بیل ؤ، لاندی ئې لنډ  
 بحث ولولی.

۱. د پښتو د لیک او ادب لمړی مکتب زما په عقیده د اخوند درويزه ننگهاری مکتب دی، که څه هم اخوند صاحب پخپله  
 د دې مکتب مؤسس ندی، او تر ده دمخه څه سابقین لري مگر هغه لوی خدمت چه ده د دې مکتب سبک ته کړی دی، نو  
 حق لري چه د ده په نوم یاد شی د دې مکتب سبک داسی ؤ:  
 (الف): نثر د نظم په ډول او لحاظ د قافې په نثر کښ، مگر د علم عروض رعایت لږ ؤ یا نه ؤ. (ب): مضمون د شعر  
 اکثر دینی او تبلیغی یا روحانی او عرفانی ؤ، چه څه نه څه د تصوف روح په کډ ؤ، او له اسلامی علومو څخه لکه فقه، تفسیر،  
 حدیث استنباط کیدی او ډیر ځله رد د ځنو ملحدینو ؤ، چه په هغه وخت کی د تاریک پیر (پیر روښان) د افراطی تصوف تر  
 جنډې لاندی راوتلی، او د خیرالبیان<sup>۱</sup> په کتاب ئې عمل کاوه د اخوند درويزه د سبک ملگری اخوند قاسم د فوائدالشریعه  
 خاوند، پانخیل شنواری<sup>۲</sup> او بابو جان چه تور کافر ؤ او مسلمان شوی ؤ او نور د مرحوم اخوند زامن او کورنی وه، د تاریک  
 پیر ملگری میرزا خان انصاری<sup>۳</sup> او نور وه.

(۱) لکه شیخ مالی یوسفزی.

(۲) مخزن الاسلام د اخوند درويزه وگوری.

(۳) د مستر راورتي د پښتو گرامر مقدمه د کلکتې طبع ۱۸۵۶ ع.

(۴) جی، ایچ راورتي.

(۵) د اخوند درويزه له بیانه څخه ښکاره کیږی، چی بایزید بن عبدالله چی په پیر روښان مشهور ؤ، پلار ئې اصلاً قندهاری ؤ، او دی به د کانی کوږم  
 په اورمړو کښ اوسیدی. د هندوستان او بخارا او تورکستان سفرونه ئې کړی وه، او یوه فلسفی رویه ئې درلوده چی د تصوف د حلول خوا ته نژدې وه،  
 زما په خیال چی پیر تاریک د هغی ډلی د فلسفې او نیم مذهبی افکارو څخه اخیستنه کړې وه، چی د مصر د الفاطمی کورنۍ پاچهان وه، او په ایران  
 کښ د باطنیه او اسماعیلی او قرامطه په نوم مشهور وه، ډیرو مؤرخینو او ابو ریحان بیرونی د کتاب الهند خاوند په ۴۲۴ هـ کښ د قرامطه ؤ غلبه پر  
 ملتان هم لیکلې ده چه وروسته نو د زین الخبار گردیزی، او ابن اثیر او ابن خلدون په قول دغه ملاحده سلطان محمود غزنوی له ملتانه ورک کړه، د  
 دوی غلبه پر ملتان یوازی نه وه، بلکه د ناصر خسرو بدخشانی له تألیفاتو څخه ښکاره ده چه د دوی اثر تر بدخشانه او ترکستانه رسیدلی ؤ، او هر ځای  
 ئې په غرو کی پټ مراکز درلوده چه د الموت کلا او د حسن صباح تحریکونه ټوله تاریخونو ضبط کړیدی.



۲. دوهم مشهور مکتب د خوشحال دى، چي دوى عروضى شعر په پښتو کښ ډير کړى دى، د خوشحال خان د مکتب شاگردان ټوله ساده وټونکي دي، کلام ئې گرانښت او تنقيد نلري، او د خپلو معاصرینو پارسي شاعرانو سره څنگ پر څنگ ځي. دا مکتب بيله د خوشحال خان د کورنۍ نور ډير ملگري لري، لکه رحمان، ارزاني خويشکي، واصل، عبدالعظيم، قاسم علي افريدي، عبدالرحيم هوتک، شمس الدين کاکړ، پير محمد کاکړ او نور...<sup>۱</sup>

د دوى کلام له عشق، او اخلاقو او څه نه څه له تصوف او عرفانه ډک دى، د عروض او قافې او د فصاحت او بلاغت د اصولو بشپړ مراعات کوي.

۳. دريم مکتب د حميد مهمند سپړني ماشوخیل دى، چي دى هم د مغولو په عصر کي ژوندی و، په ۱۱۳۷ هـ کال ئې شاه گدای ليکلي دي،<sup>۲</sup> د حميد د مکتب شاگردان يا ملگري کاظم خان شيدا، د خوشحال خان کړوسى د اشرف خان لمسى د افضل خان زوى دي او په قندهار کي ميرزا حنان<sup>۳</sup> د ده د مکتب او سبک پيرو دى، نورو پښتو شاعرانو هم د ده د سبک اثر قبول کړى دى، مگر لږ لږ.

د ماشوخیل حميد بابا د شعر سبک ظاهراً هغه عروضى شعر دى، مگر د پارسي شعر له هندي سبک سره ډير نژدېوالی لري، ده ته موږ د پښتو بيدل يا صائب ويلای شو، دى په تشبيه او استعاره او تلازم کښ پوره نازکخيال دى او لکه بيدل دغسي نادر تشبيهونه او تلازمات لري، لکه په پارسي ادب کښ چي هندي سبک د بخارا او ايران له سبک څخه بيل دى، په پښتو کي هم د حميد سبک له نورو څخه امتياز لري. ځکه نو پښتانه شاعران دى موشگاف حميد بولي.<sup>۴</sup>

اوس چي تاسي ته لنډ د پښتو ادب د مشهورو ادبي مکتبو بحث وسو، نو به وگورو چه عبدالقادر خان پخپل ادبي مکتب کښ کوم مقام لري؟ او د نورو څخه ئې څه اخيستی دي، او د ده د کلام ښيگړي او خصوصي مزایا څه دي؟

د خوشحال خان په کورنۍ کي د ده دوه زامن په ادب او شعر کي تر نورو ډير لوړ را وتلي دي، چي کله کله د وينا په ښيگړو کښ له پلاره سره سيالي نه، بلکه تر ده لوړتوب هم کوي.

دا دوه د ادب ښکلي گلان او د پښتو د شعر د ښ خوشنوا خاچونې (بلبلان) اشرف خان هجري او عبدالقادر خان دي، د هجري د يو څو بدلو څخه چه مستر راورتي نشر کړى دي، داسي ښکاره کيږي، چه د شعر په فن کښ لوى لاس لري، او د ده کلام متين او خوږ او ساده او برجسته دى، که ما د ده ديوان ليدلى وای، نو به مې د ده کلام د عبدالقادر خان سره پرتله کړى وای، افسوس چه د پښتو ادب دا ناياب اثر ورک دى، او فقط د څو تنو خارجي قدر دانانو په لاس کښيوتلى دى، خوښ يو چي د عبدالقادر خان مرغلري تر خاورو ندي لاندې شوى، او موږ ئې اوس پښتنو ته وړاندې کوو.

زما په عقیده د خوشحال خان به مکتب کي عبدالقادر خان تر ټولو لمړى دى، د ده د کلام مزایا دا دي:

### د عبدالقادر خان د وينا ښيگړي

۱. د عبدالقادر کلام ساده دى، له تعقيد او دروندوالي څخه تش دى، د هر راز تخيل پر ادا مقتدر دى، گران مضامين په ساده ډول ويلای شي، په خوږوالي او سلاست کښ مثيل نلري، تمثيلات ئې طبعي او مثبت دي، په تخيل کښ ډير و ماوراء

(۱) وگورئ د پښتو شعر تاريخچه.

(۲) د پښتو شعر تاريخچه ليک د حبيبي.

(۳) د پښتو شعر تاريخچه ليک د حبيبي.

(۴) لکه چي مرزا حنان قندهاري وايي:

بل حميد موشکاف د خيال په شعر څه به وایم ناسفته دُر ئې پييل

الطبیعه ته پرواز نکوي، د حس او تعقل تر دائرې نه وزي، دا هغه د سهل ممتنع مزیت دی چې د خوشحال خان له کلامه څخه ده اخیستی، او ډیر ئې پوخ او رنگین کړې دی. د دې بدلی متانت او سلاست او طبیعي سبک وگوري:

په وېل د کوم بې رحم ځیگر ورځې      چې دا هسی ډیر پس رایشې بیا ژر ځې  
د عاشق د سترگو غر نه حجابیری      ولی هسی شان مخ نغښتی په میز ځې  
د لوتی په مقام به هاله کښینې      که د ورکړې د مرانی په وزر ځې  
د هوسیو سترگی توری د باز سرې دی      خونړیزې تر تورو سترگو کالا زر ځې  
تصدیع مکره کشتن گاه وته پر سر ځې      که په وژلو د بیدل عبدالقادر ځې

### حقیقت او ابتکار:

۲. د عبدالقادر خان په کلام کښ ډیر ځله ابتکار او د تخیل بداعت لیدل کیږي چه د نورو په کلام کی لږ دی. په شعر او شاعری کښ خو نوې موضوع میندل، او نوی فکر ایجادول ډیر مهم دی، د استادۍ معیار، او د کلام د پوخوالی نخښه خو هم دغه ده، زموږ عبدالقادر خان په دې خوا کښ هم ډیر بډای دی، دلته به ئې د یوه لنډ مثال په لیکنه اکتفا وکړو:

شعراء ډیر په تلابښ کښ دي، چه د محبوب و مخی ته د تقدیم وړ متاع ومومی، هر څوک غواړي، چی نوې تحفه تقدیم کړي، په دې تلابښ کښ شعراؤ ډیر نوی متاعونه میندلی او زښتی مضمون آفرینی ئې کړي دي، ځان او زړه خو هغه لمړنی متاعونه دي، چه په دې محضر کی وړاندی کیږي، یو شاعر د یار په کوڅه کی زړه به لاس گزیدي مگر د تقدیم موقع ئې نه و میندلی، له پریشانی څخه زړه ځنی ورک شو:

دل بدستم بود می گشتم بگرد کوی دوست      از پریشانی نمیدانم کجا انداختم؟  
د بل بیچاره څخه هم د بیلتون په تیاره کښ، هغه متاع ورک دی، چی ده به یار ته وړاندی کاوه نو نارې وهی:  
در شبستان غمت دل ز کفم گم گردید      ای چراغت بکف از رنگ حنا زود بیا (واقف)  
خواجه حافظ شیرازی هم تر ځان بله گرانبها متاع نه وینی، چی د یار په پښو کی ئې نثار کړي، مگر افسوس چه دا متاع هم په هغه لوړ حضور کښ دومره قیمت نلري:

نثار خاک رخت نقد جانمن هر چند      که نیست نقد روان را بر تو مقداری  
سر بازی هم د مینی سره تړلي ده، که څه هم هر مین سر نه بایلی، او په دې میدان کی نه دریږي:  
به خاکپای عزیز تو سر نگردانم      وگردد دست فراق بسر بگردانی (حافظ)  
سعدی په دې لار کښ یو پل دمخه ږدي، سر و ځان هم د تقدیم وړ نه گڼي:

من چه در پای تو ریزم که پسند تو بود؟      سرو جان را نتوان گفت که مقداری هست

په دې ډول شاعرانو ډیر فکرونه کړي، او د تخیل اسان ئې پر دې ډگر ځغلولی دی، د سرو ځان متاع ئې دومره واره وړاندی کړې دی، چی اوس بالکل فرسوده او زوړ دی، زما په عقیده خو دغه تحفه په مینه کښ یو غیر طبیعي تحفه ده، ځکه چی د ذات حب او د ځان گرانبښت په انسانانو کی یو فطری کشش او جذب ده، او دغه غریزه په انسان کښ مختلف ډولونه او تظاهرات لري، عشق څو د فنا مقام ته نه وی رسیدلی ټوله د دغه فطرت، مختلف اشکال دي، څو وصل او فنا نه وی مینده شوې، نو د بیلتون او فراق پر دنیا د حب ذات په دائره کښ سر بازی هم شاعرانه بلند پروازی او مافوق طبیعه تخیل

دې، ځكه چه ځان وي، حب ئې سته، چي حب د شي وي، نو ئې قربانول او واري كول هم نه وي.  
(د فنا او وصال مقام بيل دي، زموږ شعراء خو تل د بيلتون له ويره نارې او كوڅاري وهی) نو كه وويل شي، چه د شاعرانو جانبازی او سر بایلنه كورټ يوه شاعرانه دعوی ده، بې ځايه به نه وي، له دغه جهته كه يو ويونكي او شاعر د تخيل په دنيا كي يو داسي متاع ومومي، چه د هغه وړاندې كول د مين مخي ته د ده مقدور، او په عين حال كښ فطري او طبيعي وي، نو دا به د شاعري د تخيل كمال او حقيقت او لوړ توب وي!

ژړا د انسان له طبيعي مظاهرو څخه ده، چه د نفسياتو د مخصوصو عواملو نتيجه ده، عبدالقادر خان غوښته، چه د خپل مين حضور ته داسي تحفه وړاندې كړي، چه چا نه وي تقديم كړې، د ده شاعرانه بديع تخيل او د ابتكار طبيعت وگرزیدي، د خپلي ژړا او سرو اوښكو له طبيعي بهيدو څخه ئې كار واخيست، په لمن كښ ئې د اوښكو سره غمي سره ټول كړه، ولاړ په ډير احترام ئې د مين مخي ته وړاندې كړه او وې ويل:

سرې سرې اُونۍ د پر مخ عبدالقادره! و خپل يار ته د ياقوتو مهماني ده

وگورۍ په څه سلاست او سادگي، يو نوۍ او بديع تخيل، د الفاظو په قالب كښ توي شوي دي! چه د طبيعت په لمن كښ يو ابتكار دي، او د شاعري په دنيا كښ د ياقوتو مهماني يوه نوې ميلمستيا ده، چه تر اوسه څوك بې عبدالقادر خانه د مين پر داسي ميلمستيا ندی مؤفق شوی!...

### اجتماعي افكار او اخلاق

۳. عبدالقادر خان د اجتماعي ژوندون د ښيگړو په بيان كښ هم ډير مقتدر دي، هغه اخلاق چي په ټولني ژوند كښ سړي ورته اړ دي، په صراحت سره ئې ښئي، او له هري خوا هغه ښيگړي بيانوي، چه په ژوندون كښ بری او ظفر پوري موقوف دي!

زيار او مښود د انسان د بري يو لوی عامل دي، پوهانو او اديبانو په ډول ډول دا كوښښ تأكيد كړي دي حضرت جامي وائي:

هر چند فلک گرم عداوت گردد      دوری برسد که رنج راحت گردد  
رو قطره چند از عرق سعی بریز      شاید عسرت بدل بعشرت گردد  
صائب وائي:

اينكه روزي بي تردد ميرسد افسانه ايست      پنجه كوشش كليد رزق را دندانہ ايست  
عبدالقادر خان په يوه ښكاره او بديهي مثال دا مسئله داسي ثابتوي:

ژړنده هاله څه حاصل كاندې چه گزي      يو زمان قراري مكره له طلبه!

د اجتماع په دنيا كښ، سعادت د هغه ملت نصيب دي، چه يو د بله ئې افراد، ضرر نه سره رسوي، بې دغه اساسه د اجتماع وجود هم مشكل دي، ژان ژاك روسو او نور اجتماعي پوهان، د اجتماع تړون social contract سټه هم پر دغه ايردي چه ”تر هغه ځايه آزاد ئې چه بل چا ته مضر نسې“ عبدالقادر خان په دې لاندینی بيت كي د اجتماع رواداري او پيرزوينه تر دې اندازې غواړي، چي د خپلي گټي دپاره هيڅكله د چا بدی او تاوان نه غواړي، لكه چي وائي:

چي سبب ئې د دوزخ ځما كشتن وي      بيا د نه موم دا هسي شهادت!

په دې بيت كي هم دا د اجتماع اس اساس او د اسلام مهم تعليم داسي تصوير شويدي:

په دا دوه حرفه ادا مسلمانۍ ده      هر چه نه پسندې په ځان په چا مه پسندده

عبدالقادر خان یوازی د روغی د میدان میړه ندی، بلکه دی د خپل پلار په ډول یو توریالی ادیب دی چه په پیرو جگړو کښ ئې د پلار سره ملگری کړې ده، دی په دنیا کی د حیات فلسفه، او د بری لار هم د توری زور بولی، په نوې دنیا کښ هم د فرانسه مشهور اجتماعی میړه رسو Rousseau او د ارتقا د نظری د خاوند ډاروین فلسفه پر دغه ولاړه ده، چه د ژوندون حق قوی لری، او ضعیف مضمحل کیږی، د انگریزی ژبی یو بلیغ متل دی: might is right یعنی ”قوت حق دی“.

دا فکر د اوسنۍ دنیا د سیاست او اخلاقو او اجتماع سټه ده، عبدالقادر دا د حیات فلسفه او د بری لار داسی ښی:

چه د توری مخ ئې سور کړ په میدان کی      هم هغه سرخ رویی یوسی له نبرده  
عبدالقادر خان په ژوندون کښ د لوړ همت او د پښتونوالی د ننگی تر دې حده پوری پر خوا دی:  
مرگ له تندی په مذهب ځما بهتر دی      نه ژوندون د دون همتو په اوبو  
یا دا:

سخت دی د نیمگریو طیبانو ناز تر مرگه      مرگ ته غاړی کښیږده دارو مکوه بیماره

### سیاست او مشرتوب

عبدالقادر خان د قام د خانۍ لوړ مقام لیدلی، او د داسی پلار په لمن کی پاللی شوی دی، چه د خپل عصر یو آزادی خواه مشر ؤ، نو دی په سیاست او د مشرتوب په اصولو هم ښه پوهیږی، او هر کله د مغولو د حاکمانو پر ظالمانه سیاست سخت تنقیدونه کوی.

د عبدالقادر خان په نظر کی مشرتوب او پاچهی صرف د قوم خدمت او د اولس دپاره زیار او د ښیگریو مښود دی:

ځوانمرد هغه دی چه لکه شمع      د ځان په سولو مجلس کا جمع  
د بل دپاره که په خندا وی      په مخ ئې درومی باران د دمع  
په دې رباعی کی د مشرتوب او قیادت بدیع تصویر وگوری، چه د مشر فرائض او وظائف ئې څنگه په صراحت ویلی دی، نو د ده په نظر کی حقیقی د قوم خواخوږی او میړه هغه دی، چه خپل ټوله مفاد او گټه تر قوم قربان کړی او ځان هم په دغه لار کی بایلی!

عبدالقادر خان په اجتماع کښ د ظلم بد نتائج په داسی اوڅارو مثالونه ښه را ښی:

چی می اوس کړې په مظلومو ردی ردی      غافل مشه د دیو سترگو د وتلو  
بل ځای تر دې لا ښه او څرگند وائی:  
د ظالم د سر د تاج لالونه ندی      په تندی ئې له دوزخه اخگر ووری  
د خانۍ او مشرتوب اصول د عبدالقادر خان په نظر کی دا دی:

د هر خان چی نه ډوډی وی نه توره      ښه ځواب ئې دربان وکا چی خان نسته  
د قدرت پر وخت زړه د چا زهیر ول، هم د میړه کار ندی، عبدالقادر خان د دې نتائج داسی وائی:  
چه د زړه تر کمر پیویزی ریزمریز شی      خدای د پرې نه باسی څوک لدې کمره  
په پښتواله کښ میړه او ښاعلی هغه دی، چه د قدرت پر وخت عفو او بخښنه ولری:  
چه غلیم ئې تښتیده له ځوانمردی      دی ئې عفو په هنگام د دسترس کړه  
ښندنه او سخاوت هم د مشرتوب یو لوی رکن دی:

د لویۍ په مقام به هاله کښینې      که د ورکړی د پرانی په وزر ځې  
دا وه د عبدالقادر خان ځنی اجتماعی او اخلاقی افکار چه موږ لنډ ولیکل، د ده په دیوان کښ ډیر اجتماعی او اخلاقی

درسونه سته، چي ويونکي به ئې پخبله هم ومومي.

## تصوف

عبدالقادر خان د تصوف او عرفان په خوا کښ نه يوازي علماً لاس لري، بلکه دى عملاً هم په دغه پاکه دنيا کي ننوتلى دى، يعنى يوازي عالم ندى بلکه سالک هم دى. ده په عرفان او تصوف او طريقت کښ د شيخ سعدى لاهورى لاس نيوى کړى او د حضرت مجدد له کانونه ئې ډير روحاني او عرفاني فيوض لاس ته راوړى دى چه موږ به لاندې لنډه اشاره ورته وکړو:

د جمال ننداره: عارف د عرفان او پيژندگلوي په مقاماتو کي دومره لوړپيري چه په پاى کي د قدرت د جمال نندارې شاوخوا په هر څه کي وينى، او د هغه ازلي نور بريښ او ځلند توب له هري ذرې څخه ورته راوړي، ځکه نو عرفا ټوله جهان ته د مينى په سترگه گوري ولي چه ټوله نړى د هغه جمال مظهر گڼي، چه د هري ذرې زړه ئې په رونا روڼ دى، شيخ اوحدي مراغي وائي:

خلقي نشان دوست طلب ميکنند و باز از دوست غافل اند پچندين نشان که هست

شيخ سعدى د شيراز دا عرفاني لويه مسئله داسي بيانوي:

گويند نظر به خوبرويان نهى است نه اين نظر کي ماراست

در روى تو سر وضع بيجون چون آب در آبگنه پيدااست

چشم چپ خويشتن برآرم تا ديده نه بيندت بجز راست

عبدالقادر خان هم دا مسئله چي د عرفان لوړ مقام ځنى څرگنديري: صراحت وائي چي د ده د عرفان لوړ مقام ځنى څرگنديري:

دلبر مخ راته بنى په هر آئين کښ گه په تور کښ جلوه گر شى گه په سپين کښ

گر په زلفو کښ ځاى وکا زړه را کاږي گه په سترگو په رخسار او په جبين کښ

کله کله په ترسا کښ مخ څرگند کا د صغان په دود ئې وران کاندې په دين کښ

په خراغ کي تجلا وکا پتنگ ته بلبلانو ته ښکاره شى په نسرين کښ

نور او نار ئې د جمال جلا اثر دى قهر مهر ئې په تريخ او په شيرين کښ

په هر څه کښ گوره يار عبدالقادره که د نشته شک گمان پخپل يقين کښ

شيخ سعدى شيرازى دا د جمال د نندارې مين توب په خورا ښه پيرايه ادا کړى دى چه ډير عارفانه دى او وائي:

بجهان خرم ازانم که جهان خرم ازوست عاشقم بر همه عالم که همه عالم ازوست

بجلالوت بخورم زهر که شايد ساقيست بارادت بکشم درد که درمانم ازوست

عبدالقادر خان پر دغه لار له بلي خوا راځي، دى وائي چي حب د ذات په انسان کښ له دې جهته فطري دى، چه د ذات خاوند او مالک خو جانان دى، او منى ئې له دې جهته خوښ دى، چه پسرلى پسې راتلونکى دى:

زه چه هسى پخپل ځان باندې مين يم د جانان دى په جانان باندې مين يم

د خزان ميوه بهار، د بهار دى دى تر بهاره په خزان باندې مين يم

په دې ډول د عبدالقادر خان تخیل او تمثیل طبیعی دی، ځکه چې حب ذات د انسان په خپه اخیښلی دی، او شاعرانه مبالغه نه پکښې ځای پرې، اما په تعلیل کښې ئې عبدالقادر خان ابتکار کړی دی.

حیرت: حیرت د عرفان لوړ مقام دی، هر څومره چې عارف لوړیږي، حیرت ئې ډیريږي، ابن فارض مضری له ډیری مینې څخه په حیرت کښې ډوب ؤ: (زدنی بفرط الحب فیک تحیراً)

خواجه حافظ د حیرت په مقام کښې له صومعې څخه میکډې ته ولاړ، چې گندي د عرفان یوه بله وړانگه ورته وږیښي:

سر ز حیرت بدر میکدها بر کردم  
مگر د حیرت په سیند کی ډوب سو و بس:

نشوی واقف یک نکته ز اسرار وجود  
گر تو سرگشته شوی دایره دوران را  
خوشحال خان خټک هم د حیرت په بیدیا کی ورک دی، لکه چې وائی:

چه و تورو خاورو هسی حسن ورکا  
زه حیران پاتو په صنع د خالق یم  
عبدالقادر خان دغه مسئله په یوه بیت کښې په خورا واضح او روښانه ډول داسې بیانوي، چې حیرت د معرفت سره سم دی، هر څو ئې چې معرفت ډیريږي، هغونی حیرت زیاتیری:

تحریر په موافق د معرفت دی  
څو ئې شناخت هومره ئې زیاته حیرانی ده  
راز او اسرار: د عرفان په دنیا کښې ځنی پټ رازونه او اسرار سته، چې عارف ئې له ښکاره کولو څخه معذور دی، هغه څوک چې په څه وپوهیده، بیا ئې ږغ نه را وځوت، حافظ وائی:

مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز  
ورنه در مجلس رندان خبری نیست که نیست  
شیخ شهاب الدین عمر بن محمد سهروردی (۵۳۹-۶۳۲هـ) چې د اسلام د لویو عارفانو څخه دی وایی: چې څوک د حضرت محبوب مخی ته لار پیدا کړي، بیا نسی را گزیدای او نه څه ویلای سی، (مارجع من رجع الامن الطريق و ما وصل الیه احد فرجع)<sup>۱</sup> شیخ سعدی شیراز دا د عرفان او تصوف مقام ته داسې راځي:

وگر سالکی محرم راز گشت  
ببندند بروی در باز گشت  
کس را درین بزم ساغر دهند  
که داروی بیهوشیش سر دهند

په دې ډول هغه څوک چې په څه و پوهیده بیا ئې حال را نغی:

کانرا که خبر شد خبرش باز نیاید

عبدالقادر خان چې د عرفان د مقاماتو یو پوه سیاح او گرزاند دی په یوه بیت کښې دا ټوله اسرار بیانوي او د راز د دنیا څخه عارفانه ویل کوي:

ندارچیانو به ئې شرحه د مخ وکړه  
تحریر ورته آواز د لا تقل کا  
رشتیا: د عرفان پر لار و صداقت او رشتینی مینی ته عارف تر هر څه ډیر اړ دی، مین د وصال کړه وړه او گرانه لار د صدق په وزر طی گولای شی او صدق معشوق هم عاشق گزوي:

د عشق په کار کښې چې څوک صادق شی  
د یار د مهر هاله لایق شی  
دوئی د دواړو له منځه ووزی  
عاشق معشوق شی معشوق عاشق شی

(۱) عوارف المعارف د سهروردی.

## صنایع او بدایع

د عبدالقادر خان د کلام لمړی مزیت سادګی او سلاست دی، دی په هر ځای کېن دغه ښیګړه ساتی، او په لطافت او عذوبت ښه مضمون آفرینی کوی، او د شعر او ادب د صنائعو او بدائعو په ادا کېن هم استاد دی، یعنی په عین سادګی کېن خپل کلام د بلاغت د بدایعو په غمیو هم ښکلی کوی، د صنعت دپاره کلام نه مغلق کوی، او نه درانه او پیچیده مضامین سره غونډوی په دې بیتو کېن ئې د طباق صنعت څه ښه ادا کړی دی:

چې ئې تللم په خندا خندا دیدن ته      اوس ئې درومم په ژړا ژړا مزار ته  
یا دا:

هر سحر سترګی د گل په اوبښو ډکی      پدا باغ کېن بې ژړلو خندا نشته  
په دې دوو لاندی بیتونو کېن تجنیس تام دی.  
سل زخمه که وڅوری ترې به یو څاڅکی پړینوزی      هسی رنگه وچه د صورت کا مینه وینه  
خوب به ئې بدل په بیداری خوښی په ویر شی      هر چه ئې په زړه کېن د دلبرو مینه وینه  
په دغه ډول د ده کلام له ډیرو بدائعو ډک دی، د ۳۶ مخ په دریمه بدله، او د ۵۶ مخ په آخړینی بدله کېن صنعت د لزوم مالایزم او تکرار د قافئې راغلی دی، علاوه پر دې عبدالقادر خان یوه اوږده نصیحت نامه د تجنیس په صنعت کېن ویلې ده، چې د سر یو څو بیتونه ئې موږ د دې کتاب په ۱۵۵ مخ کېن راوړی دی له دغه ښکاره ده، چې ده د بلاغت پر صنائعو پوره اقتدار درلود، او د شعر ټوله اقسام لکه غزل، قصیده، مثنوی، مخمس، مربع، رباعی او نور ئې ویلی دی.

## حسن طلب:

په شاعری کېن د وړونکي د کمال او د شعر د پوخوالی یوه ښکاره نڅښه هم دغه ده، چه په حسن طلب پوه وی، د پارسو شعر مشهور نقاد سبلی نغماني د خواجه حافظ د کلام یوه مخصوصه ښیګړه دغه ګڼی.<sup>۱</sup>

مثلاً خواجه خپل محبوب په دې انداز ځان ته را غواړی:

پروانه و شمع و گل و بلبل همه جمع اند      ای دوست بیا رحم به تنهائی ما کن  
لسانی شیرازی بیا په دې ډول محبوب را غواړی:

بیا که گریه من آنقدر زمین نگذاشت      که از فراق تو خاکی بسر توان کردن

بیدل چه د شعر او ادب د میدان بریالی دی، د محبوب په غوښتنه کېن نوې زمینه ځان ته مومی او داسی مضمون پیدا کوی:

رنگ و بو جمع است در هر جا چمن دارد بهار      ما همه پیش تو ایم ای جمله ما با ما بیا

عبدالقادر خان د تخیل په دنیا کېن یوه د عیش او عشرت دنیا تصویر کوی، باران اوری، نری نسیم د سنبل ښاخلې ښوروی، د عیش او مسرت ټوله عوامل په گلستان کېن سره ټولوی، وروسته نو محبوب ته په داسی ژبه د راتګ یرغ کوی، چه د ادب او د مینې احترام هم پکښې دی، امر نه کوی، بلکه خپل د اشتیاق او انتظار اندازه مصوره کوی، چه دا ډول حسن طلب نو ډیر مؤثر او مفید، او د شاعری کمال دی:

نسیم را والوت سنبل پرې ناڅی  
ساقی ته گورو چی دی را پاڅی

باران ووریری، څڅواکی څاڅی  
اسباب د عیش واره موجود دی

### شعر د عبدالقادر خان په نظر کښ

ارسطو د یونان نومیالی فیلسوف شاعری د فطرت محاکات او د طبیعت پینې گنې<sup>۱</sup> د فرانسه مشهور نقاد کوسین ویلی دی، چه د فطرت د محاسنو او ښکلو نڅښو د ترجمانی او تصویر ذریعه شعر دی، چه مور د تخیل په قوت بیرته هغه طبیعی محاسن په شاعری سره تصویر او مجسم کوو<sup>۲</sup> د انگلستان یوه ډیر پیاوړی ادیب ورډ سوتیه په دې لنډه وینا د شاعری تعریف ښه کړی دی: چه شاعری د انسان د فطرت مرقع ده.<sup>۳</sup>

عربو پر دې فن ښه نوم ایښی دی، چی د شاعریت کلمه ئې ټوله خواوې په ځان کښ را جمع کوي، او پر دغه کلمه د شعر ټوله تعریفونه صادق دي، په نوې اصطلاح چه د شاعری لوی ټوک فنی طبیعت Artistic Nature گڼل شوی دی، د شاعریت کلمه هم پوره پر دغه باندی حاوی ده، د عربو یو پوه محقق ابن سلام شعر هغه صنعت او ثقافت بولی، چی سترگی، غور، لاس، ژبه او د انسان ټوله حسیات او ژور د زړه مشاعر ئې زیروي<sup>۴</sup> او د علی جرجانی په عقیده ئې نقد ژور فکر، ښه کتنه، او ټینگه پلټنه، او آرته پوهنه غواړي.<sup>۵</sup> له دغو توضیحاتو څخه ښه ښکاره شوه، چی د انسان فطرت او د زړه منځ، د شعر چینه ده، هغه ویل چه د زړه څخه را ووزی، ډیر قیمت لري، او هغه شاعری چی احساسات او عواطف ئې محرک وي، ډیر هیجان او دروند اثر ښیي!

ډیر اشعار او د صنعت په گینه ښکلی نظمونه سته، چه د هیجان او تأثر روح هیڅ نلري، او ډیر ساده او بي تکلفه ویناوې دي، چه د سړی زړه ښوروي! او اوبښکی ئې بهوي!...

دا ولی؟ سبب ئې فقط دغه دی، چه لمړنی له زړه څخه را وتلی، او ویونکی خپل ټپی او په وینو لژند زړه پخپلو خبرو کښ پټ کړی وي، مگر اوستری خبری کورټ په تقلید وي، د زړه او عاطفې هیڅ کار نه وي ور سره. د شیراز شیخ سعدی دا مسئله ښه روښانه کوي، هغه وخت چه وائی:

هر دل که پریشان شود از ناله بلبل در دامنش آویز که با وی اثری هست

عبدالقادر خان چه په زړه خوړمن یو سړی دی، د ده شاعری هم د زړه ږغ او د عواطفو او احساس ترجمانی ده، په دې یوه بیت کښ دی د خپلی شاعری تصویر په څه دردناک او مؤثر ډول کوي:

رنگینه شعر می مه گنه خبری! دا روان ځما د زړه د وینو رود دی

نو عبدالقادر خان چه شعر وایی، له زړه څخه ئې وایی، که لیک کوي، د زړه په وینو ئې کوي، دی پخپل کلام احساس او عاطفه او د زړه درد ښایي، او هغه فکر او ذوق پکښ پټوي، چه د زړه په وینو اخښلی شوی وي! ځکه نو مور ده ته یو حساس او عاطفه لرونکی شاعر ویلای سو، نه تش مقلد او پیښه گر!

(۱) وگوری د ارسطو شعریات.

(۲) د ډوکټور محی الدین روح تنقید.

(۳) روح تنقید.

(۴) طبقات الشعرا، د ابن سلام.

(۵) د علی بن عبدالعزیز جرجانی الوساطه ص ۱۶۲.



## د عبدالقادر خان آثار او تالیفونه

عبدالقادر خان لکه خپل نوميالی او توريالی پلار د پښتو ژبی لوی مؤلف او ليکونکی او نامتو اديب او شاعر دی، دی علاوه پر نظم په نثر کېن هم پياوړی او غښتلی لاس لري، دلته به موږ لنډ د ده آثار او تالیفونه وښیو:

### ۱. د اشعارو دیوان

دغه دیوان چی اوس تاسی ته وړاندی کیږی، د ده د غزلیاتو او نورو اشعارو مجموعه ده، چه تقریباً درې نیم زره بیتونه ته رسیږی، او د عشقی، عرفانی، اخلاقی، اجتماعی ویناو څخه ډک دی، غزلیات او رباعیات ئې مردف دی د پای ټوک متفرقات دی.

### ۲. گلدسته

په دغه نامه عبدالقادر خان د شیخ سعدی شیرازی گلستان کټ مټ په پښتو ترجمه کړی دی، په دې کتاب کېن ده د خپلی قریحې قوت او جلا ښه ښکاره کړې او په خورا ادبی قدرت ئې ترجمه کړی دی، لکه د حضرت سعدی گلستان چی په پاړسو کی فصیح او بلیغ دی، دغسی هم د عبدالقادر خان پښتو ترجمه په هغه ډول ادبی مزایا لري، ټوله منظومې ئې په نظم او په خوربه ژبه ترجمه کړی دی! د دې کتاب یوه برخه مستر راوړتی Raverty انگلیس په گلشن روڼه کی چاپ کړې ده.<sup>۱</sup>

### ۳. نصیحت نامه په تجنیس

دا نصیحت نامه یو خور او سلیس مثنوی دی، چی ټوله د تجنیس په صنعت ویل شوی او عبدالقادر خپله استادی او د شعر کمال پکښ ښکاره کړی دی، افسوس چه د دې کتاب فقط د سر یو څو بیتونه موږ ته را رسیدلی دی، چی د دې کتاب په ۱۵۵ مخ به ئې وگورئ نور کتب ورک دی.

### ۴. خلوبینت حدیث

دا یو کوچنی کتاب دی، تر ۵۰۰ بیته پوری رسیږی، وروسته تر حمد او ثنا د حضرت رسول ﷺ خلوبینت صحیح حدیثونه ئې په پښتو مثنوی ترجمه کړی دی دا کتاب ما لیدلی دی، دا څو بیتونه ئې د نمونې په ډول لیکم:

ځکه ما خلوبینت حدیثه په پښتو ژبه بیان کړه  
هونبیارانو دی ویلی هر چه دوی خبری ضم کا  
پخپل ځان می گرانی کښینود پښتنو ته می آسان کړه  
هغه شخص به یو څاڅکی د څگر د وینو کم کا  
مؤمنانو ته باید دی چه دا حدیث په یاد کا  
گنهار عبدالقادر د په اخلاص په دعا یاد کا

### ۵. ادم خان او درخانۍ

د پښتو په ملی داستانو کېن دا قصه خورا شهرت لري، د دې ملی قصې پهلوانان دواړه یوسف زی دی. آدم خان د حسن خان زوی، او درخو (درخانۍ) د طاؤس خان لور وه، دوی د مغولی اکبر پاچا په عصر کی (۹۶۳-۱۰۱۴هـ) ژوندی وه<sup>۲</sup> دا دواړه مین خورا سوزناکه قصه لري، حماسی، عشقی نارې پکښې دی، د خوښی او ویر جذبات یعنی د کومیدي comedy او تراژدی tragedy مخصوص ځایونه او مواقع لري، دا قصه عبدالقادر خان لیکلې ده، مگر ما ته نده معلومه چی نثر وه که نظم، ځنی نیم منظوم مثالونه له دغی قصې څخه مستر راوړتی د خپل پښتو گرامر په مثالو کېن را نقل کړی دی.<sup>۳</sup>

دغسی هم مؤرخ الفنستن پخپل کتاب د کابل شجره An Account of Kabul کېن د دغی قصې ذکر کړی دی، مگر

(۱) طبع هد هرتفرد ۱۸۶۰ ع.

(۲) د پښتو د شعر تاریخچه وگورئ په طلوع افغان کېن.

(۳) طبع د کلکتې ۱۸۵۶ ع.

افسوس چې دا کتاب هم ورک دی.

## ۶. یوسف او زلیخا

د یوسف او زلیخا قصه هم عبدالقادر خان تقریباً په څلور زره بیتو نظم کړې ده، په دې کتاب کې د ده ژبه خورا خوږه ده او د کلام اعجاز ئې ښه ښکاره کړی دی، دغه کتاب د پښتو ادب له لمړیو او ښو آثارو څخه گڼل کیږي، د دې کتاب په سر کې داسې وایي:

|                        |                         |
|------------------------|-------------------------|
| دا قصه اول تازی وه     | په تازی ئې آغازی وه     |
| په فارسی کړه فارسیانو  | نظم، نثر، سخندانو       |
| ما هم بيله تر حصه کړه  | په پښتو می دا قصه کړه   |
| هر پښتون چه پر ناظر شی | په لوستو ئې خور خاطر شی |
| له معنا ئې خاطر ښاد که | مور د هم په دعا یاد که  |
| په خفیف بحر ویلی       | کل وقت ځنی وتلی         |
| لکه بحر صفا صاف دی     | هر گوهر پکښ شفاف دی     |
| چه خفیف بحر شیرین که   | هغه کس سحر مبین که      |
| ما شیرین بحر خفیف کړ   | بې خوابه می حریف کړ     |

دا کتاب ده په ۱۱۱۲ هـ کښ پای ته رسولی دی لکه چې وایي:

|                      |                     |
|----------------------|---------------------|
| سن د هجر غین و قاف و | اته کم د پاسه کاف و |
| چی تمام شو دا کتاب   | په پښتو شو انتخاب   |

مستر راوړتې انگلیس په گلشن روه کښ د دغه کتاب یوه برخه هم چاپ کړې ده د دغه کتاب قلمی مصوری او مطلا خوشخطی نسخې کله کله لیدلې کیږي، او بیل هم چاپ شوی دی.

علاوه پر دغه کتابونو عبدالقادر خان نور پښتو قیمتي آثار هم لیکلي دي، چه اوس متأسفانه ورک دي، مستر راوړتې د ”انتخاب شعر پښتو“ په کتاب کې وایي، چه ده ۶۰ جلدونه تالیف کړي دي، مگر اوس مور ته تر دغو ۶ زیات ندی معلوم، گندی وروستنی پلټنی او تحقیقات دغه ورکي مرغړی او قیمتي غمی ومومی، او د پښتو ژبی دا گرانبها آثار له ورکتوبه وساتل شی.

## خاتمه

اوس مور د دې مرحوم ادیب دغومره پیژندنه ستاسې سره وکړه، او د ده د شعر دیوان مو هم در وړاندې کي، هیله سته، چه د پښتنو نور تحقیقات او پلټنی به د ده له سوانحو او ادبی خدمتونو څخه د پټی پیڅول واخلي، او پښتانه به دغه نومیالی ادیب تر دغه لا ښه معرفی کړي، زموږ خو دغومره دلاسه کیده چې و مو کړه.

## استدراک

د عبدالقادر خان په سوانحو کښ د کابل لیدنه او سفر هم سته، له دې رباعی څخه ښکاره کیږي، چه کابل ئې هم لیدلی دی:

له خپله بخته و چا ته زار کړو      د خرڅ ناسازی و چا ته شمار کړو  
ډک دی د کښلیو د کابل ښهر      هومره څه نشته چه یو ترې یار کړو

(قندهار، نوی ښار ۳ د زمري ۱۳۱۷)

عبدالحي حبيبي

(۱)

بَدَلِی

## بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

### (الف)

ساقی پاخه پيالہ راکړه پانی بید کا  
ستا په میو کښن نشا د یکرنگی ده  
د رقیب خاطر به ولی لکه یخ شي  
سیاه چشمانو څخه بوی د وفا نشته  
چه په عشق سره ژوندی وی هغه نه مری  
زړه ئې درست له ما نه یووړ لا ئې گوره  
دا ځل ډیر ور ځنی بناد عبدالقادر شو  
چه به بیا په بنایسته و اعتمید کا

دا خویونه که دانا سپری اختیار کا  
عبادت د حق په صدق په اخلاص کا  
په فقراؤ سخاوت کا بی منته  
د دوستانو تل پند نصیحت وایی  
له تمامو خلقو زیست په انصاف کاندی  
شفقت مهربانی کا په کوچنیو  
جاهلانو سره زیست په خاموشی کا  
همیشه عبدالقادر غندی آزار وړی  
چه نه څوک آزاروی نه له چا زار کا

چه ئې ستا خوږې خبری زړه صاف نکا  
خدای پخپله ستا صفت دی بیان کړی  
چه ئې ستا په شریعت قدم ثابت کړ  
چه خلاف د له سنت کا ځای ئې اور دی  
خدای به خپل گنه گار عفو ستا په روی کا  
د طهور شراب هغو وته لاف نکا  
نشته شی چه مدح ستا د اوصاف نکا  
له صراطه د هغه سپری خاف نکا  
که له فرض او له واجبو خلاف نکا  
ولی ستا گنه گاران به معاف نکا  
په طواف ئې مفتخر عبدالقادر کړه!  
خوار شی څوک چه تر روضه ئې طواف نکا

څوک چه مینه په دنیا لا په عقبا کا  
 که د وصل له لذته ئې خبر شی  
 د زاهد هله<sup>۱</sup> د حور او د قصور ده  
 چه اعلی وی په اعلی به ئې نظر وی  
 د خزان دوک ئې لیدلی دی په سترگو  
 چه ئې شا په شا په کټ کټ ناستې<sup>۲</sup> نشی  
 چه سبا به له مجلسه جدا کیږی  
 چه د وصل په دولت دی سره جمع  
 نپوهیږی سراسر واره خطا کا  
 د بهنیت و نعمتونو ته به شا کا  
 عاشقان ئې و دیدن ته تمنا کا  
 چه دانا وی همگی چاری ادنا کا  
 چه بلبله په گلزار راشی غوغا کا  
 دا فلک ئې په هواد ځله<sup>۳</sup> جدا کا  
 شمع ځکه درسته شپه د سوز ژړا کا  
 زمانه به ئې جدا به واویلا کا  
 هر چه یار کا، هم هغه د ده غلیم شی  
 څه به نور عبدالقادر یاری له چا کا

خدای به ژر پریشان یاران سره یو ځای کا  
 پجهان کښ نوی نوی بازی کیږی  
 د بهار د گلو گڼت کولی نه شم  
 تل به وار د رقیب جوړ را باندی نه وی  
 دا دنیا راته ښکاره قمار خانه شوه  
 بزرگی په وزر نده په ښه خوی ده  
 بد خواهان به سر وهی هم به های های کا  
 لا یوه تمامه نه بله برپای کا  
 خپلی اوښی راته مخکه گل ولای<sup>۴</sup> کا  
 ځمور وار به هم پرې ساز شی که ئې خدای کا  
 هر خو ډیر که وگتی آخر ئې بای کا  
 بوم به کله په وزرو ځان همای کا  
 زخمی شوی دی هر لور عبدالقادره  
 څوک اوډه اوډه، ځنی آه آه، ځنی وای وای کا

که هر څو ورباندی غاو رقیب غماز کا  
 په جهان کښ چه بدخوی او گنده بوی وی  
 ناز ته مخ بویه نازک لطیف تر گله  
 هر چه نه نیسی نظر له کښلیه مخ  
 باد را والوت مخالف نا خدای بیهوش شو  
 چه ئې نه د میو سود نه ئې د سیوری  
 عاشق کله غوړ د دیو په آواز کا  
 زمانه ئې ململ پوښه لکه پیاز کا  
 هر مخ کله هونبره مخ لری چی ناز کا  
 بویه دا چه ځان غمونو وته ساز کا  
 گوره سر به په کوم لوری دا جهاز کا  
 دا فلک ئې لکه سرو سرفراز کا  
 له بې نیازه بې نیازی عبدالقادره  
 همیش غواړه چی له غیرو د بې نیاز کا

۱. ځله.

۲. نماستی.

۳. ځبله.

۴. گل لا لای.

هر گور ډيره ناداني بورا بلل کا  
 دا خراغ به بل تر کومه وی په باد کښ  
 په سبا ئې په زشتی بدل ښایست شی  
 خفی شرک لکه جلی ورته ښکاریږي<sup>۱</sup>  
 په شبنم سره د گل غوټی غوړیږی  
 نندارچیانو به ئې شرحه د مخ وکړه  
 چه خزان ور پسې شته مینه په گل کا  
 یوه ورځ به ئې صرصر د فنا گل کا  
 شب خراغ چه په شپه هونبره تجمل کا  
 عارفان کله نظر په جز په کل کا  
 د بخیل غوټه لا سخته نم دمل کا  
 تحیر ورته آواز د لاتقل کا  
 ستا قلم عبدالقادره مشک افشان شو  
 چه ډیر ډیر صفت د زلفو د کاکل کا

په خزان کښ که نظر په گلو وه کا  
 د جهان وړکول کل په عاریت دی  
 د فلک آسیا په رود ځما د سترگو  
 یو ساعت ئې خوشحالی اندوه وی عمر  
 چه په اصل بوتی تریخ وی خور به نه شی  
 پل ئې ځکه په جهان کښ مونده نشی  
 بوی د مشکو د عنبر په جهان خور<sup>۲</sup> شی  
 له غمونو ځکه خلاص عبدالقادر شو  
 چه پخپله بخره خوښ شو حرص نه کا

که د خوړو په دعا فرشتې آمین کا  
 د وصال په دولت ناست غافل مشه  
 ترق به وچوی له غمونو که نومید شی  
 د خدا طالب د تل په ورت ورت ژاړی  
 د قصاب له چاړې خوف د لاغر نشته  
 قوت خو هونبره چه قوت ځنی حاصل شی  
 جهان څه چه اسمانونه به گډ وډ شی  
 ژر به جمع پریشان رب العالمین کا  
 جدائی و واصلانو ته کمین کا  
 د ښادیو په امید ښادی غمگین کا  
 چه وژاړی خدا هاله یاسمین کا  
 په رمه کښ تل پوښتنه د سمین کا  
 که په ټوک ئې د اوربشو که غنمین کا  
 که د تللیو حال ښکاره ورته زمین کا  
 د خوړ زړه دارو په دا عبدالقادر کا  
 چه د خوړو په دعا فریښتې آمین کا

۰۱. ور خرگندیږی.

۰۲. خپور.

عشق دَ کل بلاؤ سر دَی خدای دِ څوک پر اخته نکا  
له وطنه سړی ورک کا و عالم وته ئې سپک کا  
پایمال مال و منال کا بد ئې رنگ بد ئې احوال کا  
نه ترې مری نه ترې رغیرې که دارو کا لا خوړیوړی  
هم تیره دَی هم تاریک دی تر وینسته نه لا باریک دی  
سوزنده لکه آتش دَی تر آتسه لا سرکش دی  
همگی دَ غم لښکر دَی خدای دِ څوک پر اخته نکا  
دا همه دَ ده اثر دی خدای دِ څوک پر اخته نکا  
خوار کا تا که دِ توانگر دی خدای دِ څوک پر اخته نکا  
تر ناسور ئې رنځ بتر دی خدای دِ څوک پر اخته نکا  
گویا جسر دِ سقر دی خدای دِ څوک پر اخته نکا  
په ظاهر که منور دی خدای دِ څوک پر اخته نکا  
چه عاشق عبدالقادر شو حال ئې کل ورته ظاهر شو  
دا وېل کا ترې خبر دی خدای دِ څوک پر اخته نکا

هر عالم چه تن پرست شی کامرانی کا  
چه له خدایه ویره کا عالم هغه وی  
موافق چه ئې عمل له علمه نه وی  
دَ عالم فساد فساد دَ درست عالم وی  
دَ هغه عالم صحبت لکه دارو دَی  
اول علم بیا عمل دریم اخلاص دی  
چه بې علمه شیخی کا مریدان نیسی  
نمونځ روژه به ئې په ځان باندی تاوان شی  
بل ته وائی دنیا پریرده بې وفا ده  
نصیحت کا چه عیبت تر زنا سخت دی  
په عمل دَ گیلان سپی ور ځنی ښه وی  
په خوله ځان عبدالقادر گیلانی کا

دلربا که را ښکاره کښلی جمال کا  
کفایت په عاشقی کښ نه ځائیوړی  
دَ وصال په وخت خبره لوی حجاب شی  
په بورجل ئې دَ کال غم را باندی تیر شو  
که ظاهر له نوره خلقه مشغولا کړم  
سپین وینسته دَ بدنایۍ به وسمه تور کا  
زه او یار په صورت دوه په معنی یو یو  
مخکه تخت آسمان ئې تاج ستوری گوهر شی  
دَ دوران له انقلابه لا بقا شی  
له خاطره مینه<sup>۱</sup> محو غیر خیال کا  
محبت بنده زاده دَ پاچا سیال کا  
عشق عاشق گهی گویا گهی ئې لال کا  
انتظار یوه گړی په سړی کال کا  
زړه می تل دَ یار له غمه اشتغال کا  
چه آواز دَ صفا رؤیو دَ وصال کا  
څوک چی دَ خوشحالوی ما به خوشحال کا  
چه په سر ئې دا دَ مینی همای بال کا  
اعتماد به دانا څه پدا اقبال کا



د گور مړه به په ژړا په نارو گډ شى  
که ښکاره عبدالقادر ورته احوال کا

نشته په جهان کښ خوک پدا قد و بالا  
هیڅ سودا ونشوه ځنی تش لاسونه ولاړم  
کله به خپل یارو ته بلې و نعم وکړی  
هر چه دا سوال کا چه به کړم په کښلیو مینه  
ډیر په شیوه درومې خدای د ژغوره له نظره  
واړه ښایسته که لکه گل د یوه باغ دی  
خه عجب صورت دى تبارک و تعالی  
ویر دى<sup>۱</sup> پدا ښهر کښ لایق د خرید لا<sup>۲</sup>  
که تل به ئې جواب کو پسوال کښ لم یالا  
بویه چه یو ځل د ناموس مینه کا تالا  
زیات تر نورو کښلیو خیال دماغ دی د تالا  
لا ځما دلیره پکښ شان لری والا  
دا څه ویل ندی چه عبدالقادر ئې وائی  
پیلی ئې د نظم په تار دی لؤلؤ لا لا

چه دنیا ورته ښکاره شوه بې وفا  
په اصحابو به پریوانه وه بې حده  
چه ئې مخ وی د دنیا و ټولول ته  
دښمنی ئې ده بهتره تر یاری  
دواړه لاس ئې د خپل یار په وینو سره وی  
که له چا سره یاری کاندې تر سره  
د سلیمان تخت چی په باد ته آخر باد شو  
په سکندر او په دارا ئې وکړې چاری  
د هغه چه طمع نه وه چه به خوار شو  
په ژوندون ئې خواروزار حیران پریشان شول  
چه له کبره ئې سم نه ویل و چا ته  
چه وښتو ئې تاب ورکړی و سنبل ته  
چه به خواپخوا پراته وه له مهر ویو  
و دنیا ته به مخ نکا بې قفا  
په کفارو به وه زوز<sup>۳</sup> که ښه وی دا  
خپل پردی ور ځنی تل وی شاپشا  
په یاری کښ یار خراب کا تر یوحا<sup>۴</sup>  
نادانانو ته ښکاریږی په حنا  
لغه پسه باندی ته هم شه شیدا  
په قارون په ژوندون وشوه تماشا  
په شداد او په نمرود ئې وکړې لا  
په دنیا کښ هسی مست و بې پروا  
امته دار دی د تکر<sup>۵</sup> سبا بیگا  
اوس کږې خبری آروی له هر چا  
د سنبلو په دود ځای ئې شو صحرا  
اوس پراته له تورو خاورو خوا په خوا  
حال ئې درست عبدالقادر وته ښکاره شو  
ځکه هسی ندامت کا له دنیا

۱. ډیر دی.

۲. کالا.

۳. په یوه نسخه کښ زور او په بله کښ زوژ راغلی دی، غالباً به خوز وی.

۴. نمر، آفتاب.

۵. په یوه نسخه کښ تکر په بله کی بکر دی.

چه پخپله خوله بیان د خپل هنر کا  
 خپل گوهر لکه صدف ساتلی بویه  
 امتحان د مرد نامرد په حادثه شی  
 عاقبت به وینی وژاری چه خاندی  
 دون همت لکه خس بیا پریوزی په مخکه  
 چه فنا خپله هستی کا په سره اور کنب  
 چه منت ور سره مل وی تر دامن دی  
 د بوریا نخنبی په تن د مسکینانو  
 په دې بزم کنب چه می د مراد وچینی  
 د دنیا خونیی که واره ورته کنبیردی  
 چه پوخت د تلو راتلو کا چیغارونه  
 د غم جنو په کوڅه مه څه خوشحاله!  
 ته لا هسی باد پیمې عبدالقادره  
 دم پدم د عمر باد غندی گذر کا

طول امل چه پدنيا عیش و اند کا  
 لږ راحت به ئې په ډیر محنت بدل شی  
 کبرجن چه قهقه خاندی پشا درومی  
 خو د عشق په تیغ واژه شم غریزیرم  
 نیکخواهان د پند ویلو صرفه نکا  
 رخصت مه اخله په غلا را ځنی درومه  
 پدا هار کنب د اورو په طمع پند کا  
 چه مرگ مخ ورته د نمر په دود څرگند کا  
 پمعنی کنب پخپل ځان پوری ریشخند کا  
 قیمت زیات واخلي گنی چه ئې بند بند کا  
 نیک بختان بویه چه غور د دوی په پند کا  
 کله څوک د ځان وژلو کار پسند کا

چه مي وليده بشر ستا  
 گل له شرمه خولې پریودی  
 د بادشاه په بادشاهی  
 گل، شبنم، سبا، بلبلې  
 تر عنبرو په ما بنې دی  
 خود له خوده بنایسته یې  
 د هر شی تسبیح به اروې  
 کمترین غلام شو نمر ستا  
 چه په مخ شی برابر ستا  
 خندا کاندې قلندر ستا  
 ثنا وائي هر سحر ستا  
 د پله خاوری سمندر ستا  
 حاجت نشته د زیور ستا  
 که غورونه نه دی کر ستا

۱. هر گوره ښه څرگا.

۲. دا بدل په یوه دیوان کنب نسته، په بل کنب مقطع نلری، د لمړی بیت دوهمه مسری ئې هم ښه نه لگیږی، مگر د پند پر ځای که خوند سي د دوهم بیته سره سمیږی.

یار په هر لوری جلوه کا  
خو بینا نه دی بصر ستا  
تل دا خواست عبدالقادر کا  
چه که خاوری شی د ور ستا

کنبلې مخ ئې میاشت خجله کړه نمر هم لا  
سرو لېانو ئې قیمت د لعلو کم کړ  
چه تنها ئې همیشه په سر آلم  
نه یواځې پصورت جدائی خوار کړم  
چه نگهت د یار د زلفو نسیم راوړ  
په لمانځه کنب د یار ورځی را په یاد شوې  
قد ئې سرو کړه سرکوزه عرعر هم لا  
سپینو غاښو ئې بې آب کړ گوهر هم لا  
د عشق بار می گردن خم کړ کمر هم لا  
پدا اور دننه سوځی څگر هم لا  
مشک خوشبوی په هغه بوی شول عنبر هم لا  
د زړه آه می محراب وسو منبر هم لا  
خو د زړه عبدالقادر سره جفا کړه  
ستا جفا به وړی په سر په بصر هم لا

که گذر د یار په چم وکړې صبا  
خو قطرې ځمور په یاد په مځکه توی کړه  
ستا د زلفو بوی نسیم په چمن راوړ  
په ژړا می د بڼو خارونه توی شول  
لکه گل په بوی تر نورو گلو ښه شی  
نصیحت په عاشقانو اثر نکا  
تل تر تلو به ژوندی وی لکه خضر  
چه ئې یار له غیره ځی د مرگ ساعت وی  
تر سایه ئې د جنت خوښی مومی  
لدې ملکه په عزت واته بهتر دی  
ووايه ځمور پیغام په دلربا  
چه په بزم د عشرت اخلي صهبا  
له مستی شو د غنچو قمیص قبا  
په لیمه می قدم ږده بې محابا  
ښه خصلت زیاتوی حسن د خوبا  
نه د پیر نه د استاد نه د بابا  
که پخوله ورکا دلبره لام و با  
دریغه مه وی د وصال د شپې سبا  
د خپل یار قامت و ما ته شو طوبی  
ساکنان ئې حرمت نکا د غربا  
که رشتینی حب لري عبدالقادره  
بې ریا به در درومی محبوبا

## (ب)

دا د عامی مستجا به کړې مجیب  
ستا له فکره خالی نه یم خالی مشم  
د عشق بار د لیونتوب په زور اخیست شی  
چه وصال می بیا روزی شی له حیب  
اې تر فکر ځما زړه وته قریب  
په قوت د عقل ورنشی لیب

لاس پلاس مراد و نور و ته ورکا  
هم تر ما پوری سرکوزی هم یار رد کړې  
ستا پقدر نا آشنا کله پوهیږي  
په قسمت ئې د پتنگ د اور لمبې کړې  
بې نصیبه به د هیڅ په لاس کښینوزی  
چه په سترگو ئې پردې د حسد پریوزی  
چه ئې کاندې و هر چا ته بد ښکاریږي  
له بدذات سره یاری عبدالقادره  
په معنی کښ دښمنی ده له نجیب

بیا په مخ ونيو دلربای نقاب  
گل شگفته شو په هر لور د بهار  
ریز ساقی می باقی در جام  
چه تا قدم په خاورو کښینو فلک  
چه جدا شوی مین راشی، بکن  
اور می قبول دی جدائی د نه وی  
ذل من طمع، عز من قنع  
بې خدایه ویره شرک خفی است  
ر به عمل می دی هم د بدی  
ته، رحیمی و کریمی و غفور  
عبدالقادر چه دا غزل کړ بیان  
خوک بې کاندې په پښتو کښ ځواب

که هر څو په ورځ و شپه کاندې طلب  
تر بې سین په قرآن که نظر وکړې  
ادب څه دی نیک و بد گڼل له خدایه  
سببونه حجابونه شول د وړاندې  
چه له شنې ونی نه سرې لمبې پیدا کا  
دواړه لب به ئې هغه عاشقان کښل که  
ساقی څه خو طربناکی اوبه راکړه  
چه اثر د بې خودی ترې پیدا کیږي  
ور به نشی تر مطلوبه بې ادب  
د ادب صفت دی کړی پکښ رب  
مستقیم په شریعت په روز و شب  
مسبب نشی لیده پدا سبب  
که له سرو لمبو بهار کا څه عجب؟  
چه له یاره سر و مال نلری لب  
لوټ غمونو کړ ځما د زړه طرب  
تل برجنه اوسه ونه د عنب

له خوړو می دواړه شونډی سبا نښتی      چه می وزبښل په خوب کښ د یار لب  
زړه پیاله عبدالقادره وینی می کړه  
د آشنا په یاد ئې نوشته لبالب

که خبر شې د رندانو له مشرب      نور به تیر شې تر څلور واړه مذهب  
څوک د طمع د ادب لمانه نکا      څه غرض د لیونیو له ادب  
دا همه سبب ځما د بدبختی دی      چه دا هسی آزرده شې بې سبب  
چه ترخه ویل د هونبره ډیر خواړه دی      د خوړو به د څه خوند وی شکر لب؟  
په هجران کښ ناقرار په وصال سوخی      د عاشق د څه نصیب کړ ځما رب  
چه لقب ئې د سړی را باندې کښینو      زیارت گاه شوم د فرستو له دې لقب  
د نمر وصل مونده ستا په دلالت شې      لا به کله طلوع کړې ځما کوکب  
ژرنده هاله څه حاصل کاندې چه گزړی      یو زمان قراری مکره له طلب  
یو ساعت د آشنا غم عبدالقادره  
بهر دې د تمام عمر تر طرب

حاصل کړه مقصدونه د دنیا له هره باب      آخر به په ارمان ورځنی ځې سینه کباب  
دا خرابه هیڅ امیر وزیر ودانه نکړه      سعی د هغې ودانۍ کړه خانه خراب  
د ډیرؤ تېرؤ وچاودې زهرې په ډیر طلب کښ      تنده ما ته نشوه د هیچا لدې شراب  
د سر وینسته د سپین شو، سپین د نشو د زړه توری      نمر په تندۍ راغی ته لا وینن نه ئې له خواب  
کانې دې نه زړونه چه نرمی ور څخه نه وی      گیتی دې نه سترگی چه بې نمه وی بې آب  
حرام دې که حلال دې خو د بویه چه اموال دی      هیڅ ویره د نشی له عذابه له حساب  
مست د دنیا کله بې اجله هوښیاریری      مستی د دنیا بده ده تر بنگ و تر شراب  
خاوری خپل وجود کړه څو لا نه بې خاوری شوی      زده کړه که د نه زده دا خصلت له بوتراپ  
پروت عبدالقادر دې د غفلت په توره شپه کښ  
کله به را خیژې د توفیق کښلې آفتاب؟

درسته شپه ژړا فریاد سترگی بی خوب      واړه دا کارونه ستا دی مین توب  
چه می نو له سترگو نه ځی زړه می چوی      مکره خدای د زخمی زخم بې زهوب  
ډک خموڼه تشوم د عشق د میو      لا تشنه سینه می هیڅ نده خړوب  
و منصور ته د دار سر بورجل د یار شو      عاشقان د نکا ډار د عشق له چوب  
چه د عشق له اوره تښتی عاشق ندی      د خپل ځان په سولو سی د پتنگ سوب

۳۰

ناز پرور دِ خبر دار له قدره ندی خو هم ما لره راڅه د عشق آشوب  
چه له درده ځان ساتی دوا ته ځغلی  
له هغو عبدالقادره توب توب

## (ت)

هیڅ له کبره نظر نکا ندی وڅوار تَ  
خوش روئی له خوشخوئی سره زیب کا  
خط د خپلی پيشانی پکښ ولولم  
په امید ئې د وصال لکه خلیل ځم  
ما په خوب کښ میاشت لیده په گریوانه کښ  
چه په نشت د دنیا خوښ په شته دلگیر وی  
دا څو ورځی عنیمعت د گل دیدن دی  
چه ئې تللم په خدا خدا دیدن ته  
لک او کروړ که پسې خرڅ عبدالقادر کا  
هم تیر عمر به را نه شی په بیارت

په یوه نظر چه وکړی ساقی مات  
د فراق لمبو می<sup>۱</sup> ننه لرمون وسو  
عاشقی می مادرزاد خوی و خصلت دی  
روح په مثل د آدم قالب حوا دی  
چه عیسی د تعلق له بار خلاص شو  
عاقبت به مجاز واړه حقیقت شی  
پکښ بند په دواړو پښو عبدالقادر شو  
خلاص د نشی ستا د مینی له حمات

ما چه فهم وکړ د دې دور په برېست  
هیڅوک هوښیار نشته د دنیا پخرابات کښ  
سل ځل پیاله د صافو ورکړه ترې به واوړی  
شکست ئې په درستی کښ دی درستی ئې په شکست  
څوک مستی په می کا څوک د یار په شونډو مست  
هر چه ئې پیاله د درد نصیب وی په الست

۱. لمبو دننه.

۲. ممّا.

پاڅی ستا په ناسته غم اندوه ځما له دله  
 څه نسبت د مینې چه فرشته به ئې په سپی کا  
 جگی جگی تل کړه دا برخاست او دا نشست  
 خاندی و رقیب ته یار هه ځما په قسمت  
 لا به محبت د زړه په نیست لری تر هست  
 لوی هلک به واړه اخر تا ته وچار وزی  
 ځان که لکه مخکه کړې عبدالقادره پست

چه بدل په عبادت نکړې عادت  
 چه سبب ئې د دوزخ ځما کشتن وی  
 بیا به نه مومې لذت د عبادت  
 بیا د نه موم دا هسی شهادت  
 هوسی درومی د مجنون په عیادت  
 که مونده شوی په چوری سیادت  
 چه مفسور وی هغه څوک په بلاد  
 هغه مرگ دلې هورې دی سعادت<sup>۱</sup>  
 چه سیادت به د طاؤس نه د همای و  
 د استاد په سعی کله ذکا مومی  
 چه هیڅوک می نه پوښتنه نه ماتم کا

نمر وته نه گورم گورم زه و خپل نگارت  
 لیری له ما مخه ځی چه ځې اروا له تنه  
 گل ته نظر نکړم نظر کړم هغه رسخارت  
 ومرم که و نه مرم که یو دم شې له ما بیارت  
 کوی ته به ئې دروم نه به دروم و گلزارت  
 چین ماچین ته لارم نه چه چین ماچین تا تارت  
 راغی خبر را نغی طیب و خپل بیمار  
 هیڅ ئې را پرې ننبول غم ئې پرینو و ما خوار  
 رایشه چه راشی تللی جان عبدالقادر ته  
 هر څو تللی جان که تن ته نه راځی په بیارت

په اذل چه ئې د بدو دی سرشت  
 په هر چا باندی شوه خپل لاره آسانه  
 خواه ناخواه به هغه کاکا رونه زشت  
 څوک په لور د کعبې ځی څوک د کنشت  
 په ژرا په غم په لوری د بهنیت  
 ”هر کس بدرود آخر هر آنچه کشت“  
 دوی غلیدلی هلکان دی د دربشت<sup>۲</sup>  
 ځما ستا د زلفو یو دی سرنوشت  
 پریشانی پر همیشه تاثیر کوینه

د مقصود په لوری څه عبدالقادره  
 که په رو د نقشبند ځې که د چشت

۱. مقطع نه لری.

۲. یو ډول لوبه.

مخ که واپروی دلبر خما و لورت  
 همیشه د جدایی پدریاب دُوب یم  
 د زپه زور د صورت توان می هسی کم شو  
 غمخواره به خما خرننگ عمخواری کا  
 لاله زار به همه واپه قبرستان شی  
 توری زلفی ئی د مخ په تاو تاویری  
 حد د چا دی چه ئی لاس پر خساره ېدی  
 چه دایم تر رنجو توری بی رنجو وی  
 چه منکر ته یار ستایی عبدالقادره  
 په معنی د نمر صفت کوې و کورت

بیا می نوې مینه ورغله و دل ت  
 چه دا هسی شان په سرو لمبو کنب اوسی  
 سترگی سرې لاسونه سرې جامې گلگونی  
 کوم کم بخت سرې پنبیمان کړې چه رانغلې  
 چا چه یو ځله لیدلې هغه مخ وی  
 د راتلو زیری د باد په چمن وکړ  
 دا اوړو په ژړا لا کلونه وا شی  
 لا خدا ئی درسته کړې نه وی خورشی  
 چه و مخ وته ئی گورم ننداره می  
 مگر گل به همیشه په باغ کنب اوسی  
 ډمی تار ئی د زلفین و ما راکړه<sup>۱</sup>  
 وایه وایه دا بیان عبدالقادره  
 دواړه غوره می نیولی ستا ویل ت

بل کړه د اخلاص به غوړ خراغ د عبادت  
 سترگی کړه اوړه باران د اوښیو ځنی درومه<sup>۲</sup>  
 هسی رنگه ومړه چه خپل ځان له خلقه خلاص کړې  
 غم د نورو اخله په چا مېرده خپل غمونه  
 موم د عصیان ویلی کړه په اور د ندامت  
 گندې د میوه کاندې نهال د محبت  
 نه ئی چه سبب شی د خلاصی ستا رحلت  
 پاته به د نوم شی په جهان د فتوت

۱. څوک وروپه شی و سره سکورت.

۲. کټ مټ ولیکل سو.

۳. اوړه.



تخم ئې يُو خُل دَ کمینى په خاورُو پَت کړه  
خوښ پخپله بخره شه حسد له هیچا مکره  
موږ به هرگز نشی دَ حرص د کاختی وړی  
ناست په اور کښ ښه یې نه دَ بدو په مجلس کښ  
سوخی دَ حسد په اور وجود دَ حاسدانو  
ستا تدبیر دورخ دى جنت کار سپارل تقدیر ته  
پاخه ساقی راکړه پیاله له میو ډکه  
ستا پیاله چه وڅښم ویل کړم له خط و خاله  
یار می باده خور شو څرنگ زه ځنی انکار کړم  
ستا په تله می باغ دَ سعادت پژمړه کیږی  
هر چه له چا اورې غوږ کانه کړه ترې تیریره  
مکوه عبدالقادره چا سره حجت!

خپلی مینی لیونی کړم و عالم تَ  
چه قلم د جدایی ځما واهه شو  
چه د نمر اتلس مخه شی په کښته  
زه ملنگ په دوه پروت دوه می خوښه  
هر امت چه د رسول پیروی نکا  
اوس به څه له چا مانه کوم قلم تَ  
په ژړا می سترگی سرې کړې و شبنم تَ  
مخلوقات به گوری ستا فضل و کرم تَ  
د دوهې د لوگی خوند دى و ملنگ تَ  
سرنگون به بیا ور درومی جهنم تَ  
زه ”قادر“ ئې بې آتسه په اور وسوم  
لږ دَرَب د پاره ووايه صنم تَ

## (ج)

نن ئې بیا کښېښو په سر باندې دستار کج  
مخ به چیری راته سم کړی په یاری کښ  
فلک تا غندی ډیر سم کړه ته وروستی یې  
دانا وران کارونه جوړ په دانایی<sup>۱</sup> کا  
په راستی کښ چه مونده رستگاری شی  
لکه مست هاتی په لار کوی رفتار کج  
له همیش به ئې لری راته نگار کج  
له غروره به تل څو درومی په لار کج  
په تعجیل سره نادان کاندې سم کار کج  
سکه زنهار و چا ته مه وایه گفتار کج

۱. سوی.

۲. وایم.

۳. دانا، وران کارونه ساز په تانی کا.

هر چه سَم خِي په روزگار کښ غم ئې نشته      هميش غشى مومى تاو دَا ستا کار کج  
 سبره هيڅ په ټيټو ونو لوئې مکړه      ستا به هم کاندۀ قامت کاندې روزگار کج  
 که فلک ورسره کور شى غم ئې نشته  
 مکړه خداى عبدالقادر سره خپل يار کج

## (خ)

چه ئې سپى کړه د دنيا له ځانه چنځ      هم هغه کاندې ځان خلاص د ديو له اخ  
 چه ويل د عرفان کا اثر ئې نه وى      ابليسک دى ځنى تښته په فرسخ  
 په خفيه ذکر ئې ژر مری خفه کړه      که شيطان د په خاطر کا منگل شخ  
 د فراق لمبو وهلى را نژدې شه      چه سينه د کړم په مثل د سيني بځ  
 ستا ديدن رمق را پاتو دى پرې پايښ      جگى جگى ياره ناست اوس را شخ  
 د توبې درياب ئې تا وته پيدا کړ  
 سپين کړه ځان عبدالقادره له وسخ

## (د)

که د نورو توانگرى په سيم وزر ده      د عاشق ده په سپين زړه په چهره زرد  
 لکه تېرى له سړو اوبو خط مومى      مشتاق لا مومى لذت د يار له درد  
 په سپين مخ د وينسته ندی تور لوگى دى      چه وتلى دى ځما له آه سرد  
 چه د تورى مخ ئې سور کړ پميدان کښ      هم هغه سرخ روئى يوسى له نېرد  
 بل گناه ئې بې مردى نه ښکاريږى      چه نامرد سړى کينه کاندې له مرد  
 که په شاه باندې په کيش په سمور تير شو      گداى هم په گند کښ روغ ووت له برد  
 په نامرد مشک و عنبر لونې فلکه      آلوده لرې د مرد چهره له گرد  
 خپل نصيب کړ په تا خار عبدالقادره  
 يار که هر څو حسن زيات لرى تر ورد

نا آشنا تر آشنا ښه ئې نن اوکاند      لدې پسه زړه له چا سره مه خاند  
 که ئې لوى د زړه په وينو لکه گل کړې      هم هغه به په زړه درکاندې شنه تاند  
 چه ترې سر ئې ځان لوگى کړې قربانيږې      د جفا په اور د سوځى لکه سپاند

خپل پردی ته ځای د طمع پاته نشو  
د عزت<sup>۱</sup> ترخو ته ځان نیولی نشې  
بې اجله به ئې خلاص له درده نشې  
د ستم په ښکر د غوڅ<sup>۳</sup> عبدالقادر کړ  
په ظاهر صورت سړی په خوی یې داند<sup>۴</sup>  
خدای د نکا څوک پخپل چارو درماند  
په خوړو پسې د مچ غندی گرزاند  
د بدخوی سیاره<sup>۲</sup> په چا مښه هړاند

زه د تل وینم وزان د سحر باد!  
چه ئې لاس د دلاسا په تندی کښیږدې  
نه تنها فیض نثار کړې په گلونو  
په ښه بوی د باغ گلونه معطر کړې  
ستا په راغله د باغ ونی زر ریزی کا  
پرورش د بهره مندو بوټو وکړې  
چه تر منځ د قاصدانو لاری بند شې  
و یعقوب ته د خبر د یوسف راوړ  
د وصال په زیری هسک عبدالقادر کړه  
پرې یستلی دی هجران له لاد باد<sup>۸</sup>  
په مقدم د شی سینه د عمجن ښاد  
قراری د بیمارو شی له فریاد  
لا خاړونه امیدوار دی ستا له داد  
په نفس کړې د غنچې غوټې<sup>۵</sup> کشاد  
سبر ته د بار له باره کړې آزاد  
بې بهرې بوټی وکارې له بنیاد  
پیغام یار ته د یار راوړې له هواد<sup>۶</sup>  
نامراد د هم آغوش کړ له<sup>۷</sup> مراد

صاحب د ولایت نمک له هند  
د کوثر د اوبو آب د مخ لړینه  
په دا دوه حرفه ادا مسلمانې ده  
هر پیوند ئې د ذلت قطعیت<sup>۹</sup> کاندې  
چه ئې اوس په ټولولو نه مړیږې  
د دې دواړو یې ساز شوی ځما جند  
د مشتاقو ځنی نه ماتیرې تند  
هر چه نه پسندې په ځان په چا مه پسند  
پادشاهی تر تا قربان د عزت گند  
هم دا خپل دولت به وکا پتا شند

۱. که عزت، عزلت شی ښه نه وي.

۲. یعنی سالنډی.

۳. خوړو.

۴. x.

۵. غوټه.

۶. هیواد.

۷. نامراد هم آغوش کړې له مراد.

۸. له آداباد.

۹. قلعت.

د زاهد له صومعو عبدالقادره  
ووزه مراد د خپل خاطر غواړه له رند

|                                    |                                  |
|------------------------------------|----------------------------------|
| اې په زنی ناشپاتی په شونډو قند     | په قامت تر سبرونۍ لا بلند        |
| خوش خرام گل اندام عنبر موی         | خود نمای خود ستای خود پسند       |
| که زاهد دی که عابد ترې نه خلاصیږی  | خلقې د کړې په تورو زلفو بند      |
| منور د کړ عالم د مخ له نوره        | لکه نمر په تمامی عالم خرگند      |
| ستا په تش نظر می رنځ د زړه ورکیري  | یو ځل وگوره و ما ته سترگی برند   |
| په هجران به د ترکومه خوار و زار یم | په وصال می بهره مند کړه بهره مند |

هر قدم په فهم ږده عبدالقادره  
د عشق لار کوهی کوهی ده کند کند

(ډ)

|                                        |                                        |
|----------------------------------------|----------------------------------------|
| چه مي وليده د يار سره اغيار گډ         | په فرياد شوم په ژړا شوم په جیغار گډ    |
| آئينه د زړه صفا له خاکسارۍ شی          | هم په دا له تورو خاورو شه خاکسار گډ    |
| عندليب د زړه له تاوه نارې وکړې         | چه ئې وليده له گله سره خار گډ          |
| هر يو گل می په زړه خار غندی خرخیري     | چه بې تا شم کله کله په گلزار گډ        |
| ستا په زلفو کښ می زړه هر گور پریشان شو | مسلمان د نکا خدای په هندوبار گډ        |
| نادانی نادان همیش لری په عیش کښ        | هونسیاری د غم په سیند کاندې هونسیار گډ |

چه آخر ځنی واته په ډیر ارمان دی  
نه به شی عبدالقادر په دا بهار گډ

(ر)

|                                    |                                |
|------------------------------------|--------------------------------|
| مزین ئې کا یو خو په افسر سر        | بیا ئې مات کا د دوران غضنفر فر |
| اورنگ زیب به څه خلاصی ور ځنی مومی  | دا مزی دارا شکن دی سکندر در    |
| ځکه نوم ئې د ذهب ور باندې کښینو    | چه د باد غندی هر دم کا گذر زر  |
| نن په خو له تورو خاورو سره پروت دی | چه ئې ډک و همیشه په دلبر بر    |
| برایه می آشنا وليده په خوب کښ      | په ژړا می کړ په اونیو بستر تر  |
| که په اصل واړه یو دی په دا څه شو؟  | په قیمت سره سم نه دی گوهر هر   |
| په معنی کښ بشر نه دی پړانگ لیوه دی | چه د ده د لاسه مومی بشر شر     |

هر سپړی پخپل مقدار خریداری کا  
 ځنی آس ځنی ټټوان ځنی خرخر  
 په ښکښل ئې سرفراز عبدالقادر کړه  
 د ژوندون له باغه خوره د سمنبر بر

که هر څو لعل آبدار لری دلبر  
 د هغو شهلا نرگسو له فراقه  
 هر یو گل ئې د ښایست د باغ منظور وی  
 راشه وگوره ځما زیبا صنم ته  
 سر و سر د خجالت په مځکه کښینو  
 د ژوندون چینه یادیری په تیاره کښ  
 چه سنبل ئې باد پریشان په نسترن کا  
 چه غنچه ئې شگفته په تبسم شی  
 که له ډیره رشکه وچوی حد ئې څه دی  
 که ئې نوش عبدالقادر د شکر می کا  
 پرې به شی د مرگ تلخی شهد و شکر  
 نشو هیڅکله پرې یخ د چا ځگر  
 همیشه می تر نرگسو ځی گوهر  
 ولی لا ئې په سمن لگی نظر<sup>۱</sup>  
 که به گورې په یو ځای هلال قمر  
 چه سر هسک کړ په بستان د یار عرعر  
 ما ته خدای راکړه چینه<sup>۲</sup> تر څنگ د نمر  
 په غروب شی د عاشق د بخت اختر  
 له گوهر و ئې جهان شی منور  
 چه له ملا سره ئې مو وهی کمر  
 که ئې نوش عبدالقادر د شکر می کا  
 پرې به شی د مرگ تلخی شهد و شکر

پرې راشه ځما د سترگو تور  
 ځما ستا له مینې هر څوک<sup>۳</sup> خبردار دی  
 عاشقان له تهمتو نه خلاصیری  
 سپی که هر څو غیا ډیره کا مزی ته  
 که نمځن<sup>۴</sup> و یل د نکیری و ماته  
 چه رقیب وته ښکښل کوي زه سوځم  
 مستغنی ئې د جهان له بادشاهی کړم  
 خو د توری سترگی توری خاوری ندی  
 تل پر مخ عبدالقادره د یار گور  
 خدای می مکړه د زړه مینه لتا نور  
 څه به ویره کړې له شرمه له پیغور  
 همیشه باندې غوغاوی لور د لور  
 مزی هیڅ نکا پروا د ده له شور  
 کله کله راته کړه خبره سپور  
 جگی جگی بې له ما نه مه زور  
 د همای تر سیوری به ده ستا سیور

۱. هر یو گل می د ښایست د باغ منظور دی ولی لا می په سمن لگی نظر

۲. ما ته خدای کړه دا چینه.

۳. ډیر عالم خبر شو.

۴. په دواړو نسخو کښ دغسی دی.

مخ په هر لوری جلوه کوی د یار<sup>۱</sup>  
 بې محابا راکړه کښیږده قدم  
 په بد صحبت د نبی زوی شه خراب  
 په ورکول د سر وصال مونده شی  
 طعن و پیغور و ما ته مکره شیخه!  
 که رقیب و وینې له یاره سره  
 د خواب خوک دی چه آواز وکاندی  
 البصروا البصروا اولوالا بصار  
 لیس فی الدار غیرنا دیار  
 اتقوا من مجالس الاشرار  
 ابشروا یا معاشر التجار  
 انا عاصی و ربنا غفار  
 قل اعوذبر لیل و نهار  
 لمن الملک واحد القهار  
 رب ښه یار عبدالقادر ته ورکړ  
 وقنا ربنا عذاب النار

نه به ستا د ښایست<sup>۲</sup> تل وی هسی دور  
 چه دا دواړه بقا نه لری تیریږی  
 زړه د سخت دی په سختی تر سخت کانی  
 بې جوهره ښایست نه لری هیڅ قدر  
 چه په بد نظر نظر وکړې اوبه شم  
 مخ له یاره جار یستل خندل رقیب ته  
 نه به زړه وی د عاشق مدام په خور  
 بیهوده هومره ستم کړې هومره جور  
 که درست تن د مصفا دی تر بلور  
 د شاهانو په لاس باز کښینی نه میور  
 څه حاجت دی په ما خوار د هومره زور  
 واه واه واه عجب یاری ده عجب طور  
 هسی یار عبدالقادر په بخره بیا مونده  
 چه صورت ئې د سپی، خصلت د بور<sup>۳</sup>

ای چه د ښایست په باغ کښ گل لرې بې شمار  
 شونډی ئې مهره زلفی ښامار ترې جار وتلی  
 ځما و ستا تر منځ د ځما ستا وینا نه بویه  
 سخت دی د نیمگریو طیبانو ناز تر مرگه  
 پاس په بام ولاړه د غمزې ناوک په گرت<sup>۴</sup> کښ  
 هیڅ به د کم نشی یو خو گل ور ځنی مار  
 بویه سربازان چه مهره اخلی له ښامار  
 نشی په یاری کښ به همار او تمار<sup>۵</sup>  
 مرگ ته غاړه کښیږده دارو مه کوه بیمار  
 زړه به د زخمی کا، په دا لاری مه ځه یار<sup>۶</sup>

۱. مخ په هر نور جلوه گر دی د یار.

۲. حسن.

۳. یعنی پلنگ.

۴. هندی دی یعنی ماته او تاته.

۵. د لمر توری په پښ د گوتی منځ ته وائی.

۶. دا بدله مقطع نلری.

زړه می هر گور و له هجرانه افگار  
 سر و سر کوز له انفعاله کاندې  
 څوک به لاله د یار د مخ کا مخی  
 په موافق د محبت شی عتاب  
 متحیر ئې په لیدو د جمال  
 خو اتصال د عاشق شی نصیب  
 باغ و شاهد ښه ښه یاران موجود  
 گوره بیا کله رایشی هغه وخت  
 شکر حق را که باز آمد یار  
 چون خرامد بسوی باغ نگار  
 آن سیه دل کجا و آن رخسار  
 مشو از جور یار خود آزار  
 همه خوبان چو صورت دیوار  
 خواه در باغ و خواه بر سردار  
 خیز ساقی شراب ناب بیار  
 که نهم لب بلب شکر بار

نور د زړه مراد عبدالقادره پریږده

گر بیا بی مراد دل این بار

یار هغه چه گهی مهر کا گاه قهر  
 گاه باران شی د ژوندون اوبه کا نوی  
 که دا هسی یار مونده شی پطلب کښ  
 شپه او ورځ آه و فریاد سوز و گداز کړه  
 و عاشق ته د یار غم هر گور ارزان شی  
 گوره خو عالم به ورک څوک به خراب کا  
 د زړه باز به د هاله د فکر ښکار کا  
 که هر څو عاقل هوښیار خو لیونی شی  
 په ارمان په حسرت لاپل له جهان  
 کله کله نوش دارو شی، کله زهر  
 گهی اور شی سرې لمبې کا تمام ښهر  
 سستی مکړه هم ئې پټ غواړه هم جهر  
 له هجرانه روان کړه د سترگو نهړ<sup>۱</sup>  
 که مونده شی په تمام هوس د دهر  
 لور په لور د فتنو سیند وواهه لهر  
 که بیدار وی په وروستی په وړومبی پهر<sup>۲</sup>  
 چه به خوب کښ ور ښکاریری پریچهر  
 که پرویز و که دارا که منوچهر<sup>۳</sup>

(د)

چه ئې زړه ځما سورې د عشق په تیر کړ  
 ستا د مخ آفتاب پر وخت پرې رڼا شوه  
 له هوسه په خندا خندا په شا ولاړ  
 چه ئې زړه د یار په وصل کښ خوشحال و  
 تر هغه سوری می مخ د اشنا څیر کړ  
 چه ئې ستا په تورو زلفو کښ شېگیر کړ  
 سخندانو چه گل ستا د مخ نظیر کړ  
 یو په سله تر هغه هجران زهیر کړ

۱. دا غزل په یوه نسخه کښ نسته، په دې نسخه کی دا مسرې ناقصه ده.

۲. په منقول عنها نسخه کی نسته.

۳. په منقول عنها نسخه کی مقطع نلری.

له دې اوره سوزان اور د بيلتانه دى  
 ځكه ځان هندو وسولو وته خير كړ  
 له هجرانه به څه ډار عبدالقادر كا  
 چه ئې خيال د يار د مخ په زړه تصوير كړ

نېر د بيا هجرانه ډير عالم به غم كړ  
 چه څو كاله مې<sup>۱</sup> ټول كړى په خوارى و  
 له پيچونى<sup>۲</sup> د د غم سپاره ښكاره شول  
 تور لوگى د آه له هره ځايه خيژى  
 لكه تا كړه د اميد غنچه سړ تويه  
 بلبلان ئې له فراقه په نارو شول  
 سن زر سل د جدايى خورلس د پاسه  
 كور په كور د په دې ملك نوى ماتم كړ  
 هم هغه عيش د بدل پغم په دم كړ  
 د هوس لښكر د درست برهم درهم كړ  
 رڼا ورځ د پعالم باندې تور تم كړ  
 خزان كله په گلونو دا ستم كړ  
 له دې غمه د د سړ گردن خم كړ  
 دا غزل مې په بياض باندې رقم كړ  
 نور به څه عبدالقادر له چا خدا كا  
 تا سړ كال د اشنايى قدم كم كړ

## (ز)

خو خبر نه دى وگړى له دې راز  
 عارفان چه له خوديه ځان خالى كا  
 كه په عشق كېنې نسب شرط د محبت وى  
 امتياز ئې تر منځ حسن را پيدا كا  
 چه ئې ونغښته لمن له خار و خسه  
 چه آغاز د چارى ښه انجام ئې ښه شى  
 زه پدا و خپل مين ته پېښكېنې نه وړم  
 ستا به ساز بې سوزه هيڅ سره و نشى  
 سيند خونى، باد مخالف، شپه توره تمه  
 لوړه تنده رنځ زحمت نوري خوارى  
 گڼه بيل حقيقت نه دى له مجاز  
 تسبيح اړوى د شپيلى<sup>۳</sup> له آواز  
 د محمود مينه به نه وه له اياز  
 كنه فرق د بد خوښى نشى له ناز  
 سېرونه شوه په باغ كېنې سر فراز  
 دانا ځكه تل په بيم دى له آغاز  
 چه كمى د هيڅ څيز نلرى بې نياز  
 اې ځما دله تمام له سوز و ساز  
 گوره چرته به شې سر ځما جهاز  
 همگى واړه آسانه دى تر آرز  
 چه خپل يار عبدالقادر ته په نيت ښه وى  
 نور ئې كومه اندېښنه ده له غماز

۱. ئې.

۲. دا كلمه كه په نون وى په معنى د ډير گوچنى او ذره وشمه شى راځي، او كه په ميم وى (پيچونى) يعنى لوړتيا، بلندى.

۳. شپيليه.



## (س)

ته ور درومه خپل هوا کوډ هوس  
له ازله غم ځما د زړه نصیب دی  
گله تا د خدای تازه لری پباغ کښی  
ما ژوندون د محبت له اوره بیا موند  
چه خپل زړه را ځنی نیوی ئې نشم  
ساقی زه د صافو میو لایق نه یم  
په سرو شونډو ئې تور خال دی چه ښکاریږی  
که وصال عبدالقادره د یار غواړې  
یو قدم په دنیا کښیږده بل په نس  
تر هغه چه د پخوا کړ یو په لس  
چه خلاصی می ځنی نشی یو نفس  
اور په بخره د اغزیو دی د خس  
ځکه سوځم په اختیار لکه ققنس  
ستا په زړه به څرنگ مومم دسترس  
هزار شکر که دارو کړې د بکس<sup>۱</sup>  
که دا نښتی دی په شهد وکښی مگس

## (ش)

خیال ئې چه په زړه کښی د رخسار ساتم همیش  
بحر په کښتی کښی نه ځائیږی سیند د اونیو  
ستا چه خوشحالی کیږی، ځما په خواریدلو  
عیش منغض شی په ورتله ځما د خلقو  
ډیر را باندي خوږ دی په بل چا می پیرځو نشی  
خوبښ ئې په آواز یم چه فریاد عبدالقادر کا  
ځکه ئې دا هسی شان افگار ساتم همیش  
ننه په کوگل کښی گویا نار ساتم همیش  
خو به زه په سترگو کښی حصار ساتم همیش  
پسله دی به ځان تر خوارو خوار ساتم همیش  
ځکه له عالمه ځان کنار ساتم همیش  
پټ ننه په زړه کښی ستا آزار ساتم همیش

## (ښ)

دلبر مخ راته ښی به هر آئین کښی  
که په زلفو کښی ځای وکا زړه را کاږی  
کله کله په ترسا کښی مخ څرگند کا  
په خراغ کښی تجلا وکا پتنگ ته  
نور او نار ئې د جمال جلال اثر دی  
که په تور کښی جلوه گر شی که په سپین کښی  
که په سترگو په رخسار او په جبین کښی  
د صنعان په دود ئې وران کاندی په دین کښی  
بلبلانو ته ښکاره شی په نسرین کښی  
قهر مهر ئې په تریخ او په شیرین کښی

۱. راحت زاخیلی لیکي، چه بکس یعنی خورا لږ او نه څه، خوشحال خان وائی:

نور و حریفانو ډکی ډکی پیالې نوش کړې ښه چه د خوشحال پیاله ئې ډکه په بکس کړه. له موقعه سره در د هم جوړیږی!

که اثر ئې د لبانو پکېنې نه وې      نه به و هونېره خواږه په انگېن کېنې  
یوه خدایه عشق یو څرنگه لوی شی دی      چه ئې ځای نشی په چرخ او په زمین کېنې  
گنج همیش په ویرانه کېنې ښخاوه شی      امانت ئې ځکه کېنېښو په کمین کېنې  
په هر څه کېنې گوره یار عبدالقادره  
که د نشته شک گمان پخپل یقین کېنې

## (ط)

چه صادر شو ستا له لوریه په ما خوار خط      له خاطره ئې اندوه کړ تار په تار خط  
معطر له خوشبویی اهل د مجلس شو      چه می واکړه لفافه د عنبر بار خط  
په تحقیق چه نیم دیدن ور لره یو سی      له هواده چه یار وکاندې په یار خط  
سبزه نه ده چه په مزکه زرغونه شوه      دا د خپلو راتلو را ستاوه بهار خط  
حسن خط د ویزاری و مخ ته ورکړ      چه ښکاره شو به عذارو د نگار خط  
هیڅ زنگی به ئې په هیڅ رومی ونکا      لکه کاندې په سپین مخ باندې ناتار خط  
ستا د شونډو مهره څوک واخلی دلبره      چه ترې پریوت چاپیره لکه تور مار خط  
د ښایست آفتاب ئې پټ شو لیدی نشی      چه ئې پاڅیده په مخ لکه غبار خط  
د ده کبر ستا اندوه ئې له زړه کم کړ  
منت کړ عبدالقادره په تا بار خط

## (ظ)

که هر څو نصیحت ښه وایې واعظ      بهتر دی چه ما ته نه وایې واعظ  
عاشقان په عشق کېنې کله نور څه آروې      و کتو ته وعظ څه وایې واعظ  
نصیحت و لیونی ته لیونتوب دی      که پاڅه وایې اومه وایې واعظ  
په خاطر باندې می سخت ترکانې لگی      پند که نرم تر اوبه وایې واعظ  
لا تر ما په زړه کېنې ته باندې مین یې      مذمت د عشق په خوله وایې واعظ  
په خلوت کېنې په خلاف دواړو کار کړې      هر چه ته په منبر ښه وایې واعظ  
ستا وېل را باندې ځکه اثر نکا      چه ته نکړې هر چه ته وایې واعظ  
تر گنډیر دی لا ترخه عبدالقادر ته  
که هر څو ورته خواږه وایې واعظ

بې ما څوک ځما له ياره مومي حظ  
 د يار مخ دې منور د خدای له نوره  
 فقيرانو ته ښکاريږي سرې سکروټې  
 طالبان د دنيا سپي، دنيا مرداره  
 نس مگس رياضت، اور، ور ځني تنبتي  
 په مجنون د هلكانو کاني گل دی  
 د آزار قدر د نورو څخه نشته  
 پانده کله له گلزاره مومي حظ  
 کافر کله له دیداره مومي حظ  
 دنيا دار که له دیناره مومي حظ  
 سپي هر کله په مرداره مومي حظ  
 زړه پتنگ، پتنگ له ناره مومي حظ  
 څو ئې ولی هونبره واره مومي حظ  
 عاشقان د له آزاره مومي حظ

خاص الخاص عبدالقادر پري پوهيری

عام به څه ستا له اشعاره مومي حظ

### (غ)

يو ځل بيا هغه نگار وليدی دریغ  
 چه قرار ور ځني لار له ډيره غمه  
 د پسرلي گلونه وا په باغ او راغ شوی  
 په خندا خندا راتلی تنی شلیدلی  
 چه له ډيره کبره سم نه ځي په لاری  
 چه په تله ئې نور ځما له سترگو يووړ  
 د بيلتون ئې انديبنې له منځه ولاړی  
 په عاشق باندې ئې مهر رنگا رنگ کړی  
 چه په هجر کښې ئې حلق ځما تريخ کړ  
 پاس په زړه باندې می میشت د غم لښکر دی  
 هوسی سترگی گلرخسار وليدی دریغ  
 بيا هغه خاطر قرار وليدی دریغ  
 د بلبلو پري چيغار وليدی دریغ  
 له مستی ئې خپور دستار وليدی دریغ  
 هغه ترک کور رفتار وليدی دریغ  
 ښایسته نور الابصار وليدی دریغ  
 یار له یار سره کنار وليدی دریغ  
 تر نظر ئې رقيب خوار وليدی دریغ  
 په دوو شونډو شکر بار وليدی دریغ  
 دا لښکر می تار په تار وليدی دریغ

دا آرزو عبدالقادر لری په زړه کښې

چه د مرگ پخوا خپل یار وليدی دریغ

چه آخر به ځني درومی سینه داغ  
 چه داخل دی د دنيا په خرابات کښې  
 تش ساتل د ده نصیب نور به ئې یوسی  
 د بلبلو غنډی گڼت په گلو نکا  
 په طلب ئې بادشاه گززی گدای بیا موند  
 په لحد کښې به د شمع رڼا نه وی  
 سرې سرې اوبنی د مجنون دی څخیدلی  
 بیهوده باغوان نازیږی په دا باغ  
 په وار وار به واړه څښی د مرگ ایاغ  
 په دنيا دنيا دار ولی کا دماغ  
 په مراده باندې ناست وی لکه زاغ  
 که آرام که آسایش دی که فراغ  
 مگر یوسی در سره د آه خراغ  
 ریښدلی لاله گل ندی په راغ

دَ نِیستی په لاری څه عبدالقادره  
گنډی بیا مومې د یار دَور سراغ

|                                  |                                    |
|----------------------------------|------------------------------------|
| هوښی سترگی گلرخسار ولیدی دریغ    | یو ځل بیا هغه نگار ولیدی دریغ      |
| بیا هغه خاطر قرار ولیدی دریغ     | چه قرار ور ځنی لار له ډیره غمه     |
| د بلبلو پرې چیغار ولیدی دریغ     | د پسرلی گلونه وا په باغ او راغ شوی |
| له مستی ئې خپور دستار ولیدی دریغ | په خندا خندا راتلی تنی شلیدلی      |
| هغه ترک کور رفتار ولیدی دریغ     | چه له هډیره کبر سم نه ځي په لاری   |
| نبایسته نور الابصار ولیدی دریغ   | چه په تله ئې نور ځما له سترگو یووړ |
| یار له یار سره کنار ولیدی دریغ   | د بیلتون ئې اندیښنې له منځه ولاړی  |
| تر نظر ئې رقیب خوار ولیدی دریغ   | په عاشق باندی ئې مهر رنکارنگ کړی   |
| په دوو شونډو شکر بار ولیدی دریغ  | چه په هجر کښی ئې حلق ځما تریخ کړ   |
| دا لښکر می تار په تار ولیدی دریغ | پاس په زړه باندی میشت د غم لښکر دی |

دا آرزو عبدالقادر لری په زړه کښی  
چه د مرگ پخوا خپل یار ولیدی دریغ

|                                   |                                     |
|-----------------------------------|-------------------------------------|
| بیهوده باغوان نازیږی په دا باغ    | چه آخر به ځنی درومی سینه داغ        |
| به وار وار به واپه څښی د مرگ ایاغ | چه داخل دی د دنیا به خرابات کښی     |
| په دنیا دنیا دار ولی کا دماغ      | تش ساتل د ده نصیب نور به ئې یوسی    |
| په مرداره باندی ناست وی لکه زاغ   | د بلبلو غنډی گڼت په گلو نکا         |
| که آرام که آسایش دی که فراغ       | په طلب ئې بادشاه گزری گدای بیا موند |
| مگر یوسی در سره د آه خراغ         | په لحد کښی به د شمع رڼا نه وی       |
| ریښیدلی لاله گل ندی په راغ        | سرې سرې اوبښی د مجنون دی څخیدلی     |

دَ نِیستی په لاری څه عبدالقادره  
گنډی بیا مومې د یار دَور سراغ

### (ف)

|                     |                             |
|---------------------|-----------------------------|
| نه دي کا د مردی لاف | دروغجن وعده خلاف            |
| پخپل ځان باندی خلاف | شاهدی لی د دروغو            |
| نه سل کاله اعتکاف   | نه یو درنگ د یار په کوی کښی |
| ښه دی لا د زړه طواف | د کعبې تر طوافونو           |
| تن په مثل د غلاف    | زړه په مثل آئینه دی         |

هاله مخ پکښې لیده شی  
 اسمان خونه د فقیر ده  
 قوت ئې خپل خون جگر وی  
 رگ ئې تار تن ئې رباب وی  
 تل انصاف ورکوی بل ته  
 چه په ښه خصلت شریف وی  
 په نسب چه خوی ئې بد وی  
 یو یو ناف دی چه ناهه شی  
 ستا قسمت عبدالقادره  
 هاله وشه حرص مکره  
 که مؤمن یې په حاقاف

چه قانع په یوه څاڅکی شی صدف  
 که عزت غواړې قانع پخپل قسمت شه  
 بندول د دنیا بند د جهنم دی  
 د دنیا خلق می ولیده په سترگو  
 چه ژوندون همیشه نشته پدا څه شو  
 چه سپری خربښت په علم په حکمت شی  
 که ځوانمرد یې بل آزار مکره په گلو  
 تل له خدایه ترس کوه عبدالقادره  
 حق خائف ته د ويلي لاتخف!

## (ق)

سر او مال می شو تالا په تور د عشق  
 بدایی د عاشقانو په پیغور ده  
 د ایاز تلی محمود کښینبول په سترگو  
 څو د یار د قامت خیال ئې مستی نشی  
 له اوله ئې د شمع لړمون وسو  
 لا می ندی لار له سره شور د عشق  
 ما منلی په تندې پیغور د عشق  
 ننداره کړه گوره زور و شور د عشق<sup>۲</sup>  
 په نور څه به نشی هسک نسکور د عشق  
 له غه پسه پتنگ وسو اور د عشق

۱. دا مسرې حل غواړی، کټ مټ ولیکله شوه، په وروسته بیت کښې ح، ق حق دی.

۲. زور د شور.



## (گ)

چه په سترگو خراغ ووينی پتنگ  
 د وصال په طمع ژر تر سره تیر شی  
 مرجونا چه غواصی کا په دریاب کښ  
 نام و ننگ به آواره د یار په درد کا<sup>۱</sup>  
 هغه یار بې رنگه ډیر لری رنگونه  
 له یوه غمه لا خلاص نه وی بل راوړی  
 په دنیا کښ اولیاؤ خان مخفی کړ  
 په اړخونو ئې لک شوی غشی ښه دی  
 د لویانو په مدد که چیری تیر شې  
 د یار یاد لکه صیقل زړه پرې صفا که  
 شاه گدای په اجل وایه برابر شی  
 چه آخر احوال د واپو سره یو وی  
 ډیر ئې تا غنډی خار کړی تر خپل سر دی  
 خه ئې پاتو شی د وروستو خه به غم کا  
 شهسواران عبدالقادره تر تا تیر شول  
 ته هم اوس کړه پسی ټینگ د یابو تنگ

ته که خپله خهره نلری بدرنگ  
 چه سبا ئې د ښایست بازار خپیری<sup>۲</sup>  
 د بلبلو آوازونو د گل حسن  
 بیا طالع را سره روغه کا پوهیرم  
 چه ئې رشک په سیوره کړم چه ورسره وی  
 هر چه کړې کوه یو دم را خنی مه خه  
 لاس کچکول مسله مزکه درته بس وی  
 لیونی لیونی وائی لیونی ته  
 آئینه په کوښم گناه وهې له سنگ  
 شمع ولی مخ پټی کا له پتنگ  
 مستغنی کړم نوبهار له راگه رنگ  
 یو زمان چه را سره نه وی<sup>۳</sup> بې جنگ  
 ترو به خو گورم اغیار د یار له خنگ  
 گوره اوس به چرخ خه پینن کا له درنگ  
 که کچکول مسله نه لری ملنگ  
 لیونی د دنیا خونه نه کړه ږنگ  
 په تاریکه لار باریکه په کمر کښ  
 فهم کړه عبدالقادره له گړنگ

۱. نام و ننگ به صدقه د یار تر سر کا.

۲. خوری.

۳. نه بې.

۴. نصیحت گڼه یو دم.

## (ل)

سحر دا آواز می غور یوست له بلبل  
 تر مستی ئې لالت د خمار ډیر دی  
 بنایسته د زمانې دنیا پرست وی  
 په چغلی می ستا په یار مینه زیاتیرې  
 ساقی می چه راکوې په قهقهه خنده!  
 د لیدونیو په نظر کښ تفاوت وی  
 په پریشانو اندینو خاطر پریشان شی  
 چه ستا مخ ورته حاضر وی گل به گوری  
 د مجلس روښنای ته ئې ته د ناست یې  
 دا دنیا په مثال پل د آخرت دی  
 تیر شه ژر عبدالقادره له دې پل

هیڅ خبر ندی له حاله له احوال  
 د محنت په تصور ملال غمجن شی  
 بندیوان په بند بندی په خوب کښ وینی  
 تفرج کوم په باغ او په بستان کښ  
 بادشاه پاس په تخت اوده وینی په خوب کښ  
 وړی تیری خوار خسته په بند کښ پروت یم  
 هغه خوښ په هغه خوب کښ دا دلگیر وی  
 دا غافل عالم همه په خوب اوده دی  
 دا دنیا په مثال شپه ورځ آخرت دی  
 د نسب د قبیلې پرسش به نه وی  
 چه عمل ئې د نیکی وی خوښ به اوسی  
 عارفانو ځکه هسی ورته شا کړه  
 له هغې بنادی چه ژر له سړی درومی  
 د دنیا مینه په زړه کښ لوی جنجال دی  
 خلاص کړ ځان عبدالقادر له دې جنجال

غم بنادی مومی سړی له خپله خیال  
 د راحت په فکر مست گزنی خوشحال  
 چه بادشاه د ولایت یم بې زوال  
 هم بالینه می دلبر پری مثال  
 چه بندی یم په زندان کښ په څو کال  
 کم قوته، بې حجه، بې مجال  
 د وینوالی حال ئې هیر بې قیل و قال  
 په قیامت به شی واقف له خپله حال  
 نیک او بد به ځبله بیل شی بې اشکال  
 هر سړی به پوښتیده شی له اعمال  
 د بدکار خلاصی به نه وی له نکال  
 چه هوس د دنیا ندی بې وبال  
 په سل زر بخری غم ښه دی ځما لال



په گلونو آواز ورو کوډه بلبل!<sup>۱</sup>  
 عقل هوښ عزیز تر هر څه ښندل نشي<sup>۲</sup>  
 پریشانیري ستا له شوره له غلغل  
 ته یو څه رنگه ډیر گران یې د مل مل<sup>۳</sup>  
 خدای د نکا چیری خرڅ به د په پښو شي  
 قدم ورو ږده د رابیلو په گل گل  
 و مطرب ته مینا وایی وایه وایه  
 دا معنی ئې پیدا کیږي له قل قل  
 صدقه ئې هم تر پل عبدالقادر شه  
 څه قدرت لري چه وایی له دل دل

دریغه دریغه یو ځل ولیدلی یار خپل  
 نشته څوک چه دلاسي کا د غمجنو  
 سرې سرې اوښی می له مخه په لمن ځي  
 چه پرې غم غلطوم درې می محرم دی  
 له خزانه به څه ویره څه به ډار کا  
 په هر لوری چه می بیایی پسی درومم  
 که څوک نوم د لباسی ږدی په ما ښائی  
 خو د زړه هونبره ستم جور و جفا کړه  
 له غلیمه د نه غم نه د وسواس کا  
 مستعد د نظر ته نه یې غافله!  
 چه ښکاره می کړی وده وته اسرار خپل  
 څوک به څه و بل یوه ته وائی زار خپل  
 د یار غمه راشه گوره لاله زار خپل  
 یو قلم، دوهم کتاب، دریم اشعار خپل  
 چا چه توی کړ د خزان پخوا بهار خپل  
 ما په لاس د عشق ورکړی دی مهار خپل  
 چه می وران نکړ په یار پسی روزگار خپل  
 ما بخښلی دی و تا وته آزار خپل  
 هر چه وسپاری و خدای ته کاروبار خپل  
 دلبر کله دریغ کوي له چا دیدار خپل  
 کل اندوه به پسی شا عبدالقادر کا  
 مخامخ که ورته ودري نگار خپل

په دنیا کښ کمال نشته بې زوال  
 د هجران له غمه تريخ لکه بيلتون و<sup>۴</sup>  
 نمر له تا نه منور شو دا له نمره  
 ستا په تللو می اروا درومی له تنه  
 چه په هجر ئې پوند نشوم په وصال کښ  
 هغه چا چه یښی داغ ځما په زړه و  
 که گذر ځما د یار په کوڅه وکړې  
 زه که یو ساعت بې تا نه یم بې غمه  
 د زوال اندوه کوډه صاحب کمال<sup>۳</sup>  
 ما هرگز لذت بیا نه موند له وصال  
 څوک به میاشت کا ستا له مخه سره سیال  
 یو زمان را ځنی مخه د یار خیال  
 یار ته غټ نه شم کټی، له انفعال  
 هم هغه ورباندی کښیښو له دسمال  
 دا پیغام پرې باندی ووايه شمال  
 تا د خدای همیشه خوښ لري خوشحال

۱. عقل هوښ عزیز تر هر څه پر ښندل نشي.

۲. د تل مل.

۳. جمال.

۴. د هجران له غمه تريخ راته وصال شو.

ډير مټين په ډير ارمان په وبا بيل شوه  
خداى د را موله بيا د غواص<sup>۱</sup> كال  
تر هر حرف ئې بوى د مېنكو د عنبر ځي  
چه ثنا عبدالقادر كا ستا له خال

تر نباتو لا خواږه دى ستا ترخه ترخه ويل  
د واعظ په نصيحت مى مينه لا په يار زياتيرى  
گوره اوس به ئې تر درنگه د عاشق په وينو سره كا  
كله گل دى د راييلو چه دا هسى رنگ ځليرى  
په لمن كېن ئې گلونه د بهار له سيله راوړه  
نه يواځې ځما راز اوښو يا رنگ د مخ رسوا كړ  
په زيرى كېن به ئې سر عبدالقادر ورته پېښكېن كا  
كه څوك هسى زيرى راوړى چه نن يار درته لوړل

ښه شول چه ښه نشول هر چه بد دى له ازل<sup>۲</sup>  
هر چه په نسبت ځما و ما و ته ترخه دى  
كفر كه ايمان دى و عارف و ته يكسان دى  
ستا فعل هر گز ندې خالى له حكمتونو  
واړه موجودات ستا په هستى باندې دليل دى  
هر څه ته چه گورې ستا جمال به پكېن ويني  
هر څه ته نيژدې يې په قدرت تر هر څه خيره  
تا ته رسيدل د تا په فضل و عنايت دى  
كله سيلاب اوړى د خڅلو په بندونو  
بد به ستا و بدو ته بد وايي لم يزل!  
بل و ته هغه ترخه خواږه دى تر غسل  
واروه كه پوهيرې دا وينا ځما مجمل  
ته هغه حكيم يې چه د كار دى بې خلل  
هم د په توحيد باندې تر ما شى تر جمل  
تا ئې چه په زړه د معرفت ډيوه كړه بل  
ذات او په صفات كېن له همه خيرونو بيل  
كله رسيدلى دى څوك تا و ته په ځل  
ستا تقدير درياب ځما تدبير لكه ځل  
هر چه په آخر له هغه كار پېښمانيږي  
مكړه هغه كار عبدالقادر له اول

چه دا هسى ځي له باغه په شتاب گل  
د نسيم له تيزگامې معلوميرى  
چه زلفين په عذارو خم په خم كا  
پسى شا ئې لږ و ډير د خوبى لاف و  
چه ښكاره ورته سپين مخ لكه خورشيد كا  
په بستر د راحت ځكه نكا خواب گل  
چه به ږدى قدم د تللو په ركاب گل  
تر هر خم لاندې ئې راشي د آفتاب گل  
روبرو كړ ستا رخسارو لا جواب گل  
هغه دم ورته پېښكېن كا د مخ آب گل

۱. ۱۰۹۷ هـ

۲. دا بدله له يوه نسخې څخه را نقل شوه په بله كېن نشته.

نورُو پٽَ دَ سِينِي داغ لاله ښکاره کړم      که نه کوم د دې باغ ندي دلکباب گل  
 گنډي عطر ئي کا ښکلي په ځان پوري      هم پدا اميد ځان وسو د گلاب گل  
 دَ ريژون ويړه کوډه عبدالقادره  
 ورځ په ورځ پڙمرده کيږي دَ شباب گل

## (م)

که غمونه د دې خپل زېږي ښکاره کړم      لوی هلك به همه واړه په ناره کړم  
 دا ځل هسي هجران ندي پما کړي      چه به نوري آشنایي دوباره کړم  
 دَ حسرت دَ اور بڅري را ښکاريږي      چه دَ شاه دَ تاج دَ لالو ننداره کړم  
 که پاره پاره ځما دَ زړه په شان دي      تسلي دَ زړه په گل دَ هزاره کړم  
 که وصال مومم دَ يار په بې ننگي کښ      نام و ننگ به همه واړه آواره کړم  
 که صبا دَ يار له چمه نگهت راوړي      گريبان به لکه گل هسي پاره کړم  
 ساز ناساز دَ عالم آروم غوړ کاڼه کړم  
 محبت عبدالقادره بيچاره کړم

چه څوک بد را سره کا ورسره ښه يم      هم پدا دَ ښو دَ بدو تور ليمه يم  
 له هغو می څه اندوه چه په خوی اور دی      پخپل خوی کښ سور او نرم تراوېه يم  
 چه و ما ته ځما عيب پيښکښ راوړي      د دې هسي يار له خدايه په غوښته يم  
 فرينبتي دَ غم ځما دَ عصيان نکا      که مفسد يم که ظالم يم بيا دَ ده يم  
 نور ځما دَی، نار ځما دَ نورو څه دی      دَ پتنگو غنډي خير دَ ځان په سوه يم  
 په ايرو ئي مخ سپيره شي چه نفاق کا      آئينه غنډي مخ سپينه تور په زړه يم  
 چيري نه وي چه به بل مخ وته گوري      په هجران کښ خونين دَ سترگو په واته يم  
 له نور چا کله گله عبدالقادر کړم  
 زه خوار کړي خپلو سترگو يم خپل زړه يم

در پسې می خيژي دم      له ما مه درومه يو دم  
 زه مرده ته می عيسى يې      ژوندی کيږم ستا په دم  
 دَ هجران غمونو خونښ کړم      تر وجوده په عدم  
 چه دارو هرگز نشي      بد زحمت دَی دَ ندم  
 ښه آدم تر فرينبتو به دَی      تردد بد دَی بد آدم  
 دَ بيدارو په نصيب شو      ښه دولت دَ صبحدم

خاوری شه عبدالقادره!

که پرې کنښيردې يار قدم

که هر څو د بيلتانه له غمه وایم  
 په قد کور په تن ضعيف گوښه نيولې  
 لوی هلک می واره یو ځبله ښینه  
 د پله خاوری می په قدر تر عنبر دی  
 چه حریف د خوشحاليه بې وفا دی  
 د خوښې نامحرم د نه را درومی  
 چه ئې واخيسته پرده د گل له مخه  
 توری سترگی توری زلفی ئې بلا دی  
 هيڅ تشبیه تمثيل ئې نشته په جهان کښ  
 خپل ژوندون می دروغجن ندی چی پایم  
 په مثال لکه ابرو د دلربا یم  
 ستا په مینه لکه میاشت انگشت نما یم  
 هم پدا چه ستا د تلو خاک پایم  
 له اندوه سره دایم رفیق پدا یم  
 نن شپه زه د یار له غمه خواپخوا یم  
 منت بار د احسانونو د صبا یم  
 اخته کړی زه هم تا په دا بلا یم  
 نه پوهیرم چه یار څرنگه وستا یم  
 ستا په حسن سوگند خورم پخپله مینه  
 چه تر ځان عبدالقادر مین په تا یم

یار می تله د باغ په لور کاندې پوهیرم  
 د صبا اثر ئې شته دی په قدم کښ  
 چه په دا حسن جمال له کوره ووزی  
 چه تور مخی رقیبان تر مخ شا گزوی  
 چه رقیب ئې مخ ته گوری زه هم گورم  
 هر چه غوړ وی د دنیا په شیرازیو  
 گل به حسن ځنی پور کاندې پوهیرم  
 نغښتی گل به د باغ خپور کاندې پوهیرم  
 ډیر به وران ور پسی کور کاندې پوهیرم  
 د یار زړه به له ما تور کاندې پوهیرم  
 دا کتل می به شوکور کاندې پوهیرم  
 زمانه به هغه سپور کاندې پوهیرم  
 کله زړه عبدالقادر په رضا ورکړ:  
 ښایسته په زړونو زور کاندې پوهیرم

کله زه له بیگانه عالمه زار کړم  
 د هر چا خبری وړم د ده له مخه  
 چه په څښل د خپلو وینو سرخ رو گزرم  
 چه په وازه خوله مونده شی مه ئې وینم  
 که ښادی د جهان واره ځما شی  
 خار بندی می د ښو کړه ترې چاپیره  
 زه هم خپل آشنا له خپله لاسه خوار کړم  
 په عالم کښ ئې بې قدره بې وقار کړم  
 څه منت به د دونانو د دنیا کړم  
 که صدف غندی حاصل در شهوار کړم  
 زه به واره د خپل یار له غمه څار کړم  
 گندی خیال د یار په سترگو کښ حصار کړم

چه ئې رنگ په لږ ډير گرم بادنو ليری<sup>۱</sup>      څه اميد به د ژوندون په نوبهار کړم  
 د پيوند گله د هيڅوک له ما نکا      محبت له خپله ځانه هم ويزار کړم  
 چه بې تل عبدالقادر په ورکښ پروت دی  
 عاقبت به ئې مينو سره شمار کړم

چه می شا کړه و ښادکيو ته ښاد شوم      چه د زړه مراد می پيښ په مراد شوم  
 اوس څه غم نه کړم له غمه بې غم گرزم      راضی من چه د ازل د ویش په داد شوم  
 چه می طمعه د دنیا ور ځنی پریکړه      هغه کس که کیکاوس زه کيقباد شوم  
 ځان بازید بولی کارونه د یزید کا      که شیخانوَ ځکه زه بې اعتقاد شوم  
 خدای می بیا پکښ بندى مکړه تر مرگه      احتیاج عظیم زندان و ترې آزاد شوم  
 هم ئې ځان له غمه خلاص کړ هم نیکنام شو      ډیر مین په وروستنی ضرب د فرهاد شوم  
 باد ئې بوی عبدالقادره سحر راوړ  
 شگفته لکه غنچه په دغه باد شوم

مخ د لکه نمر دی درته ځیر کتلی نشم      ځکه ئې د مدح تر عهده وتلی نشم  
 زړه می ئې غلبیل کړ د هجران په ناوکیو      راز پکښ د یار د محبت ساتلی نشم  
 اوس می په معنو کښ ښه مین د سترگو کسی      کسی به د خلقو په ویل ایستلی نشم  
 زه ئې د زنج په شاه کښ بند لکه یوسف کړم      بې ئې د زلفینو په رسى ختلی نشم  
 بند ئې د حواس په پنجره زه عبدالقاد کړم  
 زړه می پرواز غواړی ولی الوتلی نشم

له دې وروسته به و کل هوس ته شا کړم      خو یکلخته به غمونه د اشنا کړم  
 پخپل یار پسى به زه شم لیونیه      د دنیا ودانه خونه به تالا کړم  
 چه په مرگ سره له چا نه جدا کیږی      په ژوندون به ئې له ځانه زه جدا کړم  
 نه به مخ په آئینه بیا برابر کړم      نه به تور اوربل په ږمنخ سره صفا کړم  
 نه به څښی په فلیل سره کړم غوړی      نه به نوره خوشبوئی په ځان لگیا کړم  
 نه به سترگی په رانجه کړم نه به پان خورم      نه به مهر آویزاند په اوربل بیا کړم  
 شرمنده به په ماتم کښ بنفشه کړم      په ماتم کښ به نه دې غندی خندا کړم  
 راته وایه دا بیان عبدالقادره  
 چه د خوږ خاطر دمه په ویل ستا کړم

په هر څه کښې ننداره د هغه مخ کړم  
له اندوهه مې لرمون شو ډک په وینو  
نفس شیطان لیونی سپی را پسې شوی  
خو تاوده د محبت لرم په زړه کښې  
ځکه نور عالم غمونه کا زه سخ کړم  
د بلغم په ځای مې وینی ځي چه آخ کړم  
مگر ستا توفیق رفیق شی چه ئې چنخ کړم  
نور له وارو غیرو چارو سوړ سمخ کړم  
په دا راز عبدالقادره څوک پوهیږی  
چه ښکښل درته کوم در باندې مخ کړم

محبت چه د مجنون په نامه یاد کړم  
خاص بنده خطاب ئې هاله و ما راکړ  
آئینه له بد گوهره کانی نشی  
چه مې وکړه په مثقال په خروار اخلی  
د گنډیر له ونی کله څوک خواږه خوری  
کندی بخت مې د دلیر د زلفو ږمنځ کا  
تا خور کړی یم هم ته مې به دارو کړې  
چه سهار سهار راځی د یار له لوریه  
له غه پسه ئې د یار په وصل بناد کړم  
چه د دوو کونو له بند ئې آزاد کړم  
بیهوده و تیره دلو ته ارشاد کړم  
زه به څرنگ خوشحالی په هسی داد کړم  
د وفا امید به څه له بدنهاد کړم  
که فلک توکړې توکړې لکه شمشاد کړم  
بې لټا نه و نور چا وته فریاد کړم  
د غمجن خاطر دمه په هغه باد کړم  
خیل مراد مې د مراد تر منځ حجاب شو  
نور به ترک عبدالقادره خیل مراد کړم

زه د تل وینم د خور خاطر مرهم  
په راتله د لکه گل شگفته کیرم  
د عیسی په دم به مړ سپری ژوندی شو  
د مهجور تر زندگيه مرگ بهتر دی  
لکه وار د بنادی ځی د غم هم درومی  
د یار غم په معنی غم ندی بنادی ده  
د دنیا دولت په مثل لکه باد دی  
نه خوښی کړم د احمق سپری له مدح  
د زلفینو تر حلقو د عذار وینم  
مکړه خدای عبدالقادر چه په پیغور به  
د زړه مینه کا له خپله یار کم  
بې تا یو زمان خلاص نه یم له الم  
پرېر رایشه آشنا صبا قدم  
مړ زړه بیا مومی ژوندون د تا له دم  
که ستی ستیه کیږی نده گرم  
په محنت کښې زړه هرگز مشه درهم  
ما د نکاندی خدای خلاص د یار له غم  
کله مخ کا کله خټ کاندی له هم  
نه مې زړه مومی اندوه د ده له دم  
که نسرين د دی په زلفو کښې صنم  
مکړه خدای عبدالقادر چه په پیغور به  
د زړه مینه کا له خپله یار کم

چه نیولی ئې د مینی په تاوان یم  
ځکه هسی رنگ بهتر تر درست جهان یم

عاقبت به دَ یوسف غُندی عزیز شم  
دَ خپل یار سرو سامان واړه خُما دی  
چه پرتو ئې دَ ښه مخ را باندې وشو  
دَ حرېو په کاغذ دَ سرخی میم دَی  
ستا له لاسه کل داغونه راته بس دَی  
خدای می خپل بانه دَ دوو سترگو نشتر کړ  
که دَ مځکی غُندی کوز په تواضع یم  
دَ عوامو تر نظر لکه گدا شوم  
نا آشنا دَ نا آشنا په قدر څه زده  
ناپوهی تر هوښیاری راته ښه شوه  
یم وِیل په طریقت کښ کافری ده  
چه بندې دَ یار په څاه د زرخدان یم  
غم ئې کوم دَی که بې سرو بې سامان یم  
لکه لعل قیمتی دَ بدخشان یم  
که ئې خوله ده و تحقیق ته ئې حیران یم  
مستغنی له تماشې دَ گلستان یم  
که بې تا دَ بل و مخ ته نگران یم  
په همت تر واړو پاس لکه اسمان یم  
و خاصانو وته شاه دَ کُن فکان یم  
که و نور خلقو ته سپک و یار ته گران یم  
نه پوهیږم چه هوښیار یم که نادان یم  
دَ یم یم په قافیه راوړل پښیمان یم  
دَ سخن خوبی همه لرم موجوده  
زه عبدالقادر محتاج دَ سخندان یم

دا گمان له دله وباسه همدم  
په ژړا ژړا می لوند دَ سر بالښت شی  
پدا حال می که گذر په چمن وشي  
که په ورځو زیست روزگار کوم له خلقه  
چه ښکاره په درست<sup>۱</sup> وگړی کښ ځان سوځي  
رگ او پلې می خالی ندی ستا له درده  
لکه کانی هر ذره له اوره ډک دی  
لا یو داغ می په زړه روغ نه وی بل کښیردی  
چه بې تا به سترگی وچی کړم له نم  
چه می اوبښکی موج وهی دَ زړه له یم  
مستغنی به کړم گلگونه له شبنم  
درسته شپه می سرکار دَی ستا له غم  
رانبکاره شوه دَ ستی اندیښنه کم  
دَ پرهاړ غُندی خندا کړم له عالم  
هسی سر تر پایه ډک یم له الم  
آه فریاد دَ جدایی له ستم  
خلاص به نشې په ژوندون عبدالقادره  
اندیښنه ئې شوه دَ تا له عمره سم

چه مین په پری وشمه جانانه یم  
نه خپلوی له چا کوم نه می څوک خپل دی  
ظاهر بین ئې په ظاهر صورت غلط شو  
ځای می پاسه دَ بادشاه دَ سر په تاج دی  
دَ دې بزم دَ مجلس تاوده په ما ده  
په سینه دَ خپل مقصود په لور ښوریرم  
ځکه سر لکه مجنون په ویرانه یم  
په عالم کښ له عالمه بیگانه یم  
په باطن په خاورو پټه خزانه یم  
پریوتلی په ډیران دَ دُر دانه یم  
هم ساقی یم هم شراب هم پیمانه یم  
په مثال دَ وزر سوی پروانه یم

خرابات د خدای وادان لری تر ډیره      په وِیل د ده له فیضه رندانه یم  
 بې نائی کله آواز خپریژی له نیه      واره عشق ئې وِیوی زی بهانه یم  
 په ژوندون عبدالقادره کور ویران کا      په ډیر پدا خصلت مین د دیوانه یم

چه تل هسی په هوس په بې غمی یم      اقرار شوی د خپل عقل په کمی یم  
 سپیتوب که په سیرت و لما لاږ شو      آدمیت که په صورت دی آدمی یم  
 که په فضل ئې کار وسپاری غم نشته      که په عدل مې سپاری جهنمی یم  
 د هجران په لمبو سوی یم فریاد کړم      ما معذور لری عالمه المی یم  
 اهرمن چه لاس ور وړی گوتی ئې سوخی      بادشاه شوی زه د فقر په غمی یم  
 د معنو په ملک پارسی عربی نشته      کوم نقصان که عرب نه یم عجمی یم  
 کله زه عبدالقادر د شعر لاف کړم  
 مرثئې د تللیو وایم ماتمی یم

محبت خما بادشاه زه ئې غلام یم      سر فراز ئې په خدمت سهار ماښام یم  
 په یوه کاته ئې سل شرفه مومم      خکه هسی تر هر چا بلند مقام یم  
 چه په بوی ئې د مستی چرخ خرخیږی      امیدوار لتا ساقی د هغه جام یم  
 یوه ورځ می به په حال ترحم وشي      په امید د صافو میو درد آشام یم  
 پرینبول د خپل خواهش کمال د عشق دی      رضامن د عاشقی په کام ناکام یم  
 اوم کباب د اور په تاو ژړا فریاد کا      که د عشق له اوره آه وکړم لا خام یم  
 چه شفیع می د گناه خیرالانام دی      غم می نشته که هر خو شرالانام یم  
 هر غزل می میرا دی له تکلیفه      په ساده پښتو وِیل شیرین کلام یم  
 دورغجن ورته خپل ځان نیولی نشی  
 به رشتیا عبدالقادر تیره صمصام یم

په خاطر کښن هونبره درد لرم که آه کړم      اور په پوری په خرمن د مهر و ماه کړم  
 عشق خلعت د غلامی د شاهي راکړ      له اوله ئې مرئی آخر ئې شاه کړم  
 د مخ نور ئې لکه نمر د مخ حجاب شو      کښلی مخ ته ئې نظر په کوم نگاه کړم  
 هیڅ عجب په باد کښینبول د جهان ندی      چه نظر پخپل وجود پخپله ساه کړم  
 هدایت به خما څرنگه څوک کاندی؟  
 چه په سمه لار کښن خپل دلیل گمراه کړم



تا چه زلفی په سپین مخ کړې خم په خم  
عاقبت عاشق معشوق، معشوق عاشق شی  
په معنی کښې سخاوت ندی امساک دی  
لکه حسن د دلبری روز افزون دی  
که د زړه دی چه د زړه غنچه د وا شی  
په هر ځای باندی چه کښینم لاله زار شی  
ځما دم د یار له دمه وابسته دی

هم په ویر هم په سرود عبدالقادره  
کور په کور د عشق نارې دی چم په چم

چه منظور د یار صفا جبین لرم  
کام ناکام ځما په طبعه برابر شو  
د حسد له خویه هسی رنگه خلاص یم  
په ویل وچولی غم یوسم له غمجنو  
په ظاهر و ظاهر بین و ته مقهم یم  
د ریزی کړم په صفت د یار د لعلو  
نستړین د باغ ځما په سترگو خار دی  
په خیال خیال په شیوه ځی په سترگو مشه

که په بخت عبدالقادر نازیرم نبائی  
که د تا غندی نیازمن نازنین لرم

چه له حاله د وگری خبردار شوم  
ورځ په ورځ می له جهان زړه سپیری  
چه پخوا عمر به ما پرې افتخار کړ  
ځان می خلاص کړ د دلبرو له نازونو  
په تندی ئې لاس ځکوم له شفقت  
معنوی بنایسته غواړم که ئې مومم

چه بې غمه نشته څوک عبدالقادره  
ښه چه زه په غم د مینی گرفتار شوم

۱. دلته دم په دم یعنی گړی په گړی، په وروستنی بیت کښ دم عربی دی یعنی وینی تر هغه وروستنی بیت کښ دم په معنی د ساه دی چه مطلب ئې ژوندون دی.

عجب خوښ په خوب اوده وم د عدم  
يا وحوش وى يا طيور يا بل اشيا وى  
يا مى مرگ په هلكوالى وى چه خلاص وى  
نه اول شوم نه دوهم شوم نه دريم شوم  
چه مخلوق ئې كړ آدم له ما وطنه  
له اوله ئې مسجود د فرينبتو كړ  
و جنت ته ئې روان په ډير اعزاز كړ  
بيا شيطان ئې وسوسه وروسته زړه ته  
د جنت جامې ئې والوتې له تنه  
له جنته ئې بيرون په درد او دوک كړ  
ده د زړه له سوزه دا نارو وهله  
چه نسبت ئې كړم وتا وته ويريرم  
هيڅ حجت له خپل باداره سره نشي  
گرم ئې ته عبدالقادره يار ناگرم

نه پوهيرم چه دا وينى يم كه خواب وينم  
پلار و زوى وته خبرى په نرمى كا  
په اميد د مال و ملك چه ميراث شى  
چه مقصود ئې تر منځ ووزى غليمان شى  
واژگونه چارى په دهر كښ ليدل شى  
په بنى لاس پياله د ميو مى نوشى كا  
كه قاضى دى، كه مفتى دى كه خطيب دى  
تولا تبراء طمع ځنى يووړه  
كه پخوا فضل په علم او په تقوا و  
د دوزخ په لور كه تله په معصيت شى  
خوړې صافى اوبه نه څښى په كور كښ  
كه پخوا حاكم شبان خلق رمه وه  
لور په لور ئې كړې د ظلم لمبې بلى  
هيڅ ئې نژده چه انجام به ئې په څه شى؟  
شكر شكر چه لا ور د توبې وا دى  
سامعان ئې اَمَّا و صدقنا كا  
ستا گفتار عبدالقادره صواب وينم

چه دا هسى رنگ كارونه حجاب وينم  
زوى و پلار وته په قهر و عتاب وينم  
د مور پلار له مرگه زوى كامياب وينم  
محبت پخپل مقصود د احباب وينم  
محاسب كره بنسبنه د شراب وينم  
په كينې لاس كښ ئې د فقه كتاب وينم  
د همه و كره چنگ و رباب وينم  
عالمان د كافرانو به باب وينم  
اوس ئې فضل د دنيا په اسباب وينم  
تر كافر د مسلم تله په شتاب وينم  
تشنگان روان په لور د شراب وينم  
په دا دور ئې ليوه يا قصاب وينم  
پكښ زړونه د مظلومو كباب وينم  
په بديو كښ د خلقو جواب وينم  
د مشرق په لور ختل د آفتاب وينم

څه شو که ظاهر لب خندان لرم  
 تود لوگی د خولې اوبسی د سترگو سرې  
 سیم و زر می زړه او مخ غنی یم پرې  
 زړه می د دلبری د جانان دی ځان  
 لږ قهر چه وکړې هم اوبه شم ترې  
 څو پکنې پراته دی د یوسف غندی  
 هونږه پرتې ندی چه ئې و شمارم  
 زړه د جدایی په اور بریان لرم  
 دواړه پدا حال باندې گواهان لرم  
 لعل او دُر د یار لب و دندان لرم  
 زه خود له جهانه زړه او ځان لرم  
 کله زه ناتوان د قهر توان لرم  
 ډک له کنبلو شاه د زخندان لرم  
 ستا گلي په زړه چندان چندان لرم  
 کیست که این حلقه بدر میزند؟  
 خوار ختک یم سر پدا آستان لرم

شکر شکر چه نه خان یم نه امیر یم  
 نه قاضی یم نه مفتی نه محتسب یم  
 نه مشرف نه کروړی<sup>۱</sup> نه فوجدار یم  
 نه دعوه د ملایی نه د شیخی کرم  
 نه بنگی نه شرابی نه قمار باز یم  
 تونگری د زړه لرم دنیا می نشته  
 قلندر یم په ساده سپینه جامه کنبی  
 په ظاهر خدا هوس کوم له خلقه  
 قناعت صبر هر ځای راته گلزار کا  
 یو لیدل د کنبلو کرم ښه آواز اورم  
 که کرم را باندې کا جنت می ځای دی  
 خوشحالی می په دیدن د کنبلو کیږی  
 په آواز می ئې د زړه پرهار گانده شی  
 په هر ځای چه قدم یبني ښایسته وی  
 نه بادشاه د ولایت نه ئې وزیر یم  
 چه بلیو رشوتونو ته دوگیر یم  
 نه عمال د چا د ملک نه د جاگیر یم  
 نه دعوا کرم چه صوفی صافی ضمیر یم  
 نه تگی کرم نه رهنه نه غل کاسیر یم  
 سر سایه زکوة می نه وزی فقیر یم  
 نه په فکر د درم او د نانیر یم  
 په باطن کنبی گرفتار د ځان په ویر یم  
 گویا ناست لا په کابل لا په کشمیر یم  
 خدای می وبخښه اقرار پخپل تقصیر یم  
 که حساب را سره کا اهل سعیر یم  
 چه ئې نه وینم یو دم پسی زهیر یم  
 مین ځکه د رباب په بم او ځیر یم  
 مینه دار په هغو خاورو تر عبیر یم  
 خدای می روغ عبدالقادره ځنی مکړه  
 چه زخمی د خپل مین د عشق په تیر یم

مهر ځما د خپل صنم مشه ځما له عمره کم  
 غواړه گرزه عرب عجم، نشته ځما د یار نښان  
 واره په ما د یار ستم، شهد وشکر نبات لگی  
 زلفی په مخ کړه خم په خم، کنبینه و ما ته مخ په مخ  
 مشه ځما له عمره کم، مهر ځما د خپل صنم  
 نشته ځما د یار نښان، غواړه گرزه عرب عجم  
 شهد و شکر نبات لگی، واره په ما د یار ستم  
 کنبینه و ما ته مخ په مخ، زلفی په مخ کړه خم په خم

۱. کرو په پښتو د مخکې د پیمایش اندازه ده، دا کلمه به له دغه اصله جوړه شوې وي.

عمر گذر کا دم په دم، لویه ولجه<sup>۱</sup> دی دا زمان  
 لویه ولجه دی دا زمان، عمر گذر کا دم په دم  
 وکړه په خوار خټک کرم، شمار ئې په کشتگانو کړه  
 شمار ئې په کشتگانو کړه، وکړه په خوار خټک کرم

(ن)

پرې می ږدې چه ژاړم شپه او ورځ لکه باران  
 ښه دی پوهیدلې چه آخر به خاوری کیږی  
 تا چه پخپل عمر شپه د درد لیدلې نده  
 مرگ ئې رغیدن دی د دارو زیرمه ئې مکړه  
 وخت دی که څه وکړې بیا به وایې وار به تیر وی  
 کله پخپل ځان باندې پیرځو د سړی بد وی  
 هر چه یار ئې نه وی پخپل کور لکه غریب وی  
 هیڅ ملامت ندی که فریاد عبدالقادر کا  
 هړاند ئې دی په زړه د یار د زلفو تور ماران  
 گل غنډی ریښون کا په وار وار کنبلی یاران  
 ځان په ژوندانه کا توری خاوری خاکساران  
 ځکه د خندا شی چه ذکر وکا افکاران  
 خوښ په ناروغی دی ستا د سترگو بیماران  
 تل به هسی نه وی د عمر باغ ودان  
 څوک شوه له ازله نیکو کار، څوک بدکارن  
 ناست په خپل وطن کښ مسافر وی بی یاران

هیڅ عاشق به ترې بیا نمومی امان  
 چه به ستا په نصیحت و یار ته شا کړم  
 چه له کنبلیو له لیدنه ماړه نه شوو  
 ښایسته د مخکی مخ دی په خوبانو  
 نن ئې وی چه سبا راشه خوله به درکړم  
 که به وڅکوې لمن ځما له لاسو  
 تیر وی تیر راتلونی نه وی<sup>۲</sup> لا راغلی  
 د سامان د سر انجام فکر ئې نه وی  
 د یار درد عبدالقادره د هغو دی  
 چه هر گز ئې فکر نه وی د درمان  
 عشق پیغور دی سره دواړه توامان  
 له زړه لیری کړه ناصحه دا گمان  
 هر چا وړی دی و گور ته دا ارمان  
 که په ستوریو حسن زیات دی د اسمان  
 مدد گار شې بخته! بیا مشه پښیمان  
 په قیامت ځما لاسونه ستا دارمان  
 عاقلانو ته دنیا شوه د ارمان<sup>۳</sup>  
 نه سامان د بې سامانو دی سامان

ښایسته چه په خندا کاندې دندان سپین  
 تویوی له سپینی خولې در و مرجان سپین

۱. دا کلمه کټ مټ ولیکله شوه.

۲. نوی.

۳. دا زمان.

تر سپین مخ پوری ئې تور لکه لونگ شی  
 که د زلفو په سیاہی جهان تیاره کا  
 په جمال به ئې د یار سترگی بینا شی  
 سپین واله نشی د زړه په سپینه ږیره  
 که هر خو رابیل چنبیل وی د بستان سپین  
 په جبین لکه سبا کا بیا جهان سپین  
 که یعقوب غندی کا کسی په هجران سپین  
 په سپین والی به د نمریو نشی خان سپین<sup>۱</sup>  
 تور بورا دی په گل ناست عبدالقادره!  
 که ئې یبسی دی تور خال په زخندان سپین

شکر شکر بیا یو ځای شول مینان  
 ساقی دریغ د پیالې نکاندی له چا نه  
 په منبر باندی به سرې لمبې شی بلی  
 چه په رگ می گوتی ږدی گوتی ئې سوځی  
 رو سیاہ شول پدا منځ کنس رقیبان  
 تر محروم شول خود بخود بې نصیبان  
 که یو راز د عشق بیان کا خطیبان  
 ځما رنځ به څرنگ مومی طبیبان  
 د زړه سود به په څه کا عندلیبان  
 لیونیو ته ښکاریږی لییبان  
 که په ځان ئې نوح نبی شی کشتی وان  
 عمارت په سرای کنس نکا غریبان  
 د دنیا په ودانی عبث مینود کړې  
 د ژوندون جهاز به غرق د فنا سیند کا  
 د سوارۍ زیرمه کوډه عبدالقادره  
 په هر لوری ډنډوړې کا نقیبان

نمر سپوږمۍ، مزکه اسمان  
 اوبه سر وهی له کانپو  
 لږمون سوۍ د آتش دی  
 چه نښان ئې مونده نشی  
 ځان په ځان بخان حیران  
 شپه او ورځ کاندی فغان  
 باد هم گزۍ سرگردان  
 څوک به مومی بې نښان<sup>۲</sup>

نه پوهیږم مخ ئې گل دی یا لاله دی یاسمن  
 دا ئې خوله ده که غنچه ده که میم کنبلی په سرخی دی  
 دا ئې زلفی که سنبل دی که ښامار په چندنډ ځوړند  
 دا ئې شونډی دی که لعل یا یاقوت دی که مرجان دی  
 دا وینسته دی که ئې ملا ده، که ځما د خاطر فکر  
 دا شراب دی په پیاله کنس که یا دی د څگر وینی  
 یا حل شوی په یو ځای گل د لاله دی نسترن  
 دا ئې سترگی که نرگس دی که هوسی دی د ختن  
 دا هلال دی که لیندی ده که ابرو د سیمین تن  
 سیب دی دا که ناشپاتی دی د بخت ستوری که ذقن  
 دا دی قد که صنوبر که چنار سبر د چمن  
 دا کباب په اور وریتیږی که وردرومی شی سوختن

۱. په سپین والی د نمریو به نشی خان سپین، یعنی په سپین والی د کالو.

۲. مقطع نلری.

دا نثار شی د گوهرو که د مښکو د غښرو  
که صفت عبدالقادر کا د خپل یار نازکبدن

## (و)

دنيا دار په سپيو بولی يا په خرو  
عاشقان د يار په مخ په شونډو مست دی  
خما يار په خوب اوډه دی چه وينی نشی  
عام عالم وته بې بال و پر ښکاریری  
توکل خما په خدای نه په طاعت دی  
په شامت د دیو سړیو باران پریږده  
بې عمله به د ښه په چا و نه شی  
چه د خدای په یاد مشغول سړی هغه دی  
دا غافل خلق حساب دی په خرومرو

غره مشه د دولت په بام ختو  
ډیر ئې هسک کړه بیا ئې وویشته په مزکه  
لا لمړی وزر پیدا د محبت کړه  
چه ئې مینه د ښه مخ په زړه کښ نه وی  
چه پندې نشوې د یار په بیلخانه کښ  
بدایې په قناعت شی نه په زړو  
خان خوره کړه تر پارسی عبدالقادره  
که پخوا وه ترخه ژبه د پښتو

دا چمن به تل زیبا نه وی په گلو  
نه به تل سروی سرسبزه وی په باغ کښ  
نه به تل نارې سورې وی د مستانو  
نه به تل باندي غوغا وی د بلبلو  
نه به تل چنار زر ویش کا په منگلو  
نه به تل هسی په جوش وی خم د ملو  
نه به تل عبدالقادر موشکافی کا  
نه به تل جهان خوشبوی وی په کاکلو

چا موندلې دې نارې وهی هوهو  
 عرشیان ئې پرسش کا له فرشیانو  
 د دوی خبری مه کوه مطربه!  
 چه راغلی له عدمه دې وجود ته  
 خوک طالب، خنی پوښتنه کا کوکو؟  
 فرشیان پسی هم گزړی په سوسو  
 په نغمه کنې یویو وایه نه دو دو  
 آواز یو تر بل کوی چه به خوځو  
 د خوانی شاهین یاغی شو را به نشی  
 که فریاد عبدالقادر کاندې قوقو

ستا شونډانو بازار سوړ کړ د شکرو  
 نه په زور په لاس کنیوزی نه په زرو  
 د مار خواپې<sup>۱</sup> په فریاد پوری خندا کا  
 ټولول، کنیښهول د زرو بنځی کاندې  
 چه ژوندون ئې وابسته په سرو لمبو دی  
 مخ ئې گنج دې دواړه زلفی ئې مارونه  
 هم د غاښو قیمت لږ د مرغلرو  
 خدای د نکا خوک مین په زورورو  
 ده لا درد لیدلې ندی د ښېرو  
 وړکول بازل ئې خوی خصلت د نړو  
 عاشقان د په معنی د سمندرو  
 سربازان به گنج آخلی د اژدرو  
 چه له یار سره واصل بډای هغه دې  
 خدای شمار عبدالقادر کړه د تونگرو

هم له بدو سره ښه کړه هم له ښو  
 خاکساری لیری کول دې د خودی  
 په جهان چه زلزله د حوادث شته  
 د خیمو میخونه وکاره فراشه!  
 مرگ له تندې په مذهب ځما بهتر دی  
 خرڅښې د سر له سره ژوندون را کا  
 کشکی زه د اوردو زلفویو تار وی  
 هسی راز توبری می مات دې په خاطر کنې  
 د خپل زړه په تخته کښه عبدالقادره  
 په کاغذ د عشق ویل ندی د کښو  
 د ښو بدو له غمونو شه پڅښو<sup>۲</sup>  
 نه چه کیږی خاکساری به خاورو مښو  
 تر قصرونو جونکړی ښې دې د وښو  
 فریادونه درته کا جرس د لښو  
 نه ژوندون د دون همتو په اوبو<sup>۳</sup>  
 زه قربان شم یاره ستا تر خرڅښو  
 چه همیش می یښی سروی ستا په پښو  
 چه عاجز ئې طیبیان شول له وکښو

راته څه وایې چه وایه زړه د چا یو  
 په ژړا ژړا می زړه له کنښلیو خلاص و  
 بې تا خوک دې ما لیدلې وایه تا یو؟  
 په خندا خندا ئې نن را څخه بیا یو

۱. یعنی مار خوړلې.

۲. دا کلمه حل غواړی.

۳. د دون همت په اوبو څښو.

چه دَ عشق جمال جلوه وکړه عالم ته  
 دلبری ته به ښکاره درخم زاهده!  
 شیرین ځان شیرینی څار تر خپل مین کړ  
 له اجله ئې هورې خلاصی و نشه  
 د باد وړیو څوک پوښتنه کا چه څه شو  
 چه دنیا ئې پخپل ځان باندی تنور کړه  
 تر مقر ئې د منکر خاطر پخوا یو،  
 بیا به وایې چه ئې زړه ځما په غلا یو،  
 پدا کار ئې گوی له کښلیو د وفا یو،  
 ځان ادريس له مزکی پاس که په سما یو،  
 بیا په بخت په لاس کښیوزی چه هوا یو،  
 و اسمان وته ئې ځکه مسیحا یو،  
 په بوسه می ئې خاطر چیری ښه نه کړ  
 دا ارمان عبدالقادر لما پخوا یو،

مښه خوښ د بادشاهی په تخت ختلو  
 هغه لیندی ورته ناست لینده څکولې  
 هر دنیاړ پردی به سکور د تا د ځان شی  
 چه می اوس کړې په مظلومو ردی ردی  
 چه پیشه ئې همیشه زهیرول وی  
 ځکه تل کړې په زردوزو جامو کبر  
 د اجل د سپرو تاخت ناگهانی دی  
 چه د باز وزر د جوړ و ښکار د نکړ  
 همیسه ئې غم کوه د پریوتلو  
 چه هاتی ئې سر و تیر ځی له ویشتلو  
 دا چه اوس ئې خوښی کړې په اخستلو  
 غافل مښه د دیو سترگو د وتلو  
 د هغو مخونه ندی د کتلو  
 چه غافل یې د کفن له اغوستلو  
 چه هیڅ کور ئې نه خلاصیری له نتلو  
 د کورپر نه وی قوت د الوتلو  
 هغه زړه عبدالقادره چه مرده وی  
 په کوگل دننه ندی د ساتلو

راشه گوره ننداره د فاسقانو  
 خپل کردار به شاهی لی په دروغو  
 په کردار اهل شمال ورځنی عار کا  
 د عصیان ناروغ رمق لری په تن کښ  
 چه گناه په خندا کا ژړا ئې نه وی  
 په لیدو به د کله مشرف شی  
 دم وهی د خدای د خاصو عاشقانو  
 که په خوله کاندی ویل د صادقانو  
 په گفتار کښ سبق کا تر سابقانو  
 الغیث د دیو رنځورو، حاذقانو!  
 دا خصلت دی د همه منافقانو  
 اشتیاق شو هرگور ډیر د شائقانو  
 مرگ ئې سل ځله بهتر له حاضرانو<sup>۱</sup>  
 دی بنده عبدالقادر له آبقانو

تر قربان شه سل بنادی د ښادمنو  
 ربه مه وړه خپل عمونه له غمجنو

۱. الغیث د دوی د رنځو حاذقانو.

۲. له حاضرولو.



هر آشنا چه زړه را ياد کا ځما مرگ دی  
 و بيدردو ته دعا کړم که دردمن شی  
 په وار وار به باغ خالی شی له گلونو  
 بدان واړه د بدانو صحبت بد کړل  
 ډیر گرزونه وی سپاره ځني ښکاریږی  
 و معنو ته فهم کړه عبدالقادره!  
 چه نظر کړې د جهان په اوږو پلنو

باری شکر چه له هر څه نن فراغ یو  
 که مو عمر د چمن تر گلو کم دی  
 خزانه د قناعت راته حاصل ده  
 تعلق لکه نسیم ور پوری نکړو  
 نن ځمور جونگری د یار په مخ رڼا ده  
 که ظاهر می خلق گډ وینی له خلقه!  
 په باطن عبدالقادره سر په راغ یو

## (هـ)

چه آخر ځنی شلوه شی په ارمان زړه  
 د دې باغ د گلو بوی د وفا نه ځی  
 چه په خیال د یار د زلفو پریشان دی  
 سخت بې رحمه بې پروا لکه چه ستا دی  
 په هر ځای چه ئې دلبره هم هورې وی  
 خدایه څه د په نادان کنبلی مین کړم  
 قرب او بعد، وصل هجر ورته یو شی  
 د دوزخ اور ئې په سل ځله قبول دی  
 بنگ شراب سرود کوۀ عبدالقادره  
 خو یو مکړه آزرده د مسلمان زړه

چه په کنبلیو مبتلا شی لکه زه  
 سرگشته حیران پریشان گونه بدرنگه  
 د هر چا ناسازی وړی په تور د مینی  
 نه به آه نه به فریاد نه به ژړا کا  
 همیشه په واویلا شی لکه زه  
 خوار خسته تر مجنون لا شی لکه زه  
 خانمان به ئې تالا شی لکه زه  
 کل روزگار به ئې په غلا شی لکه زه

محبت به ئې پرې نږدی و مانی ته  
 بې ریا به په پخولا شی لکه زه  
 لا به شی تر دا بتر عبدالقادره  
 چه اخته پدا بلا شی لکه زه

چا چه بایلو د دلبرو په وړبل زړه  
 که یو ځل د یار د زلفو په تار بند شی  
 په جفا به د زړه بد شی که ئې وکړم  
 په شړلو بورا نه درومی له گلو  
 چه صورت د بنو یارانو پرې لیده شی  
 که دولت دې که حشمت په کار بې ندی  
 لکه باد د صبا نغښتې غوټې وا کا  
 پریشانی ئې کړه په بخره تل د خپل زړه  
 خلاص ئې مکړه خدایه بند می لره تل زړه  
 تر خپل زړه پوری قیاس کوه د بل زړه  
 ستا له مخه به ولاړ نشی په شړل زړه  
 په وجود کښن ځکه غوره کړه کتل زړه  
 په جهان کښن خو ئې کښلی و پسندل زړه  
 غوړیده شی د دلبرو په لیدل زړه  
 ورته تیر عبدالقادر تر سرو مال دی  
 که خوښیږی د دلبرو په نټل<sup>۱</sup> زړه

ته ور درومه اوس خپل ځان لره خپل کار کړه  
 مور ماړه شوو ستا له نازه ستا له خیاله  
 په باطن لکه اغزی په صورت گل وې  
 چه خبر د په وار وار شوم له احواله  
 هیڅ په ژمنه په سوگند پروا دار نه وې  
 عاقبت به ئې پیالې د ندامت څښی  
 بې اختیاره زړه د کښلیو په لور درومی  
 که وفا غواړې یاری کړه له اصیله  
 چه په طمع آشنایی کا یا له ویری  
 چه د زړه باندې ښه کیږی هغه یار کړه  
 له دې وروسته بل پیدا د ناز خریدار کړه  
 دا سزا ځما چه مینه می پر خار کړه  
 منفعله د لولیه د بازار کړه  
 په دروغ دروغ ویلو افتخار کړه  
 آشنایی چه له نادان سره هوښیار کړه  
 ما به مینه په تا کله اختیار کړه  
 زړه چه مینه په بدذات کوې ځان خوار کړه  
 د هغو له آشنایی ځان ویزار کړه  
 که په مخ دی لکه گل چه بې وفا وې  
 هغه یار عبدالقادره تر سپی څار کړه

وینځه که اصیله وې که توره وې که سپینه  
 شهد که نبات وې که څه شته شیرینی نوری  
 خیال ئې د زلفینو لکه مار ور باندې پروت دی  
 سل زخمه که وخورې ترې به یو څاڅکی پړینوزی  
 کښلې شی له حورو چه پرې ورشی د زړه مینه  
 مینه ده که گورې چه تر هر څه ده شیرینه  
 نه پریږدی و زړه ته بله مینه چه ورځینه  
 هسی رنگه وچه د صورت کا مینه وینه

خوب به ئې بدل په بيداری خوښی په ویر شی  
 یار په هواد ندی که د زړه مینه پیدا کړې  
 هر چه ئې په زړه کښ د دلبرو مینه وینه<sup>۱</sup>  
 مینه هسی خیز ده چه نیژدې لیری کوینه  
 څه عبدالقادره په خوله مینه مینه وایې  
 څو د لا اوجاړه نده مینه نه ده مینه<sup>۲</sup>

چه له خپله آشنا نه لری گله  
 خو عارف د چا په ښو شکر گذار دی  
 له نور چا نه به په څه لری گله  
 نه په بدو د دښنه لری گله  
 انگوری ترخه شراب ور لره بویه  
 میخواران له گینه لری گله  
 چه بې تا ئې غوړوم وبل و مخ<sup>۳</sup> ته  
 پدا خوی له ما لیمه لری گله  
 هیڅ ایستاد ئې پکښ نه وکړ ترې پریووت  
 له ناوکه ئې می زړه لری گله  
 چه جارو می ستا د ورد خاورو نکړه  
 ډیر ځما له ما بانه لری گله  
 بد و بد و ته ښکاریری ښه و ښه ته  
 ښه له بدو، بد له ښه لری گله  
 ښه که سرو ترې قربان عبدالقادر کړ  
 بیا ترې ولی یار له ده لری گله؟

جگی جگی آواره ځما تقصیر کړه  
 هر ستم ځما قبول شپل د نه وی  
 عنایت مهر په ما په روی د پیر کړه  
 ما داخل د مینانو په زنځیر کړه  
 کوز غبار د مانې لیری کړه له زړه نه  
 لکه و تر هغه زیات صفا ضمیر کړه  
 د غمزې په تیر د ډیر عالم پرهر کړه  
 مور هم باری سرفراز په یوه تیر کړه  
 دا کوم مهر، کوم انصاف، کومه یاری ده  
 په ویلو د غلیم مین زهیر کړه  
 د وصال عمر د برق غندی ژر تیر شی  
 یار چه اوس درته حاضر دی ښه ئې څیر کړه  
 یار ویل عبدالقادر ته چه دلیر یم  
 ویې شکر خدای د لا تر دا دلیر کړه

چه ئې رنگ په رنگ د کښلیو د رخسار شه  
 چه تشبیه ئې ستا له قدده سره وشوه  
 په گلونو کښی گلاب ځکه آبدار شه  
 سر بلند په نورو ونو کښی څینار شه  
 که طالع د عاشقانو توری نه وی  
 تور اوربل ئې په مخ ولی تار په تار شه  
 په عاشق به ئې همیش جور و ستم کړ  
 ښه چه تیر د ښایسته د ښایست وار شه  
 چه له عمره ئې بر نور وگړی و خوری  
 هم هغه له خپله عمره برخوردار شه

۱. په دې بیت کښ وینه په معنی د باشد او تر دې په مخ بیت کښ په معنی د خون ده، تجنیس دی.

۲. لمړی مینه په مجهوله یا یعنی کور، دوهمه په معروفه یا یعنی عشق دلته هم تجنیس دی.

۳. اوربل و مخ.

هيڅ منت د بل ريبار په ما بار ندى  
عشق ځما او د معشوق تر منځ ريبار شه  
اوس د ځان و غم ته ساز عبدالقادر كا  
چه د درست جهان بد خوى و د ده يار شه

خوښ له وصله نشوم، د هجران له غمه زه  
خلق راته وايي چه زحمت د لا دوا دى  
سر دى په جهان كښ د همه واړه ښادئو  
زه چه د خپل يار په چم كښ كښيناستم مقيم شوم  
اوس به له دې روسته د خپل ځان په غم اخته شم  
غم دى له ازل په نصيب د عاشقانو  
نه كړم په گل مينه د خزان له غمه زه  
لا ښه چه ئې خلاص شوم د درمان له غمه زه  
نه د شم بې غمه د جانان له غمه زه  
كښيناستم بې غمه د جانان له غمه زه  
ډير په زړه زهير شوم د جهان له غمه زه  
ځكه نه خلاصيرم يو زمان له غمه زه  
ما عبالقادر چه دا غزل د فراق ووې  
رښك به كړم پر اوښيو د باران له غمه زه

كه خبر مى شې له خوږ زړگيه ته  
خو تاونه باندې تير شې چه پخيري  
كه د سوي چيري زړه د عشق په اور وى  
شاعران ئې له لذته واقف ندې  
عام عالم له حقيقته خبر نشول  
د دنيا په تله راتله پروادار نه يم  
ښه لیده لکه آواز د روح خوراک دى  
ښايسته د هيچا ندې د خپل زړه دى  
گوره بيا د كوم كم بخت سپرى په خوله شو  
كه خبر مى شې له خوږ زړگيه ته  
خو تاونه باندې تير شې چه پخيري  
كه د سوي چيري زړه د عشق په اور وى  
شاعران ئې له لذته واقف ندې  
عام عالم له حقيقته خبر نشول  
د دنيا په تله راتله پروادار نه يم  
ښه لیده لکه آواز د روح خوراک دى  
ښايسته د هيچا ندې د خپل زړه دى  
گوره بيا د كوم كم بخت سپرى په خوله شو  
تل ترې غوښت عبدالقدر كا د يارې  
يار هرگز ورته و نه وائي چه ښه!

ساقى هسى پيال له راکړه رندانه  
سر زده له خلقه تښتم و صحرا ته  
د مقصود ميوه به هاله ځنى وخورى  
چه پکښې د ښايسته د مخ خيال دى  
له غيرته مى زړگى ټوکر ټوکر شى  
د بهار په وخت محتاج د مطرب نه يم  
هره شپه هنگامه گرمه کړم په چم کښ  
چه په خښل ئې لايقل شم ديوانه  
د مجنون غنډى ځان کړمه ويرانه  
چه په خاورو کښ ځان نيست کاندې دانه  
دى ځما زړگى د چين نگار خانه  
چه ئې گوتى په ويښتو وهى شانه  
راته بس ده د بلبلو ترانه  
گنډى راشي ښايسته پدا بانه

سر به سل ځله ترې څار عبدالقادر کا  
که د سر په بنسندل مومي جانانه

چه راوړې ئې له اصله دې له ځايه  
د نښېنې قلقل سرود دې د مستانو  
نور عالم وته صفت کوۀ د حورو  
خو هم تا ته ښکاره ښه دې پرده پوښه  
چيرې نه عزيز ذليل، ذليل عزيز کا  
په افطار کښې ئې د زر روژو صواب دې  
مرگ ئې سل ځله بهتر دې تر ژوندونه  
چه د يار په ليدو موږ عبدالقادر شې  
که ئې بيايې له دنيا هاله ئې بيايه

مخ لکه آفتاب و خپل مین ته ځلوه  
ستا ترخه ويل په ما خواږه لگي تر قندو  
گورې و اسمان ته هيڅ نظر نکا و پښو ته  
ډيره کښلې جوته ما ليدلې دې په سترگو  
زور د غاښو مکړه مخ ئې صاف تر آئينه دې  
عمر می به لږ شې که ئې تار د زلفو لږ شې  
لاری تر منځ بند شوې هيڅ ادراک د ورتلو نشته  
گل د مقصود د باغ که زړه دې چه غوړيږي  
زړه ئې چيرې نه وي رقيبېان له تا نه تورکا  
دا غزل ځواب د خان د هغه غزل کيږي  
پريږده چه پتنگ غنډې پر وسوځي ځان خلاص کا  
خراغ د مخ ښکاره عبدالقادر ته بلوه!

چه پيدا دې هر محنت پدا دنيا څه  
هغه دم چه دوه مین ځله بيلیږي  
يو زمان تنها له خلقه راته کښينه  
چه دا هسی نن خبرې په ناخوال کړې  
په جهان تر بيلتانه نشته بلا څه  
که باور کړې نور به سخت نه وي تر دا څه  
چه ئې ووايم لرم درته پخوا څه  
چا بدخواه درته ويلي دي له ما څه؟

۱. د دې بيت د پای مه بلوه په معنی د غیرش ممکن، او د آخر بیت بلوه په معنی بیفروز دی، په منځنی بیت کښې مطلب خوشحال خان خټک دی،  
چه د بیت دوهمه مسرې دا هغه ده او دا بدله عبدالقادر خان د خپل پلار په ځواب کښې ويلي ده.

هیڅ باور ئې په وعده باندې و مکره      ښایسته څه، په وعده باندې وفا څه  
 بیهوده د گلو پانې خپرې ندې      په رموز ورته ویکلی دی صبا څه  
 سردرلو عبدالقادر تر تا ئې څار کړ  
 خدای د نه کا چه به دریغ لری لتا څه

که خانی که ملکی که سلطانی ده      که ئې گورې بیهوده سرگردانی ده  
 مرگ ژوندون بې کنلیو واړه مساوی دی      ښایسته ؤ ته پکار زندگانی ده  
 په نصیب ځما د زړه د یار د زلفو      له ازله بخړه شوې پریشانی ده  
 له مستی می ښیننه پریوته له لاسه      ساقی قهر راته مه کوه ځوانی ده  
 د هوښیار په غلطی قهر عتاب شی      معذرت د ناپوهانو نادانی ده  
 یا به سوځی د چا خونه یا به خون کا      چه آغوستې ئې جامه ارغوانی ده  
 د عشق بوی به ئې د گور له خاورو درومی      د هر چا چه د خپل یار مینه جانی ده  
 خرابات لره به ځم له صومعې نه      چه پکښې د دواړو کونو امانی ده  
 تر غمی د قناعت لاندې جهان دی      که دا گوټې کړې په گوته سلیمانی ده  
 سرې سرې اونی د په مخ عبدالقادره!  
 و خپل یار ته د یاقوتو مهمانی ده

چه په زړه کښې ئې پرته وی د سر مینه      بیا به نه مومی هر گز د دلبر مینه  
 چه ترخه د بیلتون شته و به ئې نکړم      که خوړه ده لا تر شهد و شکر مینه  
 لکه زر تر خاص و عامه پوری زرد وی      هر سړی چه کاندې ډیره په زر مینه  
 ما ته بوی د خپل آشنا د زلفو بس دی      که نور خلق کا په مښکو عنبر مینه  
 په کالو د گدای لکه بادشاه دی      په هر چا باندې چه وکا اثر مینه  
 توری خاوری ئې مسند شی اورنگ پریړدی      شاه جهان د زمانې کا نفر مینه  
 د دنیا مین همیش په زړه رنځور وی      ځکه نه کا په دنیا قلندر مینه  
 د پیغور غشی هیڅ اثر پرې نکا      عاشقان لری په مخ کښ سپر مینه  
 نور تمام له عیبه ډک عبدالقادر دی  
 یو لری پخپل وجود کښ هنر مینه

نن به راز وایی رازدار لما سره      بویه دا چه غیر نه وی را سره  
 په بستان کښ غوټی ځکه هسی وا شوه      چه پرې راغی د تابوی صبا سره  
 بادشاهانو سره غم د درست جهان دی      د یوې ډوډې غم گدا سره  
 لږ اوړه کاندې د نمر رونا ئی کمه      بد د نشی یو زمان له چا سره  
 صرافان به ئې ځما په مخ وولی      دا ځما عمل روپی دی ناسره

بنايسته کله له چا سره وفا کا  
چه به کا عبدالقادره تا سره

يا مجنون شوم خوی می نور شه، يا ستا عشق را باندی زور شه  
يا ستا عشق را باندی زور شه، يا مجنون شوم خوی می نور شه  
غم هاله ځما په کور شه، چه په تا باندی مین شوم  
چه په تا باندی مین شوم، غم هاله ځما په کور شه  
بيا د خيال په سمند سپور شه، څو وگړی به پايمال کا  
څو وگړی به پايمال کا، بيا د خيال په سمند سپور شه  
را ښکاره د زور و شور شه، اوس به څه له ما خلاصیږي  
اوس به څه له ما خلاصیږي، را ښکاره د زور و شور شه  
په معنی ژوندی په گور شه، چه لیدل د کنبلیو نکا  
چه لیدل د کنبلیو نکا، په معنی ژوندی په گور شه  
له گلونو می زړه تور شه، پکښی بوی د وفا نشته  
پکښی بوی د وفا نشته، له گلونو می زړه تور شه  
عندلیب ولی په شور شه، په وصال کښی نارې نشی  
په وصال کښی نارې نشی، عندلیب ولی په شور شه  
درست صورت می لکه اور شه، زنهار مه بلوسه را باندی  
زنهار مه بلوسه را باندی، درست صورت می لکه اور شه  
په دریاب کښی کله شور شه، چه په اصل گوهر خوړو  
چه په اصل گوهر خوړو، په دریاب کښی کله شور شه  
خیال د یار د وروځو لور شه، پرې ریبي می د زړه ولی  
پرې ریبي می د زړه ولی، خیال د یار د وروځو لور شه  
چه وربل ئې په مخ خپور شه، رڼا ورځ را باندی شپه شوه  
رڼا ورځ را باندی شپه شوه، چه وربل ئې په مخ خپور شه  
د هغو چه ولی سپور شه، څه ئې مه گڼه چه هیڅ دی  
څه ئې مه گڼه چه هیڅ دی، د هغو چه ولی سپور شه  
چه نظر ئې په بل لور شه، خوار شوې اوس عبدالقادره  
خوار شوې اوس عبدالقادره، چه نظر ئې په بل لور شه

چه د بخرو ویش په ورځی د میثاق شه  
د اشنا له لوریه خط را لره راغی  
د زړگی قوت می لږ طاقت می طاق شه  
بيا می اور په زړه تازه د اشتیاق شه  
د چا وصل په نصیب د چا فراق شه  
خدایه نور د یار بیلتون را ښکاره مکړې

هر محنت چه ئې په عشق کښې ؤ ځکولې      هم هغه سبب د قرب د عشاق شه  
 د ليدو لذت ئې څو دې نه پوهيږم      چه په ياد مې ئې دا هسې خوږ مذاق شه  
 چه د نس په نغته درومي زړه آزار کا      و دوزخ وته تيار شې هغه عاق شه  
 د عقبا د ناوې عقد ځکه گران دې      چه ئې مهر هم د دې ناوې طلاق شه  
 ځان او زړه عبدالقادر در له يار يوړه  
 نور حساب به ځنې څه غواړې بې باق شه

له همه واړه عالمه صلح کل شه      و ښو بدو خوشبوئې ؤرکوه گل شه  
 تعلق په تيريدونې هوس مکره      په بهار کښې په نارو لکه بلبل شه  
 دنيا جسر آخرت ده ياده شوې      د څړ ؤ غندې تير تر دغه پل شه  
 د سبب تونگرې عين نيستی ده      تونگر په خزانو د توکل شه  
 اضطراب به د خلاص نه کا له قضا نه      مستقل ورته په صبر و تحمل شه  
 ځان د عشق په اور لوگي لکه سپند کړه      هم به دا بهانه څار تر ښه کاکل شه  
 په تاخير کښې آفتونه پيدا کيږي      معطل مکره ساقې په داد د مل شه  
 سترگي مه وچوه يو زمان له نمه      تل په زړه تروتازه لکه سنبل شه  
 خو خپل نيت عبدالقادره يار ته سم کړه  
 بې پروا د بدگويي د چغل شه!

محبت چه د د څه په زړه محکم شه      هم هغه په حقيقت کښې ستا صنم شه  
 په دا لارې تله په سترگو په تندې شې      ځکه پاتو د ناقص ځنې قدم شه  
 چه هر دم ئې پرې کوي د عمرو نه      په مثال لکه اړه د سپرې دم شه  
 کشکي ما مهر د يار ليدلې نه وې      په هجران کښې ئې هر مهر راته غم شه  
 چه ژوندې پرې گرزيدم د آشنا درد ؤ      اوس پوهيږم و به مرم چه درد ئې کم شه  
 کور اوسم پخپل ځای واړه زيبائې کا      د دلبرو وروځې کږې قامت ئې سم شه  
 چا ئې شمار نکړې حلقې د تورو ځينو      په فکرت ئې ډير وگړې پسې تم شه  
 چه په هجر کښې ئې و نمرې لا پايې  
 په تحقيق عبدالقادره تر يار گرم شه

څو د عشق په اور د نه ده ويلې وازده      که دعوا د عاشقې وکړې تازده  
 ته به څرنگ پدا هونبره شتاب درومي      چه دا لاره څړو د يکه تاز ده  
 نا اميد ئې هيڅوک نه درومي له وره      په هر ځای ئې د کرم دروازه باز ده  
 د طاوس وزر طاوس لره بلا شې      شاروني په قفس کړې خپل آواز ده  
 هنرمند د خپل هنر په لومه بند شې      دليري د باز بلا په ځان د باز ده



لوئی ونی سیلی پرې باسی نه پوتی<sup>۱</sup>      عاقبت سرنګونی د سرفراز ده  
د غماز وینا وینا واروه مه اروه      چه وینا ئې دوست گداز دښمن نواز ده  
سر ساتنه په مذهب د عاشقانو  
له اشنا عبدالقاده لا جوزا ده

خدایه مکره د هیچا په کور کښ غوته      زر چه غوته شی یا گانی شی یا لوته  
که په رنگ د ختکی بی په دا څه شو      چه مزه د ختی نه لرې پهوتی<sup>۲</sup>  
ساقی ډکه پیاله را د هغو میو      چه ئې څښونی شی بیخود له یوه گوته  
چه سودا کا بی د کښلیو له ښه مخه      عاقبت به د هغه سودا شی تروته<sup>۳</sup>  
حال د واپرو په وار وار راته معلوم شو      چه د وینم په خوله سوچه په زړه جوته  
ماتی ماتی زلفی بیا په مخه راغله<sup>۴</sup>      د تقوا مینه ئې بیا کره سپیره لوته  
تر هغو زلمیو څار عبدالقادر شه  
چه دنیا ئې کره د ځان د وړاندی لوته

چه دلې هورې د مرد پرده پوشی ده      خاموشی ده، خاموشی ده، خاموشی ده  
په سبا به حقیقت درته معلوم شی      چه نن شپه د تا له چا هم آغوشی ده؟  
په کوبښن چه نه زیاتیری د چا بخره<sup>۵</sup>      سکه بهتره و سړی ته کم کوشی ده  
کله لب په لب د یار کله د جام ږدی      هسی رنگ د نیک بختانو موی نوشی ده  
په قیامت به له قیامته خبر نشی      چه ئې ستا له سترگو شوې مدهوشی ده  
چه ئې یاد په هر ساعت په هره ساه بیې      له هغو نه ولی ستا فراموشی ده  
تر ناقصه هوښیاری عبدالقادر ته  
په سل زر مرتبې به بیهوشی ده

دا وینا د ناروغ زړگی شافی ده      یوه زړه لره یوه مینه کافی ده  
په ازل ئې ځما دُرد، د نورو صاف کره      له ساقی سره ځما سینه صافی ده  
د هر گل احسان ئې داغ په تتر ښی شی      د ځوانمرد تتر داغ داغ په تلافی ده  
چه له نورو د انصاف طمع لرینه      په مذهب ځما هم دا بی انصافی ده

۱. یعنی کوچنی او ټیټی ونی.

۲. یو بی خونده شان ختکی.

۳. تروټ: یعنی نقصان او تاوان.

۴. د دې بیت دوهمه مسرئ په یوه نسخه کښ هندی ده "چوپړه خلق پهر همارا توبه ټوته"

۵. ځایی بخره.

سخندان به ئې په کومه خوله بيان کا  
 ابلهان به ئې باور په اشنائی کا  
 د زر بفتو په اودو به څه پوهیږي؟  
 هيڅ پيغور د عصيان مه کوه و ما ته  
 مرد ئې مه گنه چه لافي بې کردې کا  
 د خپل ځان دپاره نیم درم اسراف دی  
 ستا د خولې تشبیه راوړه موشگافی ده  
 د هر چا چه په وعده کښ خلافي ده  
 چه پيشه ئې هميشه خمتا بافی ده  
 تر گناه می د دوست زیاته معافی ده  
 مرد کرده بې لافو کا، بنځه لافي ده  
 چه په بل خونه بنسدي بې اسرافي ده  
 خو هم دا عبدالقادر ته بیا بیا وایه  
 یوه زړه لره یوه مینه کافی ده

چه ژوندون د دې جهان جاودان نشته  
 نوم ئې ځکه د جهان په جهان کښینو  
 هم هغه له زیانه خلاص تمامی شود شو  
 د هر خان چه نه ډوډی وی نه توره  
 که حاسد می په زوال د نعمت گزری  
 په ژړا که تور د سترگو سپین کړم بنائی  
 چه ژوندون د دې جهان جاودان نشته  
 نوم ئې ځکه د جهان په جهان کښینو  
 هم هغه له زیانه خلاص تمامی شود شو  
 د هر خان چه نه ډوډی وی نه توره  
 که حاسد می په زوال د نعمت گزری  
 په ژړا که تور د سترگو سپین کړم بنائی  
 ځان هاله عبدالقادره چه جانان وی  
 په صورت باندی ځان بار، چه جانان نشته

د میړونو هغه شته چه د تا نشته  
 سترگه ور به څه باور پرې باندی کاندی  
 د صبا په حال غوتی د نوبهار زده  
 د دنیا زویه په خوی د خپلی مور دی  
 په منکر باندی لیوه په ما یوسف یې!  
 ستا په بوی چه همگی پانده بینا شول  
 وایی خاروخس جارو کړه چه زه درشم  
 هر سحر سترگی د گل په اوبسیو ډکی  
 د میړونو هغه شته چه د تا نشته  
 سترگه ور به څه باور پرې باندی کاندی  
 د صبا په حال غوتی د نوبهار زده  
 د دنیا زویه په خوی د خپلی مور دی  
 په منکر باندی لیوه په ما یوسف یې!  
 ستا په بوی چه همگی پانده بینا شول  
 وایی خاروخس جارو کړه چه زه درشم  
 هر سحر سترگی د گل په اوبسیو ډکی  
 مه وایه چه ځما نشته د چا نشته  
 که پانده نارې وهی چه رڼا نشته  
 د خزان وهلی وائی صبا نشته  
 بې وفا دی پکښ بوی د وفا نشته  
 په دوه گونه د مخی د لقا نشته  
 ستا له بویه بې یعقوبه اشنا نشته  
 خاروخس خو به هم زه یم بې ما نشته  
 پدا باغ کښ بې ژړلو خدا نشته  
 که طلب د کیمیا کړې گندی بیا مومې  
 پدا وخت عبدالقادره رشتیا نشته

د همه بدیو سر بدآزاری ده  
 چه په بد و نیکی کاندی میړه هغه  
 تا په سترگو خوب ځما له سترگو یووړ  
 ساقی هومره شراب را چه تمام مست شم  
 هومره ظلم جور مکوه زاری ده  
 په نیکی چه نیکی کاندی خرخاری ده  
 بیا ویل کړې چه له څه د بیداری ده  
 تر نیمگړی مستی به هوبنیاری ده

یو زمان می به له ځانه یار بیل نکړ  
قراری آرام د کا چه په زړه روغ وی  
هره شپه را سره مل وی په بیولتون کنب  
چه ئې نه مومی پرهیز کاندې له کنبلیو  
په ساتل د خوړو زړونو نه پوهیږی  
خدای د روغ عبدالقادر ور ځنی نکا  
چه ئې ستا له سترگو شوې بیماری ده

که ترخه دی هم شراب د قهر نغره  
باز چه وینی د څگر خوری مرگ ئې ژر وی  
هیڅ حاجت د بند زندان ور لره نشته  
د دوران د حادثو غشی ئې نه خوری  
چه د زړه تر کمر پریوزی ریزمریز شی  
که سپری په اصل یو دی فرق ئې ډیر دی  
مرغلری سل اخستی په دینار شی  
که بادشاه که امراء ځان به ئې سیال کړې  
چه امید نه کړې له چا عبدالقادره!

زړه مدام راته ویل کاندې چه ژاړه  
په طلب ئې د دنیا ودانی پریرده  
مصلی د بې ننگی ور پسی لنگ کړه  
یار ځما د سترگو تور پرې گرزیدمه  
بناستی که د کشمیر که د بل ملک دی  
د مکې زنځیر د نور نیسی په لاس کنب  
په خواری مونده شی کام له ډبر زړونو  
که رضا د ده ځما په سر لویی  
په ژړا ژړا بیل شوی مین غواړه  
لیونیو غندی گرزه په اوجاړه  
د ناموس پروا ئې مکړه و ئې نغاړه  
په هجران می ئې د سترگو رڼا لاړه  
تر یوه باڼه قربان شه د یار واړه  
ما نیولی دی د یار زلفینی دواړه  
په محنت سره سره زر خيژی له کاړه<sup>۱</sup>  
په خندا خندا راځه په لکه غاړه  
تل د یار په سترگو مست عبدالقادر دی  
که نور مست وی له شرابه یا له تاړه<sup>۲</sup>

۱. دا کلمه تحقیق غواړی، د سیند خاوند لیکي، چه معنی ئې هغه شپله ده، چه سیل لوئی لوئی، ډبري ورته راوړی وی، ممکنه ده چه دا کلمه به په پښتو کنب د کان دپاره وضع او بیا به عامه شوې وی ځکه چه د پښتونخوا اکثر کانونه په غرو کنب دی.

۲. په هندي کنب یو راز بوټي دی چه نشه کوونکی مشروب ځنی جوړیږی.

په لاری تلّمه په مخه راغله یوه دلبره پری رخساره  
 د نمر په شانه لا ترې روښانه په کښلی مخ وه هغه نگاره  
 په قامت سرو، په تلو تیز رو، ابرو کمانه غشی مژگانه  
 په سترگو بازه، خونریز ته سازه، په وینبتو لیله په مخ نهاره  
 غاړه بلنده، خاطر پسنده، عنبرین موږه، یاسمین بوږه  
 په شونډو لعله، په زړه الماسه، په سپینو غاښو دُر شهواره  
 په زنی سییه، بې له آسییه، په ملا تر خپلو وینبتو نړیه  
 شیرین کلامه، نازک اندامه، ول ول ئې زلفی، لاله عذاره  
 بې میو مسته، خوله نیست و هسته، ډکه له نازه خالی له نیازه  
 سر تر قدمه، ثابته روغه، له هره عیبه پاکه ویزاره  
 مخ ئې خرگند و، نظر پر بند و، د مخ شعلې ئې د مخ حجاب وې  
 په خیال خیال تلله، نظر ئې نکړ، هرگز و چا ته، له کبره عاره  
 لما غائبه لکه برینینا شوه، په مخکه لاړه، که په سما شوه  
 هیڅ نه پوهیږم چه چرته دا شوه، راته ووايه ای خبرداره  
 هوس ئې یووړ، غم ئې در پرینو، داغ ئې بیا نوی درباندي کښینو  
 مقصود ئې دا دی عبدالقادره، اوس پسې گرزه سینه افکاره

|                                    |                                    |
|------------------------------------|------------------------------------|
| د ریغه نور غمونه لیری شوی له دله   | پکښ غم د خپل آشنا وی تل تر تله     |
| شبم وصل د گل بیا مونده خاموش شو    | ترې محرومه شوه چه شور کاندې بلبله  |
| ښه چه ژبه د قلم شوه په مجلس کښ     | شمع تا چه د خپل سوز قصه ویکله      |
| عاشق هیڅ نه و خبر د عشق له سوزه    | دا لمبه پرې معشوقې ولگوله          |
| د فانوس په پرده خراغ کله پتیری     | که ئې مخ په پلو پټ و ما لیدله      |
| که په زړه می د یار یادو میشته وکړه | د یار خیاله ته می پاس په سترگو مله |
| په ماتم د پروانه چه ځان ئې وسو     | شمع اور په تندې بل کړ گرزیدله      |
| درسته شپه د په نارو عبدالقادر کړ   |                                    |
| ته بې غمه په پالنگ باندي خمله      |                                    |

|                                      |                                   |
|--------------------------------------|-----------------------------------|
| په خاطر هونبره ندی المونه            | چه ئې وشمیرم و چا وته نومونه      |
| چه نور مینه کا په کښلیو زه ئې گورم   | درست لړمون می له پخساکه شو کرمونه |
| محبت موافقت دی چه واقع شی            | نه په سحر په افسون دی په دموڼه    |
| چه د ویر د بیلته ځمور نصیب کړ        | مگر نه و په جهان کښ نور غمونه     |
| نوی میاشت به ئې نعلونه ستوری منځ کړم | که نازک د یار سمند لری سُمونه     |
| که د درد د په بې قدر و قدر نشته      | ستا دردونه به په سترگو موږ زغمونه |

چه پامال د نندارچيو زړونه نشي<sup>۱</sup>      په ورو ورو ږده په نڅا کښ قدمونه  
 هومره اور درکښ بليږي ايرې نشوي      بلا سخت يې د عاشق ننه لږمونه  
 چه طالع د سپرې نه وي څه په کار که      څوک افزون لري لښکر تېري بارونه  
                  څښه شراب د محبت عبدالقادره  
                  څو لا ستا د خاورو سازندې جامونه

رايشه چه رايشي ښادي ځما په خونه      مه درومه چه نه درومي ځما په زړه سيخونه  
 نه گوري که وگوري احوال مي به معلوم کړي      ځي چه ځي په مخ ځما د سرو اوښو ورخونه  
 مه خنده چه نه خاندې په ما پوري اغيار سره      مکړه، په ما مهر کړه که ډار کوي له خونه  
 نه وينم چه نه وينم دلبر جهان په سترگو      مه ليدې چه نه ليدې هر گز کښلي مخونه  
                  کښينوي چه کښيني گرز غبار د وير له دله  
                  شي چه نشي دا په بيدلانو شواخونه

موږ ته څه ناحق عالم وايي پندونه      پخپل عقل هر سپرې کا اندونه  
 د نور چا په موږ څه کار چه امتناع کا      که د يار په مينه سر او مال ښندونه  
 محبت لکه درياب په زړه را وخت      د درياب په مخ کښ څوک تېري بندونه  
 د پيوند په پرې کولو فقيري شي      نه په دا چه ځبله کښيږدي پيوندونه  
 بې اختياره ورکاوه شي زړه وکښليو      نه دا کار په مصلحت شي په پندونه  
 بهيمه په خوراک شخوند کا، د سپرو      د خبرو په معنو بويه شخوندونه  
                  چه ژويه شي ستا بيان عبدالقادره  
                  په رنگ رنگ ترې پيدا کيږي نور خوندونه

ناز پروره چه په غاړه کا هارونه      په سينه ئې د گل وشي پرهارونه  
 ته به وايي په گلابو شبنم پريووت      چه له قهره ئې خولې شي رخسارونه  
 که يو ځل چيري غلط شم توبه وي مي      په ورځ سل غلطۍ کړې نه ئې شمارونه  
 ما به تل د يار تلي کښيښول په سترگو      که مي نه درکې باڼه لکه خاوونه  
 په ليدل د ښايسته غزل انشا کړم      عندليب په گلو کاندې چيغارونه  
 د لبانو جرې هم ور څخه شته دي      که ئې دواړه توري زلفي دي مارونه  
                  راغي وار د تا د تلو عبدالقادره  
                  په وار وار يارانو کړه خپل وارونه

که د نه ده د خپل مخ چهره چرکینه      آئینه ځما د زړه نه ده رنگینه  
 چه و تور ته نيژدې شي هغه تور شي      په ستنه راځني گرزه لکه سپينه  
 چه ئې زړه د محبت په لمبو وسو      د دوزخ له اوره څه پروا لري نه  
 توره سپه به په عاشق باندې سپورمې کا      که پلو له مخه واخلې مه جبينه  
 وار په وار مې له زړه واړه مينې لارې      بې له کنډليو چه هرگز ځني نه ځينه  
 د بلبلو له آوازه ئې اثر دى      دا غوتې چه گريوانونه تل څيرينه  
 غير له حق، مينې همه واړه حجاب دى  
 مکره نور عبدالقداره په څه مينه

نندارو لره راځي چه پسي ځونه      په اختر به زلمی ځونه کا سيلونه  
 ته به وايې مخ ئې گل د پيغمبر شي      چه ئې ډمه په مخ ووهي خالونه  
 چه په سيل د بهار د گلو گزى      زلمی گل په بگري ردې په اوربل جوته  
 ځني دواړه زلفی ډکي کا له گلو      څوک په غاړه د گلونو کا هارونه  
 ژړ او سره نمری اغوستی گلرخانو      وايې سبرونی ونيول گلونه  
 چه گلونه ټولوي سندرې وائي      شرممنده کا د بلبلو آوازونه  
 درست صحرا په خوشبوئي سره خوشبوی کا      په هغه مخکه چه کنډيردي قدمونه  
 د لاجی لونگ په ځای دستې د گلو      وړ ستوی و خپل خپل یار ته په ملکونه  
 چه له سيله را روانه شي و کور ته      گل لمن، بلبل ئې نیسی آستینونه  
 چه له هسی نندارو نه ځان وباسې      شيخه! ورک شه ستا بې وخته خلوتونه  
 که لیدل د بنایسته و پکښ نه وی      چا به څه کړه اته واړه جنتونه  
 که آواز دى که لیده د روح خوراک دى      نفسانی د باندی نکا غرضونه  
 تیر شو وار عبدالقادره را به نشی  
 که ژړا کړې که فریاد کړې که آهونه

ډیر مې ولیدل په سترگو کور باغونه      د فلک په گرد شو نوشال راغونه  
 نمر سپورمې ئې پليته په لاس نیولې      په وار وار ردې په سینو باندې داغونه  
 ډک جامونه د حسرت ندامت څښی      چه ئې تل څښل د میو ایاغونه  
 د لحد تیاره په شمع د انصاف ځی      په کار ندی په هاتیانو خراغونه  
 فراغت ساقی ولجه دی پیاله راوړه      جهان نه پریردی تل چا ته فراغونه  
 بې چه تل به و ماوا د طوطیانو      اوس ئې گوره چه پرې گڼت کاندې زاغونه  
 څښه شراب د محبت عبدالقادره  
 څو لا ستا د خاورو ساز ندی جامونه

اې ځما زړگيه ترک هوا هوس کړه  
 د دنيا له خوانه هيڅوک ماږه نشول  
 مقدم د تل په دين د دنيا کار و  
 ملامت په ځان کوۀ په هيچا مکړه  
 د عسس ويره هغه کا چه پردی خوری  
 خس ته هم په خوارو سترگو نظر مکړه  
 چه دوزخ دوزخ ياديری دوزخ نس دی  
 چه ئې ما وته پيغور کاوه د مینی  
 قافله د عشق منزل ته پوشيده تله  
 چه غليم ئې تښتیده له جوانمردی

که لائق عبدالقادر د صافو نه دی  
 خو قطري ور عنایت د خم بکس کړه

عارضی کارونه هيڅ دی تعلق ور پوری مکړه  
 جوهر څه دی، د تا فقر، عرض څه چه بي له ده دی  
 د خواهش له چمه ووزه، دا کوڅه ده هر گور تنگه  
 حقیقت روښانه نمر دی، په لیده ئې سترگی بریښی  
 چه د مخ د دلبر یاد شی، په ثنا صفت د گل شه  
 شونډی غاښ ئې چه در یاد شی په مثال د لعلو درو  
 خپل صورت چنگ و رباب کړه پر تارونه اوښی خاشه  
 نو آموز عاشق بلبل دی شور ئې ډیر او مینه لږه  
 لکه گانې ډک له اوره هيڅ اثر ئې لیده نشی  
 هسی رنگ عبدالقادر پټه ته د عشق لمبه کړه

نن په خوا راغله مه رویه، سمښه سښل مویه  
 وئې مه می څه له کویه، چه ذلیل بي قدره نشې  
 که له ما دی عاشق بویه، بي له ما به بل نه گوری  
 د عشق چار هر گوره لویه، سربازان دی چه ئې اخلی  
 صفت شی د گل له بویه، د سړی له ښه خصلته  
 دریغه دریغه بده خویه، ته یو څه رنگ بد غليم ئې  
 د توبې له شست و شویه، مکدر صفا خاطر کړه  
 سحر یرغ وخت له جویه، لاړو بیارته به را نه شو

سمښه سښل مویه، نن په خوا راغله مه رویه  
 چه ذلیل بي قدره نشې، وئې مه می څه له کویه  
 بي له ما به بل نه گوری، که له ما دی عاشق بویه  
 سربازان دی چه ئې اخلی، د عشق چار هر گوره لویه  
 د سړی له ښه خصلته، صفت شی د گل له بویه  
 ته یو څه رنگ بد غليم ئې، دریغه دریغه بده خویه  
 مکدر صفا خاطر کړه، د توبې له شست و شویه  
 لارو بیارته به را نه شو، سحر یرغ وخت له جویه

څه حاصل له گفتگويه، عمل کړه عبدالقادره  
عمل کړه عبدالقادره، څه حاصل له گفتگويه

چه همت د ډېپوس دى خان باز مکره  
چه محتاجو ته محتاج وي ډير خسيس دى  
اسبابونه د ناز راوړه هاله ناز کړه  
امتياز د خپل، غليم و بله گران دى  
د اتمام سعي کوه چه کار شروع کړي  
د خبرو په لذت که خبر دار يې  
که د لوستي د "لا ترکنوا" آيت دى  
تولا او تبراء د ايمان خانگ دى  
خان په رسم د جانبازو، جانباز مکره  
بي بي نيازو بل هيچا ته نياز مکره  
ستا چه هيڅ اسباب د ناز نشته ناز مکره  
بي له خپله دله هيڅوک همراز مکره  
يا هرگز لمړى د چاري آغاز مکره  
بيهوده بيرون له شونډو آواز مکره  
سکه هرگز د ظالمانو، اعزاز مکره  
چه د دا خانگونه نشته پرواز مکره  
په ليمه به ستا جفا عبدالقادر وړى  
په شړل مى په مراد د غماز مکره

په فراق چه مى روان له سترگو جوى شه  
ښه چه باد و ته پابوس د گل حاصل شو  
په خبرو معنى کله ادا کيږي  
مرتبه د هر چا څه؟ چه ئې معنى وي  
په تمثيل ئې چه د يار د قامت راوړه  
د کريم له خوا نه مخکې نصيب مومى  
په ساقى ملامت نشته چه جام توى شه  
لږ مى پاتو و آشنا و ته ابروى شه  
په طلب ئې کښته پورته تگ و پوى شه  
خبر ځکه په حيرت له گفتگوى شه  
جسم گل، عرض ئې رنگ، معنى ئې بوى شه  
په همه ونو کښ سبرو، سر لوى شه

### (ى)

که په لعل او درو نور دولت مندان دى  
د همت سرکوزى نکا و بادشاه ته  
د ساقى د پيالې قدر زاهد څه زده  
چه په حال د فراق جنو نه نرميږي  
وائى څو لري په زړه ځما داغونه  
که ساقى د پيالې دور بيا گردان کا  
لعل و در، ځما د يار شونډى دندان دى  
په جامه د گدائى سر بلندان دى  
چه په گوټ ئې سرومال ښندى رندان دى  
هغه زړونه زړونه کله دى سندان دى  
تر حساب تر شماره تير چندان چندان دى  
په مجلس کښ يو څو پاتي هوښمندان دى  
چه د طمع له چا شى عبدالقادره!  
ته بنده شوې همه ستا خداوندان دى



ته چي زلفی په رخسارو ښوروي  
 چه د واغوسې د خيال جامې گلگوني  
 زرکي سر ځما د يار په قدم کښيږده  
 هغه مخ چه د وصال په غوږو غوږ وي  
 که د عشق په تور مي ووژني راضي يم  
 سپين غاښونه په خندا را لره راشه  
 در پوهيرم جهان ښور ماښوروي  
 خپل مين په سرو لمبو نسکوروي  
 که خوبي ئې له رفتار په پوروي  
 د هجران په تاو ئې ولي سپوروي  
 ځما عشق د سر په ويره نوروي؟  
 که به مخ د رقيبانو توروي  
 بس دی يو د اشنا غم عبدالقادر ته  
 نور غمونه باندې څه تڼدوروي

پښې برمنډې، سر برمنډ گريوان پاره وي  
 په ستنه شوي د دنيا له کاروباره  
 له دې عقله هيڅ فايده حاصله نه شوه  
 د آشنا د غم په سيند کښي مي شنا کړي  
 د عالم په نیک و بد غرضي نه وي  
 په هر ځای چه کښلي دي عبدالقادره  
 په حيرت ئې د جمال په ننداره وي  
 په طلب ئې په ملکونو آواره وي  
 ناگڼلي ناشمارلي هيڅ کاره وي  
 لاي عقل د ليونيو په شماره وي  
 د جهان له هوسونو کناره وي  
 بې ځوابه بې حجه بې چاره وي  
 په هر ځای چه کښلي دي عبدالقادره  
 په حيرت ئې د جمال په ننداره وي

که خبر شې په لذت د ويرانۍ  
 ستا په تله مي غم اندوه نصيب د زړه شو  
 جمعيت مي د خاطر په ليده ستا شي  
 ناکامي ور ځني ښه ده په څو رنگه  
 غوږ تيره کا آئينه غبار ئې صافه  
 عاقبت به د دنيا دار له دنيا درومي  
 په هزاره دشواري کښيوزي په لاس کښي  
 چه په عقل غوبانه شپانه ترې ښه دي  
 اور به پوري کړې پخپلي ودانۍ  
 دريغه دريغه را به نشي نادانۍ  
 بې تا خلاص نه يم يو دم له پریشاني  
 چه مي وليدې د دهر کامراني  
 د مخ آب زياتوي گرز د دهقاني  
 تش لاسونه زړونه ډک له پښيماني  
 راشه گوره څه رنگ ځي په آساني  
 پدا دور هم هغه کاندې ځاني  
 دانا ځان، ناپوه گڼي عبدالقادره!  
 ته چه ځان ته دانا وايي، نادان نه يي؟

په وار وار ئې په هر چا وکړې بازي  
 په آخر به ئې له تا سي غليمان وړي  
 د اخلاص اميد هيچا ته باتو نشو  
 د جهان په ورکړه هيڅوک مه نازي  
 پخپل لاس ئې پخپلوانو و بازي  
 آشنایي ده اوس همه مهمازي<sup>۱</sup>

بیهوده گله مندی کا له اسمانه  
 جهان ډوب کړ د غمازو غمازی  
 سر فراز ئې سرنگون درومی په کښته  
 را ښکاره شوې د دنیا سرفرازی  
 په معنی کښ مرگ ئې نشته تل ژوندون دی  
 د هغو چه پاتو شی نیک آوازی  
 گوره څه رنگ نازبردار د خاص و عام شول  
 چه ئې تل کول کبرونه طنازی  
 له اوله بلبل باز وې اوس باز شوې  
 عمر ولاړ عبدالقادره په بازی

د رحمت دریاب هغه وته په جوش دی  
 لا تخف او لا تحزن د هغه بخره  
 له پیشو ئې ویره شی له مزرې نشی  
 د دنیا په سرای کښ مخ و آخرت ته  
 چه به پروت ؤ لب په لب له لب شکرو  
 په بها ئې دواړه کونه ورکول شی  
 بیا به نه مومی زنجیر د یار د زلفو  
 د سکوت هنر له کل واخله بلبله!  
 اوس ښکاره عبدالقادره می نوشی کا  
 چه صاحب د گناه بخش و خطا پوش دی

چه تر غور می د جرس نارې فریاد شی  
 یو په سله به ئې غم د زړه نصیب شی  
 تر شیرینی دی دا کښلی لا شیرینی  
 چه په راغله مړاوی گل د باغ تازه کا  
 نور چه بوس او کنار کا عیب ئې نه وی  
 هر سړی چه کمینی کا لوئی مومی  
 چه پرې نه لگی ویل د نیک خواهانو  
 په همه ؤ مریدانو پیر شفیق وی  
 چه اساس ئې د ژوندون دی په باد ینی  
 د منصور غنډی سنگسار عبدالقادر شه  
 که بې عشقه بل گناه ورباندی زباد شی

ما د مینی خوی له ځایه دی راوړی  
 په هغه نفس که وخیژی راضی یم  
 مرده دل له تېره زړه بیرون کا  
 تهمت اوس را باندی وایی عام وگری  
 چه می بې د یار د یادو سره نغری  
 یو ساعت په کور کښ به پریودی څوک مړی

ښه چه راز می و خپل یار وټه ښکاره شو  
 ستا د رحم تر سیلابه پوری څه دی  
 په مانی ئې هغه هم رڅخه یووړ  
 جمعیت چه له دنیا په دنیا غواړی  
 په حرص به ئې نه لږ نه به ئې زیات کا  
 تل په خاورو به ئې واسل پانی گل شی  
 نه اغیار ته چه هر چا وټه ئې سپړی  
 دا ځما گناه مثال لکه خسړی  
 چه را پاتو و د صبر چیری پړی  
 هغه غړی په معنو د شگو پړی  
 خپل قسمت ئې دی هر چا لږه ورکړی  
 چا چه زړه ټوکر ټوکر وگور ته وړی  
 که درست عمر د یار غم عبدالقادر کا  
 خدای د نکا چه به شی ور ځنی سټړی

که ښیری کا که ښکځل هر چه وائی  
 د بهار په وخت هم دا وایه مطربه!  
 خلقې ئې انتظار دی ولیدو ته  
 هر مرغه د دې چمن پخپله ژبه  
 هیڅ مه وایه ښایسته دی باندی ښائی  
 چه په کنبلیو مینه نه ښائی نه پائی  
 گوره مخ به دلیر کوم یوه ته نمائی  
 ستا ثنا کا ستا صفت کاندی تا ستائی  
 په دنیا به مینه څه عبدالقادر کا؟  
 چه آخر ئې خواه ناخواه ور ځنی بیائی

چه پیدا وی له یوې قطرې منی  
 چه خلعت ئې د صورت له خاورو شوی  
 له خزانه به نه گل د صحرا خلاص شی  
 په نازک بدن ئې خت د ململ خرخی  
 تنگه خوله ئې ښایسته حلقه د گوتی  
 ته چه هسی زعفرانی جامې آغوندې  
 ورته نه ښائی چه کا کبر منی  
 په هر حال د خاکساری کا که منی  
 نه به باتې شی گلونه چمنی  
 ځما یار ته جامې بویه سمنی  
 دواړه لب ئې نځینی دی یمنی  
 ژر به کړې د یار چهره کړکمنی  
 ستا جهاد ته ئې هم ستا نفس پیدا کړ  
 که ئې کړې عبدالقادره دښمنی

د همه ښادیو سر د یار الم دی  
 خو د زړه هونبره ستم کوه دلبره  
 شکسته په شکسته باندی عزیز وی  
 مگر ستا د مخ نمر وخیژی رڼا شی  
 د ښادی امید د لیری کا له دله  
 آئینه چه ستا د مخ گوری سکندر شه  
 عاقبت به مخ تورن لکه قلم شی  
 تر ایذا ئې لا پخوا سزا د کړو ده  
 چه فریاد ور ځنی کاندی هغه گرم دی  
 په تندی مو قبول کړی ستا ستم دی  
 ځکه زړه می ستا و زلفو وټه خم دی  
 گڼه درست جهان په ما باندی تورتم دی  
 چه په تا باندی مین شه تل ئې غم دی  
 چه په لاس کښن جام د میو لری جم دی  
 هر سړی چه دو زبان لکه قلم دی  
 په معنی کښن ظالم مار دی یا لرم دی

منت بار د یار د خیال عبدالقادر دی  
چه همیشه ور سره مل په غره په سم دی

ستا سترگو وژلی به تر درنگه اوس ښخیری  
رقص له خامی کاندې دانه د دیگ په منځ کښ  
راشه زړه پرې یخ کړه که پدا د زړه یخیری  
پاتو له صوفی شی هاله رقص چه یخیری  
ستا تر سر څاریری ستا په سر ځما سوگند دی  
بل مطلب ئې نشته څرخ چه هسی رنگ څرخیری  
خوب ئې باندی نشی لټ په لټ و بله اوږی  
گل ئې د نهالی په نازک بدن څرخیری  
ولی به له مخکی نشی گل عبدالقادره  
تل چه تر گلونو ښایسته پکښ ښخیری

نه یواځی د لاله په تهر کی دی<sup>۱</sup>  
چه په تخت د قناعت د پاسه کښیناست  
په باغ کښ چه بې کی دی، هغه کی دی؟  
کمینه بنده د ده کاوس او کی دی  
هر چه وخورې هغه ستا شی نوری پریردې  
دا دنیا د مهمانی ښانکی دی  
په بشر ئې پرهارنه، زړه می سوری کا  
د بیلتون په لاس کښ هسی ناوکی دی  
چه بدخوی در کښ پیدا شی ژر ئې ورک کړه  
بوټی وخیژی له مخکی څو تنکی دی  
په ورکړو ئې مشه خوښ بیا به ئې اخلی  
دا جهان تر هلك لا په خوی سپکی دی  
کندي ستا په فضل خلاص عبدالقادر شی  
په طاقت کښ خو هر گوره ټپکی دی

د خبیث په ښه صحبت نښت په څو ځی  
له اصلی بده به لاړه بدی نشی  
د خبیث په ښه صحبت نښت په څو ځی  
له اصلی بده به لاړه بدی نشی  
لا کیسیه لا بازی ښکاریږی بد ته  
د مزریو په لوی ښکار باندی نظر وی  
هر چه شوی په ازل هغه به کیږی  
څه نظر به کا دلبر په افتاده و  
د ماهی بد بوئی کله په اوبو ځی  
که د ښو په ښه دیدن په ورځو شپو ځی  
د کامل د نصیحت اثر په ښو ځی  
شلانډو مړکو لره تروری یا پیشو ځی  
عبث عمر په عبثو اندیښنو ځی  
چه دا هسی بد دماغ په کرشمو ځی  
په لیمو به ستا په لور عبدالقادر ځی  
که یارانو لره نور عالم په پښو ځی

چه سحر د یار له لوریه شمال راشی  
اوس خو وار د وصل تیر شو بیلتون راغی  
دا ناروغ زیگی می څه خو په حال راشی  
یا نصیب چه بیا نوبت د وصال راشی  
زړه می ډوب شی پوښتیده ئې هر گز نشم  
چه ریار د یار له لوریه ملال راشی

۱. په دې بیت کښ لمړی کی عربی دی یعنی داغ، آخرنی کی یعنی څوک، په دوهم بیت کښ کی د پخوانی پاچا نوم دی.

نور شغلونه به د ووزی له خاطره  
 د لیدو د وړو تېرو طاقت لږ شو  
 د خپل یار له وصال ته امیدوار شم  
 په هجران کښې خواروزار عبدالقادر شو  
 که په زړه کښ د د کښلیو اشغال راشی  
 لا به کله پومې ورځ د شوال راشی  
 چه سورت د یوسف ما ته په فال راشی  
 بیا به کله په شیوه په خیال خیال راشی

که د درست جهان بادشاه شې په هوا ځې  
 که حشمت د سکندر تر حشم ډیر شی  
 چه په تا باندې مین ورته د شا کړه  
 د غفلت پښه راوباسه له غورو  
 ستا په دا خندا خندا شې د هوښیارو  
 که خاطر د تعلق له باره خلاص کړې  
 په عزت په حرمت راغلې و دنیا ته  
 خو قاصد لا د طلب راغلی ندی  
 بهتر دی عبدالقادره چه پخوا ځې  
 عاقبت به له جهان به بې نوا ځې!  
 خالی لاس به ځنی بیا درومې یواځې  
 له غلیم سره دا هسی خوا په خوا ځې  
 چه کڼو غندی کون نه درومې شنوا ځې  
 چه آخر په ډیر ژړا په ډیر زگروا ځې  
 د رحلت په وخت به هاله بې پروا ځې  
 په بدخوی ترې شرمنده خجل رسوا ځې

د ژوندون به ئې څه حال حلاوت نه وی  
 ما د خلدای په دنیا نلری بې یاره  
 چه یو غم را باندې تیر شی وایم خلاص شوم  
 یو مجنون سوی او لوی د عشق نه و  
 څه حاجت چه ئې پوښتنه کړې له حاله  
 چه پکښې نه مهر، نه مینه، نه اخلاص وی  
 محرم نشته چه خپل حال ورته بیان کړم  
 سل فتنې چه بیداری کا بیداریږی  
 په نور څه عبدالقادره نه رغیږی  
 په بیلتون کښ د یار یار دارو د زړه وی  
 هر سړی چه په دنیا بې یاره ژوی  
 له دنیا تر یار پخوا د ځما تله وی  
 نور غمونه را پیدا شی نوی نوی  
 مینی ډیر کړل تر مجنونه دوی او لوی  
 خود ښکاره دی د هجران د لمبو سوی  
 تر ودانه لا وران ښه دی هغه ژوی  
 نامحرم ته وایه نشی زړه می چوی  
 بخت ئې وینس شی چه په غیر کښ ئې اوده وی

ستا څهره لره خدای تل ارغوانی  
 سر په لاس در پسی دروم نه قبلیری  
 می نوشی تمامه شپه کاندې له نورو  
 خو څو گرانی می آسانی په زمان کا  
 اشارت ئې د دنیا تالا کول دی  
 چه لار نشې په غفلت بیا به ارمان کړې  
 که د غم څهره می ده زعفرانی  
 نصیب مشه د چا دا سرگردانی  
 په سبا به ئې په ما وی سرگردانی  
 زه به چیری پریروم عشق په آسانی  
 چه صوفی په رقص کا دست افشانی  
 هر نفس د خپل نفس نگهبانی

چه په مخ ئې کاروانونه د خط راغله      اوس به وشي د شکر و ارزاني  
له دعا ئې اوس هم نه يم فارغ شوی      که د کنبليو په خدمت لاره خوانی  
ورته عرض سلام د خوار عبدالقادر کړه  
چه په چم باده گذر کړې د فلانی

په طلب چه د تندې وچ شي کومی      غم دی نکا د حیات اوږه به مومی  
د طلب مصلې ډيرو پسي لنگ کړې      گوره کوم نه د دلبرو شونډې چومی  
چه تر یخې ئې د بيلتون کړه په ځان تيره      هم هغه به ئې د وصل پياله شومی  
څښه څښوه شراب ساقی بيا به ارمان کړې      عندليب نارې وهی چه بهار درومی  
معشوقې وژلې مړه ندې ژوندی دی      پدا تشه نانه خشو که مړه نومی  
جدا شوی چه له یار عبدالقادر دی  
په هيڅ رنگ ئې اوږه نه درومی تر کومی

د هغو چه اوربل شوی په کوگل دی      د زړه سود ئې د آهونو په وکښل دی  
ډیر مین ئې ځبله بیل کړه نه صبریري      بيلتون هسی رنگ لا خیر په بیلول دی  
زړه می لا د جدائی په اور وسوځه!      که په زړه کښ می د یار محبت بل دی  
څوک ځما تر یاره ښه دی په خلقت کښ      که جفا را سره کاندې بخت می خپل دی  
ترو په خو به ئې خلاصی له مینی کیری      په ازل چه اور نصیب ځما د دل دی  
له یوه خراغه نه درومی بل خراغ ته      پروانه وته وصال ځکه حاصل دی  
څه باور ئې په یاری عبدالقادره!  
چه چاپیر تر هر هر گل لکه بلبل دی

د قیامت په ورځ به سپک پاڅی سپک تللی      په سبا به دروند پاڅی چه دروند ځملي  
تنها هيڅوک گورستان لره لار نه دی      خپل عمل غاړه غړی ور سره زغلی  
چه می سترگی باندې وا د بصیرت شوې      د عالم ودان می ولیدل ن்தلی  
ناپوهان به ئې باور په دوانی کا      چه په طمع د سیلاب د اوبو ملی  
د دنیا کارونه ضد د آخرت دی      د دنیا قبول په دین کښ دی رتلی  
نه صحت مومی نه مری هسی تاویری      چه په زړه وی د حسد منگور چیچلی  
چه نظر می په ښو بدو باندی وکړ      وائی وشړل له روه هغه بللی  
د قیامت له جوکه ډار عبدالقادره  
نکا چا چه خپل ښه بد دلي تللی

که ښکښل د په بې دردو ترخه لگی  
 مشتاقان د تیغ په آب سره سیراب کړه  
 سترگی پټی زړه پیدا لکه غنچه شه  
 سنگدلان ئې له ناوکه بې بهره دی  
 چه ئې داغ خما د زړه د داغ په سان دی  
 د ښو اغزی می لیری په ژړا کړه  
 یو ساعت عبدالقادر ځنی خلاص ندی  
 هر زمان د عشق لښکری په ده لگی  
 ما ته کړه په ما تر شهد و خواره لگی  
 تر ژوندون ئې ښې په تیری اوبه لگی  
 د دولت نسیم د وینو په زړه لگی  
 په مشتاقو تر گلونو پاسه لگی  
 په لاله می څه خو څه خو لیمه لگی  
 چه د یار په قدمونو تیره لگی

دریغه بیا په گلو گڼت وکړی سبا شوی  
 د شبنم پیالې ئې نوشی لبالب کړی  
 تور بورا تر هر هر گل قربانیدلی  
 مخامخ له یاره کښیناستی یو ځله  
 که په کانی د بیلتون میده شوم خشو  
 ما به ځان لکه پتنگ تر صدقه کړ  
 یار له ما نه لا و ما و ته نژدې وی  
 زه او ته په محبت کښ نه ځائیږی  
 خو دی پریرده نور راځه عبدالقادره  
 که د زړه دی چه زه ستا شوی ته ځما شوی  
 چه په باغ کښ رنگا رنگ گلونه وا شوی  
 له مستی د هر گل کیس قبا شوی  
 د بلبلو په هر لور باندی غوغا شوی  
 د بیلتون غمونه واره پسی شا شوی  
 د حنا په دود خو وصل ستا له پا شوی  
 که خراغ ئې د جمال راته نما شوی  
 که تر منځ حجاب پاره پاره د ما شوی  
 زه او ته له منځه ووتی یکتا شوی

بوی ئې نه ځی له خبرو د بهی  
 لاس می ورو نیسه په لاس کښ لاس د مات شه  
 د دنیا خربښت اماس دی و دانا ته  
 مشتاقان کله تمیز د نیک او بد کا  
 په امید د خپل مخدوم دستاری  
 امتیاز ئې د سپین مخ له خاورو نشی  
 که ئې ډوب کا په دریاب کښ و به ووزی  
 هغه بار چه اسمان نه شی اخستلی  
 په کوم زور به ئې عبدالقادر سهی  
 چه تشبیه د یار د زنی کا بهی  
 چه پرې ونشی زخمنونه د پهی  
 و ناپوه و ته ښکاریری فر بهی  
 که صاف نشته ساقی رامی تهی  
 واقع کیږی له خادمه کو تهی  
 چه ئې نه پرې ښی لږ گرز په یک تهی  
 چه گړی ئې له ازله شول تهی

خدای می مکړه یو زمان ځنی خالی  
 که له خیاله خالی هیڅ بنایسته ندی  
 چه بې ځایه آواز کا په انجمن کښ  
 د سړی لکه همت هسی ئې فکر  
 سل جنجال له سل فتنې را سره وکا  
 ځان او مال تر جانی یاره صدقه شه  
 ستا اندوه می دی سبب د خوشحالی  
 ولی تا غندی به بل نه وی خیالی  
 د رباب غندی به مومی گوشمالی  
 د عالی سړی فکر و نه وی عالی  
 بیا په ما باندې نوم کښیردی جنجالی  
 نه یو دی نه سل زر لک چه وی مالی  
 چه خپل یار د خادمانو سره شمار کړ  
 څوک به کا عبدالقادر در سره سیالی

ساقی می بویه چه وی پرتگالی  
 علامت د یار د ډیری مینی درد دی  
 مقدم په ډکیدل خالی کیدل دی  
 چه یو ځل په هل وهل کا مځکه سازه  
 آشنایی کول آسان دی پت ئې گران دی  
 عاقبت به ته هم راشې ځما ځای ته  
 خواه پیاله وی مرصع خواه سفالی  
 روغ د نکا له دردمن سره سیالی  
 ډک هغه شی چه خپل ځان کاندې خالی  
 د امید تخم هاله کړی مالی  
 یو یو مرد د آشنایی پت پالی  
 زه که پروت یم په مځکی په نهالی  
 شپه او روغ عبدالقادر په جدائی کښ  
 واره سترگی کړې اوره بینگالی

په وېل د کوم بې رحم ځیگر ورځې  
 د عاشق د سترگو غر نه حجابیری  
 د لویې په مقام به هاله کښینې  
 د هوسو سترگی توری د باز سړی دی  
 در پوهیرم چه به ژر مصلې لنگ کړې  
 تصدیع مکړه کشتن گاه و ته په سر ځی  
 چه دا هسی ډیر بس رایشې بیا ژر ځې  
 ولی هسی شان مخ نغښتی په میز ځې  
 که د ورکړی د مړانی په وزر ځې  
 خونریزی تر نور سترگو کا لا زر ځی  
 چه دوهې و ته ډیر ډیره قلندر ځې  
 که په وژلو<sup>۲</sup> د بیدل عبدالقادر ځې

که گلاب لکه باران ور باندې اوری  
 صباحت ئې د یوسف همیش منظور و  
 هر یو گل په خواست ترې وړه ځان ئې خوشبو کړ  
 د گلابو بوی به لاړ نشی له اوری<sup>۳</sup>  
 ځکه سپین شو د یعقوب د سترگو توری  
 چه صبا خوشبوئی راوړه ستا له لوری

۱. د غورمالی.

۲. وژله.

۳. تجنیس دی یعنی بولان چه یو وابنه دی.



مکړه خدای چه د وفا خویونه نور کړم  
 که زاهد دی که عابد که شیخ ملا دی  
 پاس د دار په سر منصور دی دروغ ندی  
 پسی شا د سوگندونه خوری و سر ته  
 قراضی د زرو څه لره په مخ ږدې  
 تر ژوندونه مرگ ښه دی عبدالقادر ته  
 چه ئې یار رقیب ته خاندی دی ئې گوری

د یوه په غولی ویر، د بل سرود دی  
 په نور څه ئې صحت نه کیږی له درده  
 په پیروالی ئې لا غم په سپی ږیر شی  
 رنگینه شعر می مه گڼه خبری  
 چیری نه چه خالی لاس ور ځنی ووزې  
 خرید کړه عبدالقدرد بازار تود دی

نور عالم خپل خوب کا، رنځوران اخته په نخول وی  
 نر ناحقه سترگی د رنجو په بار درنې کا  
 بل مراد ئې نشته په دنیا کښ بی له دا نه  
 هر چه لمړی شوی په آخر به هغه کیږی  
 کله به لا درومې له ما ای د سحر خوبه  
 فکر لیونی د سبا نکا ځکه خوښ وی  
 هر چه محبت لری د یار د تورو زلفو  
 ما په زړه ویشتلې فریادونه کړه په زوره  
 څه وایې و ما ته، ما ته لار ده خطرناکه  
 مخکه توده کوم ده، چه اوربل پرې باندی تل وی  
 کله د هوسیو سترگی توری په کجل وی  
 خاوری دغه ملک شوی چه محبوب پرې ینی پل وی  
 خوک به ئې اول کا چه پس شوی په اول وی؟  
 خوب بی غمه نکا چه په مخ کښ ئې منزل وی  
 غم د هر سپی په اندازه د طول امل وی  
 تل به ئې په زړه کښ فکرتونه مطول وی  
 ستا سوی نارې په ما شیرینی تر غسل وی  
 هیڅ پروا می نشته که د خیال را سره مل وی  
 تل که آه فریاد عبدالقادر کاندی گرم ندی  
 بیل له فراغت همیشه له یار بیل وی

له جهان هسی رنگ دی یاران تللی  
 ښانی ئې په جهان کښ موندی نشی  
 د بریښنا غندی ښکاره شول بیا فنا شول  
 نه مو سترگی په لیدو سره مړې کړې  
 ته به وایې چه هرگز نه و راغلی  
 هسی ورک شول د هجران سپرو نتلی  
 په ځیر ځیر مو ورته هیڅ نه و کتلی  
 نه مو و په ډکه خوله و بله خندلی

نه مو زړونه خبله تش کړل په خبرو  
 چه ناگاهه بيلتون مخ ورته ښکاره کړ  
 له احواله ئې خبر نه يم چه څه شول  
 که خاکونو ته ئې ورشم نارې ورکړم  
 يا له موزه مړور شول خواب نکا  
 که ئې وغواړم خبر له خبردارو  
 که قبرونه وړانوم پکښ ئې غواړم  
 نه پوهيږم چه له کومه لوريه راغله  
 اې يوه خدايه ژر وړان د دنيا سرای کړه  
 نه مو پټ رازونه و خبله ښکلی  
 له مور بيل شول په ارمان ټټر داغلی  
 څوک په بيارته ځنی ندی جار وتلی  
 په خواب ئې راته هيڅ ندی ویلی  
 يا ئې چا په خوله مېړونه دی وهلی  
 دوی پرې هم لکه مور ندی پوهیدلی  
 ما بې خاورو پکښ هيڅ نه دی لیدلی  
 بيا ئې دی و کوم مکان لره بیولی  
 چه آشنا عالم ترې ځی نا آشنا ملی  
 چه هر دم جرس د کوچ ووته بدغیري  
 فراغت عبدالقادر خرنګ خملی

توری زلفی د نگاری بې څه ندی  
 په لیدل ئې روغ ناروغ شی بیمار روغ شی  
 ډیر هوښیار به لیونی کاندې پوهيږم  
 د بيلتون په اور ئې ننه زړه اوریدي  
 درسته شپه ځما د آه لوگی ور درومی  
 په جهان کښ هيڅ ترخه نشته بې گټی  
 خو به مینه پټوي عبدالقادره  
 ستا دا تل نارې چيغاری بې څه ندی

مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژړلی  
 چه له وره د خښتن ورتلی بل ورته  
 د جهان د خوړو هيڅ غرضی مه وی  
 د حرص د سپی غاښ مات په قناعت شوی  
 عاقبت به په ارمان ور ځنی درومی  
 په ما نوم د بادشاهی مه وی پوری  
 هر ظالم به د دوزخ په اور کښ ویني  
 د صحرا د ونو پانی پټ خوړلی  
 لکه سپی په کانپو لوتو ئې شړلی  
 کل ترخه مې د خوړو غندي نغړلی<sup>۱</sup>  
 په زنځیر می بیا د صبر و تړلی  
 که ملنگ وی په سپیرو ایرو لړلی  
 خوشامد می مکړی چا تل ئې رېړلی<sup>۲</sup>  
 لکه سپی په زنځیرونو څکړلی  
 هر کاره به بهادر شاه چیری خبر کا  
 حال عبدالقادره مه وایه سپړلی

۱. لویلی.

۲. خوشامد می مکړی چا تل می ژیرلی.

بیا می شی زړه غمونه په زړه نوي  
 حال که وایم و عالم ته منصوریرم  
 د عالم له ویری آه وکنبلې نشم  
 په صحت ئې نارضا په درد بې صبره  
 فرهاد غر په عشق کښ کینده زه صورت کښم  
 ده که یار ته واله جوړه د شودو کړه  
 چیری نه وې رنگ ئې هیر کړم په بیلتون کښ  
 ستا د سترگو خیال پرې وریری ځکه ژاړم  
 په پریښول به د جهان له غمه خلاص شې  
 و به وینې د یار مخ عبدالقادره  
 که د تل ور پسی دواړه لیمه سره وی

ته څه هسی بې نظیره دلبر نه یې  
 په هر کلی په مالت خبری ستا شی  
 په پیاله چه شونډې کښیردې نو غسل شی  
 د سپورمې ښایست په ستوریو باندی کیږی؟<sup>۱</sup>  
 اسمانونه می د آه په لوگی تور شول  
 که د زړه دې چه بډای شې طمع پریکړه  
 پهوړه<sup>۲</sup> کچکول سیلی خو ډیر متاع دی  
 په جهان د ځکه بوی د خوبی نه ځی  
 ښه غزل درته بیان عبدالقادر کړ  
 له معنو ئې لذت واخله که کر نه یې

که فلک لکه آسیا دانه ئې سر شی  
 که اسمان د ممسک سترگی مځکه نس شی  
 په زر کاله ئې ژوندون دی گمان مکړه  
 خاوری زر چه ورته یو شی له غه پسه  
 که اصلی فقر د سیوره په سر وکا  
 چه خپل ځان د تلی خاوری د گدای کا  
 عارف ندی چه ئې زړه پکښ لربر شی  
 وابسته ئې مخلوقات د بحرو بر شی  
 چه پکښې د توکل څښتن مضطر شی  
 په کاته ئې کانی بوتی واره زر شی  
 هست و نیست به درته واره برابر شی  
 د پله خاوری ئې په قدر تر عنبر شی

۱. د سپورمې ښایست په ستوریو نه زیاتیری.

۲. له آهه.

۳. یعنی بوریا.

چه خپل ځان تر خراغ څار کا بیا وسوځی  
د زاهد مشرب جدا د رند جدا دی  
کوم ملخ به د پتنگ تر ځایه ورشی  
له ماهی به کله کار د سمندر شی  
هاله لاف د مینې کړه عبدالقادره  
چه ترخه د یار په تا شهد و شکر شی

ما چه لب د شکر شونډو دی څښنلی  
ستا د سترگو په خیال هسی رنگه مست شم  
لا می اوس له خوړو شونډی ځله نښلی  
لکه چا وی دوه کلن باده نوشلی  
وران به نشی چه ئې ستا په تندې کښلی  
په ازل ئې دواړه دمی سره اغښتلی  
له توبری سره می ځان ځی چه وکښی شی  
شکایت د ښایسته و د خوی مکړه  
که بدرنگ مخ پتوی باری یو روخ دی  
یو دلدار چه دلداري کا بیا می نه موند  
چه مین شوې غم زغمه عبدالقادره  
په غمونو عاشقان دی همیش لښلی

هر عاشق چه هیله کاندې له وفا می  
په رشتیا څما مخ عاشق هغه دی  
تر وفا د لا خوښیږی په جفا می  
چه د مخ می ننداره کا تر قفا می  
گوره بیا په کوم دیار بند شو اشنا می  
بې لیدلو به روغ نشی په دوا می  
ستا په تورو زلفو بند شوه مدعا می  
که په آور د بیلثانه سوځم سزا می  
ځکه هسی سرگردان گریزی صبا می  
ستا د چم پوښتنه کاندې نه ئې مومی  
د آشنا د آشنایی قدر می نه در  
زما وصل د هغو عبدالقادره  
چه خپ سر شندی د وصل په بها می

صدقه شمه ساقی ستا تر پیالې  
خو څو ډیر د جدایی<sup>۲</sup> له غمه ژاړم  
چه د خلاص کړم د جهان له کشالې  
په رخسارو کښ می سازی شوې نالې  
چه تر مرگه د یاری پت وپالې  
ډیر یاران دی په ساعت د نوالې  
یار هغه چه په محنت کښ یاری وکا

۱. می نه و.

۲. چه ډیر ډیر د جدایی.

محبت د عاشقانو عظیم کوټ دی  
ساحران ئې د چشمانو دین ایمان وړی  
پروا نکا د پیغور له اټالې  
سحرگر که زړونه وړې د بنگلالي  
په ښکاره نارې وهه عبدالقادره  
په خاطر کښ به خو غم د عشق گالي

مخ د لکه نمر دی تر نسبت ئې نمر مشال دی  
های د خدای دپاره یو دم مه درومه له ما نه  
سخت دی په سپرې باندې نیژدې بیلتون تر لیری  
خلاص ئې له یوه جنجاله نه وم بل را واخلی  
وایی چه وبال دی چه نظر کا و ښه مخ ته  
حسن یو اثر دی چه په مخ کښ د چا وشي  
دم که می همدم دی هیڅ په کار خما را نغی  
خه برکت ناک دی د عشق خم ورته حیران یم  
هر چه سوختگان دی په خاطر به ئې لگیری

خوک به وایی هسی چه نمر ستا د مخ مثال دی  
یو زمان بیلتون د په ما خوار بیلتون د کال دی  
یار چه لیده نشی تر دکن لیری دیوال دی  
هر زمان له ما سره په سل رنگه جنجال دی  
ما په دواړو سترگو قبول کړی دا وبال دی  
نه چه کړه وړه ښه لری هغه صاحب جمال دی  
لږ چه دلاسا می د خاطر کا د یار خیال دی  
خو خلق پرې مست شه دی لا هسی مالامال دی  
اور می د ټټر چه سر وهلی تر مقال دی

زړه لری بډای عبدالقادر تر بادشاهانو  
خه شو که په کور کښ دنیا نلری کنکال دی

که ښکاره شی درویشانو عزت ستاسی  
د دنیا نوبت، نوبت په نوبت درومی  
خه شو نن که مو خوک نه پریردی وورته  
سبا ورځ چه اجتماع د خلائق وی  
هم هغه به د نجات په لور روان کا  
غم اندوه شه په نصیب د دنیا دارو  
ستاسی هومره ډیر حرمت پخپل خښتن دی  
په نصیب به د هغو شی چه نیکبخت وی  
د راحت امته کوی اهل محنتو!

گدایان به شی شاهان په دولت ستاسی  
همیشه دی بی زواله نوبت ستاسی  
خبردار دی ډیر په قدر و قیمت ستاسی  
په هر چا به شی ظاهر منزلت ستاسی  
چه پرې شی مهربانی عنایت ستاسی  
فراغت د زړه خوښی په قسمت ستاسی  
چه به نور شی په عزت په حرمت ستاسی  
د دوو گونو سعادت دی خدمت ستاسی  
خدای به نکاندی ضایع مشقت ستاسی

مددگار د گنه گار عبدالقادر شی  
گندی بیا مومی خلاصی په همت ستاسی

چه په زړه باندی ئې وا د عرفان باب شی  
د وحدت دریاب به وینی کښته پورته  
د خودی باد چه وباسی له سره  
خو وجود د ذرې شته هومره زړه ده

دا جهان به ئې تر فهم د سراب شی  
خپل وجود به ور ښکاره لکه حباب شی  
د حباب نامه ئې لاره شی دریاب شی  
خو چه محو خپل وجود کاندی آفتاب شی

د هسټی نوم هاله ورباندی ښائی  
د عنصر د چار دیواله چه راووزی  
د هر لوری ته چه مخ کا نمونځ ئې کیږی  
په ځنبل د سترگو ځی تر شرقه عربه  
آمیخته چه له محیط سره سیلاب شی  
ارویده لیده ئې واړه بی حجاب شی  
چه قبله ئې د یار مخ وروځی محراب شی  
تر نظر د عارفانو تله شتاب شی  
خپل به هاله د یار شی عبدالقادره  
که په تا باندی ئې یو مهر عتاب شی

نه په باغ نه په بوستان په گلزار گزۍ  
دواړه سترگی ئې شاهین دی قهرولی  
په مقدم ئې د صحرا خارونه گل شی  
که پړون د رقیب وار وؤ نن ځما دی  
که رنځور شی خود به در شی طبیب کور ته  
د ښو په ناوکو ئې زړه خوږیږی  
د هوسی غنډی خپل خوب په میږی تون کړه  
ما دولت د گدایانو له وره بیا موند  
خراب زړه می هم هورې دی چه یار گزۍ  
سپور د ناز په آس د زړونو په ښکار گزۍ  
چه په سیل ځما یار د بهار گزۍ  
د آسمان د ژرنډی دود دی په وار گزۍ  
طبییان په طلب تل د بیمار گزۍ  
عاشق ځکه آهومن ناقرار گزۍ  
د اجل ښکاری په نیت د گزار گزۍ  
که نور خلق د بادشاه په دربار گزۍ  
په وصال به آسوده عبدالقادر کړې  
که همیش به د په هجر کښ خوار گزۍ

نن په درست جهان کښ غوره یار ځما دی  
د خزان ویره ئې نشته تل تازه وی  
په وار وار نورو پیالې د میو نوش کړې  
وئې مه شلوې ځما له غاړی خدایه  
د هر چا په غاړه پروت د مینی بار دی  
چه یو دم می له خاطره نه بیلیری  
درسته شپه ئې عشقبازی کوم له درده  
که دسته د گلو را کا هم به خار شی  
ښایسته لکه گلونه د پسرلی دی  
عاشقان به د پتنگ غنډی پرې سوځی  
که کرم را باندی کا عبالقادر یم  
که حساب را سره کا زیار ځما دی  
په لیدو ئې سر ښندنه کار ځما دی  
کښلی مخ ئې همیشه بهار ځما دی  
ساقی اوس ئې و ما راکړه وار ځما دی  
د خپل یار د زلفو تار زناړ ځما دی  
تر همه واړو چه دروند دی بار ځما دی  
لا لتا نه د تا غم غمخوار ځما دی  
پدا څه شو چه جدا نگار ځما دی  
په ازل چه نصیب شوی خار ځما دی  
پرې همیش لکه بلبل چیغار ځما دی  
په معنو کښ سرې لمبې اشعار ځما دی

گاه په خانقاه کښ گه مقیم په میخانه یې  
کله له هندو له مسلمان سره خپلوی کړې  
هیڅ درنه پوهیږم چه عاقل که دیوانه یې!  
کله له همه واړه عالمه بیگانه یې!

ته که لیونی د هوسی سترگو مینی نکړې وایی راته وایه چه د جان که د جانان یم شونډی د یاقوت دی مرغلری سپین غاښونه څوک د له لیدو څوک له خبرو مراد مومی بڼ د څه په کار دی خو د مخ لکه گلزار دی لږ به ستا د مینی په رموز درته ووايم

ولی شپه او ورځ لکه غرخه په ویرانه یې! څار شم ستا تر سترگو هم می جان هم جانانه یې سر تر پایه درست د بادشاهانو خزانه یې څوک د له وصاله د همه خلقو ستانه یې یار لږه راغلي د گلونو په بهانه یې مین په ارویدو که د مجنون په افسانه یې می د د خپل یار د شونډو څښلی دی پوهیرم ځکه په ویل عبدالقادره مستانه یې!

لوی لوی غرونه د په واورو تل ودان وی په ژوره مځکه مه اوره بارانه! په چمن کښ ئې بد بوی گل شگفته شه په هغه چمن ورځه د سحر باده! چه په راغله ئې د باغ گلونه وا شی چه پتنگ مشرب پیدا کړی په معاش کښ مبارک هغه بنده چه آخر بین وی

چه رودونه ئې په مځکه را پریشان وی ښې اوبه کاندې ترخې بوی ئې روان وی زاغان ورشی بلبلان ترې گریزان وی چه نسیم ئې په هر چا عنبر افشان وی همیشه د هغه باد په ملک وزان وی د هر چا خراغ چه بل شی پرافشان وی کل محنت راحت و ده وته یکسان وی

په رموز د ډیر څه وویل په لږ کښ پرې به پوه عبدالقادره سخندان وی

چه دا هسی آشنایان پکښ هر دم ږدی په خپل لاس لږم ماران استوی گور ته بیت الله په حقیقت د مؤمن زړه دی چه ذلت ئې په عزت د ده اختیار کړ ښې خبری درگوهر، خاموشی مېر هر چه دلته مستقیم په شریعت<sup>۱</sup> شی

په غفلت په مځکه ولی څوک قدم ږدی چه په مځکه کښ دینار ږدی یا درم ږدی چه بې خدایه مینی کا پکښ صنم ږدی د سائل منت په ځان اهل کرم ږدی دانا تل ځکه په خوله دغه خاتم ږدی په صراط باندی به هور ته قدم ږدی

چه داغونه په زړه ږدی ښایسته ډیر دی نشته یو عبدالقادره چه مرهم ږدی

چه له مخه ئې آفتاب ماهتاب رخشان دی جمعیت ئې د خاطر په لیده ستا شی چه ئې څوک په کوڅه تیر شی لیونی شی

په جهان کښ څوک ځما د یار په شان دی په دا هیله درته جمع څو پریشان دی شیخه مه څه پدا لار پری و شان دی

نه يواځې دواړه زلفې زړه را ګاړې  
 د راحت بښينې به تشې عاقبت کا  
 چه په تش کاته ئې مس د وجود زړ شي  
 له آفته به دلې هورې خلاص نه وي  
 خود پرست د يار له وصله بيګانه وي

تر شکرو ندي کم عبدالقادره  
 تر نباتو که خواړه ويلي خان<sup>۱</sup> دی

بيا ئې نيت د جنجال وشو چه نور کښلی راته شماری<sup>۲</sup>  
 بل که هر څو ښايسته وي خدای د نکا چه ئې گورم  
 ستا چه هيڅوک اشنا نشته فراغت ګرزه هوس کړه  
 د دنيا په باغ کښ ځای د هميشه استوګی نشته  
 د بلبلو د طوطيانو، په گلونو سيل کيږي  
 هر چه ښه ئې له ازله په فطرت کښ يښی ندي  
 هر سړی په موافق د خپل همت نظر لرينه  
 که غمزې د دلبرانو تيرې توری د څرخ کړې  
 زړه د هيچا زينهار عبدالقادره آزار مکړه  
 چه په دين او په دنيا به آخر خوار شي دل آزاری

بیهوده د چا په چا باندی های های دی  
 گذشته عمر همه په لېو تیر شو  
 که د جابه که د عزت که زویه وروڼه  
 محبت د مولا کړه، مولا باقی دی  
 نن سحر صبا بلبل ته نصیحت کړ  
 د هوا په آس سپره په فهم درومه  
 لاف د خدای د بندګی کړې محکوم نورو  
 که ئې شپږ اقلیمه وي چه اوم غواړی  
 د همای د سیوری څه پروا لرينه

د هغه سپاره پي وړه عبدالقادره  
 چه د آس ئې د افلاک د پاسه پای دی

۱. مطلب ئې خپل پلار خوشحال خان دی.

۲. چه تور کښلی راته شماری.



که دَ عشق په تور می کانی په سر ووری  
 په چرگ بانگ مهال ئې داد دَ بوسې وکړ  
 په تأثیر ئې دَ قدم خاوری خوشبوی دی  
 سرې سرې اُونی می له سترگو وینی ندی  
 دَ رحمت سزاوار ښه چه گنه گار یم  
 دَ ظالم دَ سر دَ تاج لعلونه ندی  
 دَ حاسد جفا زغمه عبدالقادره  
 تل دَ غم کانی په سر دَ ثمر ووری

محبت په کنبلیو کا تمام وگری  
 ثمره ئې خواه مجاز خواه حقیقت دی  
 خُما داغ عارضی ندی چه به ورک شی  
 گل گریوان په نغمه خیری دَ بلبل کړ  
 را به ووزی عاقبت دَ غم له شاهه  
 ندی مرد چه واخلی ورکا مرد هغه دی  
 چه خوک نکاندی آزار لچا نه اخلی  
 که صفله خښتن دَ جاه شی په دا څه شو؟  
 زه خټک دَ یار په غم تازه تازه شم  
 غوریه خیل رحمان که شو ور ځنی ستړی

که هر څو ښایسته ډیر و دَ وگری  
 ته هم هسی دل آزاره جفا کار شوې  
 آزاری که چیری کړې بیزاری مکړه  
 چه په لږ ځور دا هونبره ډیر مانی کړې  
 همیشه دَ حال په ژبه له ما زار کړې  
 خوک چه نن کاندۀ وفا له یاره غواړی  
 آشنایی دَ دین کوۀ عبدالقادره  
 دَ دنیا آشنایان وایه دی نیمگری

یار را ځنی لاړ شو، دمه کړم په گفتگو ئې  
 نمر وته نظر کړم چه می یاد دَ آشنا مخ شی  
 گل دَ گلاب تیر شو، بوی اخیست شی له اوبو ئې  
 نوې میاشت به گورم چه را یاد ئې شی آبرو ئې

پاس می په تندی کنښورده قدم د چنېې گله  
یا راغلې د یار د کوڅې یا راغلې له خلدو  
غم اندوه په بخره د هغه چه عاشقان دی  
دوې دی بله نشته، نده دا وینا څرگنده؟<sup>۱</sup>  
ستا ده د بل نده ځما خوله عبدالقادره  
ولی ئې دا هسی د حرص په څله ژویې

هم هغه می دی دا داغ په څگر یښی  
په قامت د مؤذن قیام په څو کړم  
د لویې په تخت به هغه قدم کنښورده  
هغه یار په صورت حور، په خوی<sup>۲</sup> فریښته دی  
د هستی بستر به اور ور څرگندیری  
غم هوس ئې د بیلتون د وصال ټول کړ  
چه ئې خال دی په سپین مخ د دلبر یښی  
ښایسته می په ورانه باندی سر یښی  
چه له سره ئې د کبر افسر یښی  
مصلحت ته ئې پرې نوم د بشر یښی  
چه پهلوی ئې د نیستی په بستر یښی  
پرې ئې نوم دی د جنت د سقر یښی<sup>۳</sup>

اې چه په قد سبر، په ښه مخ گلزاره یې  
سره نمری اغوستی، ولول زلفی سترگی توری  
هیڅوک د مخی د ښایست نشته په جهان کنښ  
تل د دواړه شونډی په نوشل د وینو سرې وی  
حسن دی که خیال دی که دماغ که مکیزونه  
نه می په بل کنښلی نظر کړی نه په گل دی  
ته پدا ښایست د کوم نیکبخت نگاره یې  
خیر د وی بیا د چا په تاخت تیاره یې  
توبه ستا له یاری، د ډیریو یاره یې  
زړه په چا نه سوځې ته یو څه خونخواره یې  
ته پدا خویونو په عالم اوڅاره یې  
بیا په کوم گناه دا هسی شان آزاره یې  
څرنگ به باور ستا په یاری عبدالقادر کا  
یو ساعت می یاره، بیا په بل ویزاره یې

وایم وایم چه چا نه وې بیا به وائی  
که په ډیر مښود دولت د دنیا ټول کړې  
د نعمت گټل آسان ساتل ئې گران دی  
ځان غبار کړه د هغه صبا د لاری  
دواړه پښې ځما په خوړو سترگو کنښورده  
نن د ښو عمل کوه عمل به بیائی  
واړه سعی د ضایع ده چه نه پائی  
فهم وکړه چه گټلی نه کړې بائی  
چه گذر په کوڅه کا د دلبر بائی  
د بیمارو سترگو پهی دی ستا پائی

۱. د ده ده د بل نده، چه ده دا وینا څرگنده

۲. په زړه.

۳. مقطع نلری.

ستا په مینه باور څه عبدالقادر کا  
چه هیڅوک در نپوهیری چه د چا ئې

|                                  |                                   |
|----------------------------------|-----------------------------------|
| اول زه، دوهم عالم، دریم سبب دی   | چه حجاب تر منځ ځما ځما د رب دی    |
| اول نفس، دوهم شیطان، دریم غضب دی | تر شیطان چه لا غلیم ځمور د دین دی |
| اول حلم، دوهم جود، دریم ادب دی   | چه سپړی پرې دوست دښمن وته غزیز شی |
| اول غور، دوهم لیمه، دریم سروب دی | دا درې درده خدایه واخلې له دردمنو |
| اول نوم، دوهم آرام، دریم طرب دی  | چه دا درې څیزونه پریردې مراد مومی |
| اول میر، دوهم غم، دریم عنب دی    | ودانی د کائنات ده په درې څیزه     |

چه مطلوب ته رسوی عبدالقادره  
اول صدق دوهم شکیب دریم طلب دی

|                                  |                                     |
|----------------------------------|-------------------------------------|
| چه ساقی راته ولاړ په لاس ایاغ دی | نن می بیا تر بادشاهانو زیات دماغ دی |
| افتخار می په دوه کونه پدا داغ دی | چه ئې داغ د غلامی را باندې کښین     |
| د عاشق د غم د خونی غم څراغ دی    | رنځی ئې نه په نمر نه په سپورمی شی   |
| چه دایم ترو تازه دی د یاس باغ دی | د امید گلونه ژر پژمرده کیږی         |
| فراغت می د خاطر په نه فراغ دی    | د تشویش په تله ئې لا تشویش زیاتیری  |
| طلب گار د بازو باز د زاغو زاغ دی | ښه په ښه باندې مین وی بد په بدو     |

چه د خولې وعده کوې عبدالقادر ته  
دا ویل د په رشتیا دی که دلاغ دی<sup>۱</sup>

|                                   |                                    |
|-----------------------------------|------------------------------------|
| لا په مخ د ښایسته و مفتون نه یې   | چه دا هسی هوښیاری کړې مجنون نه یې  |
| چه په مینه کښ لا خم لکه نون نه یې | بیا به نه مومې وصال د الف قدو      |
| چه یو دم می له خاطره بیرون نه یې  | ستا په سترگو می سوگند دی خپله یاره |
| مهربانه نن په شان د پرون نه یې    | د رقیب ویل اثر درباندي وکړ         |
| چه په غم د عاشقانو محزون نه یې    | عاشق شوی په چا نه یې معلومیږی      |
| ما موندلې په تعویذ په افسون نه یې | په جذبه د عشق می وڅکولې ځان ته     |

څو سختی د زړه لرې عبدالقادره  
هومره تاو د عشق زغمه ځنی ستون نه یې

۱. دا ویل د په رشتیا دی لا دلاغ دی - یا که درواغ دی.

گوره بيا زما تر څنگ لا کله کښينی  
 چه خندا کا په فرياد د فراق جنو  
 یو یو بوټی د گل بویه په چمن کښ  
 همه واره ستا د مخ ثنا صفت کا  
 له ادبه درته نه وایم چه مه څه  
 هوډیالی دی چه ئې کښینوم ولاړ شی  
 چه په ناسته مې لا غم له دله کښینی  
 کشکی دی په اور کښ تل د تله کښینی  
 چه په ښاخ به ئې شیدا بلبله کښینی  
 په هر ځای چه کښلی یو له بله کښینی  
 ښایسته پخپله ځی، پخپله کښینی  
 چه په وخت د ناستی وایم څمله کښینی  
 له وصاله د محروم عبدالقادر شه  
 که بې تا ئې په زړه مینه بله کښینی

دا څه خوی دی ښایسته و عادت ستاسی  
 سرومال ښندل زینت د عاشقانو  
 نتیجه ئې نور څه هیڅ نه وی بې سوزه  
 چه پتنگ غندی ځان وسوځی ایرې شی  
 د حرفونو لوښی تنگ معنی وی ډیره  
 گل څه خاروځس به هم خوشپوئی مومی  
 چه شاعر ئې له څه څیز سره تشبیه کا  
 ترحم ئې په احوال څه خو باید دی  
 چه همیش وی له عاشقه شدت ستاسی  
 عنایت، مهر، نمځه زینت ستاسی  
 په معنی کښ لکه اور دی قریب ستاسی  
 هم هغو ته میسر دی وصلت ستاسی  
 په بیان نه ادا کیږی صفت ستاسی  
 که نسیم په سحرا وړی نگهت ستاسی  
 هومره ندی نزاکت لطافت ستاسی  
 چه ولاړ دی شپه او ورځ په خدمت ستاسی  
 کله توان عبدالقادر لری د شعر  
 ویوی می هومره ډیر محبت ستاسی

حقیقت د عشق په خوله ویلی نشی  
 هسی دروند وری د بار په ما ضعیف کړ  
 درسته شپه نارې وهم د یار له درده  
 د زړه مست لره د زلفو زنځیر بویه  
 پدا باغ کښ ډیر گلونه شگفته شوه  
 ما د یار د مخ په باغ کښ دی لیدلی  
 دغه اور بې دله نور سهلی نشی  
 چه اسمان ورته خپل ځان نیولی نشی  
 همسایه می په شپه خوب کولی نشی  
 په اوسپنین زنځیر دا مست تړلی نشی  
 پکښ یو د یار په رنگ لیدلی نشی  
 چا وې دا چه تور نرگس موندلی نشی  
 په هر دم عبدالقادر هسی پیالې څښی  
 چه یو گوټ ئې کائنات زغملی نشی

چه فراق کښ د گلونو چه گلزار ځی  
 د وداع په وخت گرم نه یم که فرياد کړم  
 په فراق د یار د سرو شونډو می رنگو  
 د بلبل تر خوله به تل نارې چیغار ځی  
 روح له تنه آسان نه درومی دشوار ځی  
 سرې سرې اوښی می له سترگو په رخسار ځی

په دوو سترگو می تیاره شوه نپوهیرم  
 حال له ډیره غریوه هیڅ ویلی نشم  
 په ورو ورو د جدایی مرگ ته نژدې کړم  
 د عشق اور د سوختگانو په زړه لگی  
 پوخ استاد بویه چه زلفی د یار نیسی  
 چه می دوند د سترگو شه که نگار ځی  
 خو هم هسی ډکه خوا له یاره یار ځی  
 لکه ساه چه له صورته په وار وار ځی  
 په سوخته تر نور څه ژر شرر د نار ځی  
 د ناقص پاړو دم کله په تور مار ځی  
 ستا د آه لوڅی دی عبدالقادره  
 لږی ندی چه په غره وکړه مار ځی

دا څه اور دی نپوهیرم چه په زړه ځما بلیری  
 نن ځما د زړه په ښهر کښ نارې دی نه پوهیرم  
 څه پوښتنه کړې له ما نه چه د زړه احوال د څه دی  
 د ښه مخ صفت هیچا لکه ئې حق دی ادا نکړ  
 ځکه هسی رنگ بې قدره صبا ور په ور جاروزی  
 فریادونه کړه بلبلې وینی ژاړه خو په تا شی  
 دا سیلاب له کومه راغی، چی تر سترگو می چلییری  
 چه می روح له تنه درومی که اشنا له ما بیلیری  
 په مثال لکه ماهی دی چه په تیلو کښ تلیری  
 واصفان ئې همه واپړه د هلك غندی للیری  
 چه په چم د دلبر راشی ترې گذر کاندی تیرییری  
 د اهاړ سیلی راغلې د گل پاڼه به تپلییری<sup>۳</sup>  
 د غم شپه د په سبا بدله شوه عبدالقادره  
 چه جبین ئې لکه نمر تر وربل لاندی در ځلییری<sup>۴</sup>

محبت په تور په سپین راغلی ندی  
 سل ساله مؤمن کافر، کافر مؤمن کا  
 عشق عطا ده ازلی چه په چا وشي  
 بیهوده په عشق کښ خواست کوی د صبر  
 په راتله ئې ښایسته د مخکی مخ شه  
 په دکان د عطار هونبره خلق پند دی  
 په اصیل او په کمین راغلی ندی  
 په مذهب په کیش په دین راغلی ندی  
 په ارشاد او په تلقین راغلی ندی  
 د دې خواست هرگز آمین راغلی ندی  
 پدا شان څوک په زمین راغلی ندی  
 خو په زلفو عنبرین راغلی ندی  
 نه تنها عبدالقادر لتا زړه خوړین وړی  
 څوک لتا چه په زړه خوړین راغلی ندی

نه پوهیرم چه په څه د زړه آزار دی  
 چه د زړه جفا ئې وړم ورباندی سپک شوم  
 چه دا هسی خپل پردی له ما نه زار دی  
 گڼه کوم سپری له ما نه وفا دار دی

۱. د دال په پینځ یعنی تاریکی او تیاره.

۲. په مردان کښ د یو غر نوم.

۳. تپیری.

۴. چه جبین ئې لکه نمر تر تور وربل درته ځلییری

وېې نن به ازمایش کوم د نورو<sup>۱</sup>  
 له پتنگه محبت د شمع ډیر دی  
 په رشتیا ویل دلگیر په دروغ خوښ وی  
 عاقل ځکه مقام نکا ترې تیریری  
 ننداره می د جهان د چمن وکړه  
 ښه حاضر خواب می کړ بنده تیار دی  
 چه اول ئې په زړه بل د مینی نار دی  
 همیشه د منافق سپی دا کار دی  
 دنیا پل د آخرت دارالقرار دی  
 په هر دم په چا خزان په چا بهار دی  
 هیڅ پروا نکړم له چا عبدالقادره  
 په ښکاره نارې وهم فلانه می یار دی

څه په سیل د باغ لار نه یې چه راشې  
 زه له شوقه استقبال ته در روان شم  
 رنگارنگ د باغ میوې گلونه راوېږي  
 که په زړه باندی می غم د اندوه پروت وی  
 زه د درسته شپه څیر څیر و مخ ته گورم  
 چه خوب درشی سر ځما په زنگون کښیریږي  
 زه د مخ ته کاته کړم په ورت ورت ژاړم  
 ځما اوبښکی په رخسار د تا پریوزی  
 په رویمال می اوبښکی وچی کړې ډاډ راکړې  
 تینگوې ژړا ځما د زړه دپاره  
 زه تر تا لمړی مرگ غواړم ته تر ما نه  
 هسی ملک لره ځما مینه لارې  
 چه می وویښې له ورايه په خندا شې  
 ته له ما غاړه غړیه خوا په خوا شې  
 ماجرا د تلو راتلو وائی گویا شې  
 په نفس ئې تار په تار کړې غم ربا شې  
 ته ناظر و خپلو پښو ته له حیا شې  
 د غنچې غندی اوده په غیر ځما شې  
 چه آخر به یوه ورځ له ما جدا شې  
 وینس له خوبه لکه گل په شبنم بیا شې  
 زه فریاد کړم ته ځما په دلاسا شې  
 چه غریو زور در باندی وکا په ژړا شې  
 زه وتا ته، ته و ما ته په دعا شې  
 چه به کله لا په خوب کښ را نما شې<sup>۲</sup>  
 وی به کله دا ساعت عبدالقادره<sup>۳</sup>  
 چه له یاره مشرف په وصال بیا شې

لکه زه په یار مفتون یم، بل به نه وی مفتون هسی  
 پرون غیر په غیر له یاره نن تر منځ لیری ملکونه  
 په قیامت به هم په هوښ د محبت لیونی نشی  
 خط پر مخ د دلبر راغی شور د زړه په ښهرگډ شو  
 آئینه د خپل زنگون و ما ته جام جهان نما شوه  
 په کاته د سترگو زړه وړی په خبرو ځنی صبر  
 لکه زه پسی محزون یم، بل به نه وی محزون هسی  
 دا انصاف د زمانې دی چه نن هسی پرون هسی  
 چه به روغ شم بې دیدنه ځما ندی جنون هسی  
 چه د حسن بادشاه لیردی د دې خط دی مضمون هسی  
 ځکه سر لرم تل یښی د فکرت په زنگون هسی  
 د جهان په مخ به نه وی هسی سحر افسون هسی

۱. په نورو.

۲. لا عجب چه به په خوب کښ

۳. مگر فضل د خدای وی عبدالقادره

دَ دنیا په دښمنی کښی عیسی و خوت و اسمان ته  
 دَ ژوندون فایده دا ده چه لیده کوی دَ کښلیو  
 په دوستی کښی ئې لا ځی تحت الثری ته قارون هسی  
 چه ئې دا فائده نه وی، مرگ بهتر تر ژوندون هسی  
 دا غزل چه په پښتو ژبه بیان عبدالقادر کړه  
 دروغجن یم که بی خانه وایی بل یو پښتون هسی

که په حسن نه دی دا کښلی ملوکی  
 دَ عاشق تر زړه ئې ویستی منگلی  
 ترو ئې ولی هوری حوری شوې مملوکی  
 دواړه سترگی ئې شاهین بانه ئې نوکی  
 دَ بیلتون له درده هیڅ سړی خلاص ندی  
 دَ فراق په نیزو زړه سوری سوری شو  
 چه ئې ونه میانه ځمور دلبر ده  
 و نور خلقو وته پرینبی لنډی بوکی  
 په جفا ئې صبر کړه عبدالقادره  
 په جهان کښی کښلی نشته ښی سلوکی

ما هرگز په درست جهان کښی نوری سترگی  
 بیهوده په غزاله وُ پسې گرزې!  
 لکه ستا لیدلی ندی توری سترگی  
 ځما یار لره راځه که گورې سترگی  
 چه فایده ئې دَ ښه مخ لیدلې نه وی  
 نه د شرم شی له پیره نه له میره  
 دَ هغو سړیو ښی دی کوری سترگی  
 ستا په درد به دَ چا نه وی سپوری سترگی  
 ثوابت ئې تر نظره سیاره شی  
 چه جهان می ئې په سترگو لیده ولاړ شو  
 چه ئې سر وی گزیدلی توری سترگی  
 نور می خدای کړه له عالمه پوری سترگی  
 په دیو سترگو به ئې ځیر عبدالقادره  
 نکړې نوری پخپل مخ کړه پوری سترگی

ای په حسن تر همه کښلیو اولی  
 په وار وار دَ ډیرو زلفو دور تیر شو  
 بیا د واخستې ناسازی په لاس ولی؟  
 ستا په مخ به تل پرتې نه وی ول ولی  
 دا سبق چه تل له یار سره جفا کړې  
 دَ عشق سر د سلامت وی کښلی ډیر دی  
 چه سر وی، په جهان لږ ندی خولی  
 چه ویکلی شی دا هسی مطولی  
 در پوهیرم په خبرو می تیر باسې  
 لا د عشق اومی لری عبدالقادره  
 چه د یار دَ جفا زار کوی یا نخولی

نن سحر سبا نارې وکړې بلبلی  
 دې وې زیری می درباندي خزان تیر شو  
 وار د غم د محنت تیر شو خوشحالی کړه  
 اوس را درومه چه په گلو باندی گنبت کړو  
 وېې تا د بهار غم لیدلې ندی  
 د خزان د بهار ورځی راته یو شوې  
 له دې وروسته به پسرلی په ځان خزان کړم  
 خوشحالی به لکه زهر در ښکاره شی  
 نصیحت عبدالقادره ځنی واخله  
 دا وینا بلبلو تا وته ویلې

خود کرده به مانه کا له نورو ولی  
 که مقصود ته رسیده په عنایت شی  
 یو زه نه یم چه فریاد کړم ستا له جوړه  
 د عاشق کمال سوځل دی ډیر ښه وشول  
 په وصال ئې یا نصیب څوک مشرف شی  
 شیخه نور ځما توبه یاری به نکړم  
 د موندو وسواس ئې مکوه طالبه  
 په دوه کونه به سرلور عبدالقادر شی  
 که ئې وینی شی د یار له لاسه تلې

چه وباسی له خاطره نوری باتی  
 چه ئې نه په نورو خوری نه ئې پځان خوری  
 ربه مرگ د خاکسارانو غندی راکړې  
 تابیانو بیا توبې کړې چه دلبری  
 د هر خیز رجوع و خپل اصل ته کیږی  
 منی نه شی په درگاه د دلربانو  
 که ورځی عبدالقادر په ننواتی

اې له سترگو بیارته، هر زمان زړه ته حاضری  
 قراری آرام ئې ورک شی تل تر تله  
 شونډی ستا لکه نبات هسی خورې دی  
 که می سیخ په سترگو ښخ کا خدای د نکا  
 نه لتا زه لیری یم، نه ته لمانه لیری  
 چه په زړه ئې ستا د غم شیتی شی سړی  
 تر یخ ویل ځنی نه ښایی لب شکری  
 چه به سترگی کړم لتا نه لری بری



د بڼو سيوره د خار په پښو خرخيري  
له حيا چه کوز کوز گوري ناز پروري  
د خطا د ملک نافي واره خجل شي  
باد چه ستا د زلفو خپور شي معنبري  
وچ لاندۀ عبدالقادر د جهان پريښول  
ورته بس دی وچی شونډی سترگی تری

لا د يو ماني زور نه وی نوی بيا کړې  
خه ئې غم لره ځما سره آشنا کړې  
يو زمان را سره نه يې بې جفا نه  
په هر دم را سره سل رنگه جفا کړې  
نه د ويره شي له آهه نه شرميري  
په هر څه چه زه پخیرم هغه لا کړې  
له اغياره سره ناست يې په مجلس کښ  
چه ما ووينې روان شي راته شا کړې  
وايم مه خاندۀ بل چا سره زه سوځم  
ته ځما له کسته لا زياته خدا کړې  
هم می خور په تيره تيغ د تغافل کړې  
بيا ويل کړې له نا خواله چه خور چا کړې  
په ترخه ويل می کله زړگی ښه کړه  
که په ښو خورو خبرو عار له ما کړې  
چه په ژمنه د راتللو دروغجن يې  
د راتلو وعده ولی رشتيا کړې  
بې تا نه وينم په سترگو لا به کله  
په ليدو ځما پندې سترگی بينا کړې  
يو ځل راشه ځما خوار کړه ميلمه شه  
چه په راغله می د غم خونه رڼا کړې  
چه د ميني دعوا کړې عبدالقادره  
بويه دا چه ترکه خپله مدعا کړې

زه که په رنگ بد یم کښلیه عار ولی له ما کړې  
چارى د قسمت دی زه ئې زشت ته ئې زيبا کړې  
يو ځله بيا راشه په گلونو گذر وکړه  
اې د صبا باده چه بيا نغښتې غنچه وا کړې  
گل د په هجران کښ سل پاره خپله ټټر کړه  
سرې د له فراقه لاله سترگی په ژړا کړې  
ولی له شيدا بلبلې، مخ جار باسې گله!  
ته پدا خوبې هم د ده نارو رسوا کړې  
لا خوشبوئی ورکا، عود چه واچوې واورته  
زه به وفا زياته کړم که ته زياته جفا کړې  
ته د حسن نمر يې دا نور کښلی لکه ستوری  
کل به کالعدم شي که ښکاره خپله لقا کړې  
تل لباسی وايې، دروغجن عبدالقادر ته  
کشکی بل تر ده نه مخلص یار چیری پیدا کړې

بيا د زلفی په فلیلو سره تر کړې  
کوم نیکبخت وی چه په غیر ئې معطر کړې  
لبو نظر می په حال کړه ذره مثال یم  
پدا شکر چه ئې ته د حسن نمر کړې  
باده گرز ئې د کوڅې را لره راوړه  
چه محلت می په عنبرو معنبر کړې  
شکر خدای له چه ئې ته سر کړې د کښلیو  
بيا له پسه ئې ځما د زړگی سر کړې  
بوی به ستا د محبت ځنی روان شي  
که پاره می د نافي په دود ټټر کړې  
په نازکو شونډو بار د پانو مړده  
خدای چه شونډی تا ته سرې بې پانو درکړې

صنوبر غُندی پرې زړونه آویزاند شول  
 په ښه قد ئې په مثال د صنوبر کړې  
 سره هاله یې سودمن عبدالقادر ته  
 که په تور د محبت ئې چرته ورکړې

لا به کله باران وکړې، چه به سوی بوتی شنه کړې  
 په درگاه درته پراته دی، هم لتا نه په غوښته دی  
 نامراد که په مراد وی، که ښادمن وی که ناباد وی  
 مسلمان که کافران دی، عاصیان که مطیعان دی:  
 زیروې چه اور له خسه، ورځ پیدا د شپې له نسه  
 چه په چا نشی پتا شی، چه په تا کیږی په چا شی؟  
 ستا و رحم و ته گوری، په کریابو رحم وکړې!  
 ستا و داد ته ئې کاته دی، پخپل داد ئې زړونه ښه کړې  
 واړه تا ته په فریاد دی، د همؤ زیرمه ته کړې  
 رزق خوړونی ستا د خوان دی، رزق له هیچا دریغ نکړې  
 ښکاره شهد له مگسه، په قدرت وینی شوده کړې  
 په حیرت ورته دانا شی، ربه هسی رنگه کړه کړې  
 زه عبدالقادر بد کار یم، معصیت کړم گنه گار یم  
 بیا لتا نه امید وار یم، پخپل فضل می زړه ښه کړې<sup>۱</sup>

ته چه دواړه سترگی توری په کجل کړې  
 د چوپا آواز د لا عقل ربای دی  
 خاوری شوی گلرخان می زړه را یاد کا  
 گله کشکی پدا باغ راغلی نه وی  
 لکه څوک د لاله زار په سیل درومی  
 د هوا لړی د پریوتې په سترگو  
 توری سترگی د کشمیر واړه خجل کړې  
 څه حاجت چه په داریا کښ جلاجل کړې  
 نن نارې د نو بهار په گلو جل کړې<sup>۲</sup>  
 ځما زړه به د فراق په لمبو جل کړې  
 وسره اور ته به درځم که ئې بورجل کړې  
 چه په هسی سمه لار کښ ئې ارجل لړې  
 هره ورځ عبدالقادره نصیحت کا  
 که ته غور په وعظ کړونیو د اجل کړې

چه یو ځل ئې د غمزې په تیغ زخمی کړې  
 ستا په راغله می د خور زړگی روغتیا شی  
 یوه ورځ به د زړه تور کاندی له ما نه  
 ځما زړه لکه غمی و د یاقوتو  
 شیخه درغلم سرې شونډی سترگی توری  
 په هر دم د منت بار یم د یار غمه  
 له احواله دې بیا ولی بې غمی کړې  
 په خالی راتلنه هسی بې رحمی کړې  
 چه غماز سره دا هسی محرمی کړې  
 د ازل نقاش ته لیک پدا غمی کړې  
 راته څو د پارسایی محکمی کړې  
 چه له دم سره می هسی همدی کړې  
 ته رشتینې ئې هاله عبدالقادره!  
 که په عشق کښ می اختیاره بدنامی کړې

۱. می ښه زړه کړې.

۲. په دې بیت کښ جل د یوه ښه برغی مرغه نوم دی په دوهم بیت کښ جل یعنی سوی.

دا چه نور ښایسته ما ته یادوې  
 بې له دې چه مدعی یم ستا د مینې  
 چیری نه وی چه ما هم در سره خلاص کړې  
 انتظار ئې د ښادۍ اندوه دوتا کړ  
 چه آخر ئې بیا هم ته په مخکه توی کړې  
 په خالی فریاد به هیڅوک فرهاد نشی  
 چه خبر په حقیقت د علم نه ئې!  
 لږ جحاب عبدالقادر ته د مخ واخله  
 که بنیاد ئې د هستۍ بربادوې

چه دا هسی رنگ په نغته د خپل نس شوې  
 شاه بازان په دغه جال کښیوتی نشی  
 چه هوا د غورزوې هورې ته درومې  
 که په اور د محبت خپسره وسوې  
 چه د وپوښتی څوک هاله څه ووايه  
 که وړاندی غواړې ځان کم گڼه تر بله  
 چه اسره د و کسان هاله د غم و  
 هوس کړه عبدالقادره چه بیکس شوې

ربه ستا قدرت کمال دی که کرم کړې  
 څه یم زه، څه می مقصود څه ځما کار دی  
 لکه غر په سر ئې ږدی لکه خس اخلی  
 د همه چارو اسباب درته موجود دی  
 په قدرت هسی نور یو سې له آفتابه  
 ډیر ښادمن په عشرت درسته شپه کارونه  
 شپه له ورځی را پیدا کړې ورځ له شپې نه  
 و مرده ته ورکړې دم ژوندی بې دم کړې

حال می تا وته معلوم دی ته می وینې  
 عشق می ځای په رگ او پلو کښ ځما وینو  
 دا زهوب ځما د زړه له داغه درومی  
 چه دننه زړه ئې خور شې زړه می خور شې  
 چه صفت د کوثر کاندی رنځوران دی  
 چه ژوندون می دی د خپل مین په مینې  
 ترې به ووزی هاله، چه ووزی وینی  
 که می سرې اوبسی له سترگو ځی که سپینی  
 چه خبر به شې ځما له سینې خوړینی  
 ستا له خولې لاری تر هر څه دی شیرینی

ملوکان ئې هیخ له قدره خبر نشول      تر ململ دی، عباری جامې مهینی  
 په کور کور کاته ئې شیخه غلط مشه      سل فتنې لری لا سترگی شرمگینی  
 د نگاه په تیغ د غُخ عبدالقادر کړ  
 پرې مرهم د شونډو کنبیرده زړه سنگینی

چه په واره کنبلیو بر دی      هم هغه ځما دلبر دی  
 برخوردار به ځنی ډیر شی      سر تر پایه واره بر دی  
 مخ ئې بر شونډی ئې لعل      قد ئې سپر سمندر دی  
 چه قانع په خشک و تر شی      هغه شاه د بحرو بر دی  
 چه په بدو باندی ښه کا  
 هغه وگڼه چه بر دی

پښتانه کوته اندیش دی      سود غلیم ته زیان د خویش دی  
 نوشدارو پکښ نایاب دی      واره زهر، واره نیش دی  
 حریصان، طالع، سترگ وری      په بدخوی مالگه د ریش دی  
 ملکان ئې آدم کش دی      کفر کشی کا چه درویش دی  
 پیر مرشد ئې جهالت دی  
 نه په دین دی نه په کیش دی

اشتیاق د لیدو ډیر دی      د بیان تر حده تیر دی  
 دا گمان کړه له زړه لیری      چه می یار له دله هیر دی  
 زړه می غوڅ کا صورت روغ دی      د هجران عجب شمشیر دی  
 که ژوندون تر هر څه خوړ دی      په ما زهر یا گنډیر دی  
 هوس نه پریردی چه ورشی      د غم کوټ تر زړه چاپیر دی  
 کشمیر هم په مهجورانو      رنښور او گوالیر دی  
 د زړه سوی دی چه بې یاره  
 په کرک یا په بونیر دی

که هر څو ئې د دنیا دولت ډیریری      څه په کار چه بقا نلری تیریری  
 بادشاهی د اورنگ زیب و آزاده ته      څه تل نه وی په خسری نه پیریری  
 چه یو دم می له خاطره جدا نه وه      دم په دم می اوس هغه یاران هیریری  
 عجیب وار د ناپوهی د ځوانی و      په سپرو گرمی اوس دواړه آزمائیری  
 تللی عمر هر گز نه راځی په بیارته      که د اؤښکو په ځای تل وینی بهیری

د بانو ناوک ئې هسی په ځان لک دی چه ئې زخم په دارو و نه رغیری  
که هغه وارو که دا عبدالقادره  
ننداره کوه چه څه رنگه تیریری

|                                  |                                  |
|----------------------------------|----------------------------------|
| د اجل راتله سپی ته بَغْتَه دی    | ناگهانه بیلیدل د روح او تن دی    |
| گندی وی چه سره بیا په یوه ځای شو | په هغو زموږ سلام چه په وطن دی    |
| په سبا به ئې باد گوره چرته یو سی | دا گلونه چه نن ورځ په شگفتن دی   |
| دا خندا ژپا می خوی د لیونی دی    | چه هوښیار دی همیشه په گریستن دی  |
| هر گدای چه آزاده وی تر قربان شه  | بادشاهان د روم د هند که د ختن دی |
| ماتول د بت آسان دی مردان کوم دی  | چه مشغول د خپل وجود په شکستن دی  |
| نن نسیم عبدالقادر ته سحر ووی     |                                  |
| بوی ئې واخله دا گلونه په رفتن دی |                                  |

|                                         |                                       |
|-----------------------------------------|---------------------------------------|
| چو زلف عنبرین را پیچ و خم کردی کرم کردی | دل را از سر نو بند غم کردی کرم کردی   |
| چو بکشودی نقاب از رخ نمودی عارض زیبا    | شب اندوه ما را صحبدم کردی کرم کردی    |
| بحمدالله چو قتل را بدیگر کس نفرمودی     | سرم را چون بدست خود قلم کردی کرم کردی |
| بروی عاشقان زار عمرت در فزون بادا       | جفاها گفتی و جور و ستم کردی کرم کردی  |
| سراسر محنت و غم بود در ملک وجود ما      |                                       |
| چو بازم ساکن ملک عدم کردی کرم کردی      |                                       |

|                                   |                                   |
|-----------------------------------|-----------------------------------|
| د زپگی می له اندوهه څه اندوه دی   | په سیلی جنبش د کاه شی نه د کوه دی |
| خالی لاس وته او زپه ئې ډک له مینی | بې پیونده آزاده عجب گروه دی       |
| د فقیر له غمه څه چه غمجن اوسی     | په زپگی د دنیا دارو غم انبوه دی   |
| چه خبر ئې شی له مکره ځنی تنبستی   | د دنیا یاری یاری مگنه دروه دی     |

۱۱۰

(۲)

رباعیات

## رباعیات

(الف)

(۱)

زړه می له رشکه هر گوره درد کا  
چې کړې چاری فلک کچ گرد کا  
ځوانمردان ناست وی آهونه سرد کا  
ذوق او هوس د دنیا نامرد کا

(۲)

په ډیر هوس ئې سره آشنا کا  
په درد او دوک ئې خبله جدا کا  
چې دا احوال دی پدا دنیا کنب  
خوک به څه مینه د زړه په چا کا

(۳)

سړی هر گوره طمع دراز کا  
چې روته نه رسی، هسی آغاز کا  
په څلویښت کاله کم زیات چینی شی  
پلار ئې خمیر کا، نمسی ئې ساز کا

(۴)

چې په نابوده دنیا اعتبار کا  
د پښیمانی ژړا بار بار کا  
چې لږ غبار دې په خاطر نه پسندی  
هغه به خاوری په تا انبار کا

(۵)

ساقی را پاڅه گل غوړیدنه کا  
لغړه ونه به بهار ژرگنه کا  
که روکه نه وی چې شراب راوړې  
صوفی به خپله خرقه گهنړه کا

(۶)

که مخکې خپله گپه پاره کا  
حال د نغړلیو ورته ښکاره کا  
خوب او خوراک به له خلقه ولاړ شی  
تمام جهان به یوه ناره کا

(۷)

ذکر هغه دی چې ذاکر فرد کا  
دنده زړه ئې ذکر په درد کا  
که می د ذکر باندې غالب شی  
دواړه جهان وړباندی سرد کا

(۸)

نن کاندې چرخ عجب سانگونه کا  
چرگان ککړی چرگی بانگونه کا  
له مستی واز دی تر وړی گیدې نه خوری  
لوړی په غاښ مزی پړانگونه کا

۱۱۲

(۹)

ناراسته بښځه غنم اوربشی کا      لا تر بیخانکیو<sup>۱</sup> اوربشی تشی کا  
پیشو ترې پی ختی دا ورته گوری      هومره پرې نشی چه پیشو پیشی کا

(۱۰)

هونشیار چه ناست وی ناپوه خبری کا      سپی دی تمیزی خوک دې کوری کا  
چه خوک ئې نه پوښتی خاموښ د اوسی      که هر خو توئی د خولې شگری کا

(ت)

(۱۱)

مکړه هیچا ته گله له بخت      مراد نه مومی هیخوک بی وخت  
شکر وگاړه په هر احوال کښ      بلا ئې لا ده تر بلا سخت

(د)

(۱۲)

ستا په دوران کښ ای بی بنیاد      نامراد بهتر دی تر بامراد  
په خندا ورکړې، په ژړا واخلي      خمور توبه شه له هسی داد

(۱۳)

ای د بی زادو د لاری زاد      د نامرادو د زړونو مراد!  
محتاج می مکړه د بل و ورته      راکړه و ما ته له خپله داد

(۱۴)

ای چه په مخ وړې خوبی له ورد      خالی یو دم نه یم د تا له درد  
ته بی آسیبه، بهی سیب اوسې      که تر نارنج می چهره ده زرد

(ر)

(۱۵)

چه بی تا پام بیل شویه یار!      ژوندون هر گور دی په ما دشوار  
ډیر به په غم کښ د آشنا مړه و      که سړی مړلی بی خپله وار

(۱۶)

خه زده بی نیازو د تا په قدر      سپی لا غیا کا چه میاشت شی بدر  
که کښلی واړه لکه گلونه شی      ته د گلاب بی، نور کل د بدر<sup>۲</sup>

۱. دا کلمه کټ مټ ولیکله سوه.

۲. په پښتو کښ و چنار ته وایی.



۱۱۳

(۱۷)

په چا چه مهر کړې په چا چه قهر      زهر پازهر کړې، پازهر زهر  
بحرو برد واره د تا په حکم دی      په بټ ئې لار کړې، په بط ئې نهر

(ز)

(۱۸)

په زړه مزريه په سترگو باز      له نازه ډکه خالی له نیاز  
تر تا لا کنبلی فلک بدرنگ کړه      زنهار پخپله خویي مه ناز!

(ش)

(۱۹)

درد د مه وینم ساقی مهوش      په شونډو میه په مخ آتش  
له خاصه خمه خاص می را نوش کړه      زږگی می خلاص کړه له غل و غش

(نب)

(۲۰)

نبکاریږی تا ته دنیا په سخ کنب      خو خو بناوی لرې په مخ کنب  
په کانی وکا، اثر خبره      تأثیر هیخ نکا په ساړه سمخ کنب

(ع)

(۲۱)

خوانمرد هغه دی چه لکه شمع      د خان په سولو مجلس کا جمع  
د بل دپاره که په خندا وی      په مخ ئې درومی باران د دمع

(ل)

(۲۲)

سپین می د ږیری په تورو زور شول      زړونه د کنبلیو را خنی تور شول  
چه په خوانی کنب خما په فخر شه      هغه کارونه می اوس پیغور شول

(۲۳)

هر چه له خانه سره ښه می لیدل      زویه که ورونه واره می ولیدل  
ښه په هیچا نشی نفسا نفسی ده      ما خپل بی خدایه هیخوک و نه لیدل

۱۱۴

(م)

(۲۴)

ځکه له درده ځبله ښورم      باران د وینو له سترگو وورم  
وار می د کنبلیو د لیدو تیر شه      چه خال و خط ئې په لیمو گورم

(۲۵)

زه پخپل ملک خو یو خپل زړه لرم      هم هغه مات دی چه روغ ئې نه لرم  
که د پکار دی درته پښکښ دی      دریغ ئې خدای مکړه چه له تا زه لرم

(۲۶)

د یار له غمه خالی یو دم نه یم      هیڅ ساعت نشته چه په ماتم نه یم  
په زړه می زخم په زخم کیږی      که آه فریاد کړم و گډیه گرم نه یم

(۲۷)

الله می رب دی زه ئې مریوب یم      بنده د ده یم که خوب ناخوب یم  
غرق په اوبو کښ کله اوبه وینی      نعمت ئې نه وینم په نعمت ډوب یم

(۲۸)

په خو به یاره له تا نه صبر کړم      یا می به یار شې یا به ځای قبر کړم  
عشق می په مثل د خونی ببر دی      زړه تا په خوله کښ د خونی ببر کړم

(۲۹)

زړه کړم غمونو د اشنا زړه کړم      له کل هوسه ئې د دنیا سوړ کړم  
خو څو تاوونه را باندی تیر شول      نو می ئې وچ کړ، هجران نخوړ کړم

(۳۰)

زه هسی نه وایم چه نیکو کار یم      شیخ یم، عالم یم، یا پرهیزگار یم  
ته په ویلو ځما ځان پاک کړه      زه که ناپاک یم کنده مردار یم

(۳۱)

بد یم دا نه وایم چه زه ښاغلی یم      په مریی والی د تا داغلی یم  
مرگ می قبول دی شړل د نه وی      تنبستی بنده یم درته راغلی یم

(۳۲)

که نور څه ندی چه مریی ستا نومم      بس دی و ما ته، چیری لتا درومم  
ته به ځما غندی مریونه ډیر مومې      کله به تا غندی څښتن زه بیا مومم

(۳۳)

که هر څو خوړ یم دردمن په زړه یم      قوت می لږ دی، د ځواب نه یم  
چه یار می وپوښتی وایه څه حال لري      ځواب ئې ورکړم، وایم چه ښه یم

(۳۴)

د یار له غمه په زړه افگار یم      له غمه څه وایم، دردمن یم خوار یم  
په زړه دردمن یم، هرگور بیمار یم      افگار یم، خوار یم، بیمار یم، زار یم

(۳۵)

خلقو گرم نه یم، که وینی وورم      شپه ورځ له درده و بله بنورم  
محروم له کنبلو له نندارو شوم      چه سترگی کنسیردم خال و خط گورم<sup>۱</sup>

(۳۶)

که مینی گول کړم عالم نه پیژنم      بیا تر عالمه آشنا ښه پیژنم  
دا آشنا ندی د آشنا رنگ لری      که آشنا راشی آشنا زه پیژنم

(و)

(۳۷)

د جدایی مدت د ډیر شو      زیات تر حساب به تر شماره تیر شو  
هیر شی له دله چه ولاړ له سترگو شی      نوم می د یاد دی، رنگ می د هیر شو

(۳۸)

چه باوجود د پیری مرید شو      صدیق تر نورو ځکه مزید شو  
عمر ئې تیر کړ په عبادت کښ      په لږگی کبر ابلیس مرید شو

(۳۹)

د غم لښکر می تر زړه چاپیر شو      خلاصی می نشی اوس پکښ گیر شو  
سرای د غمونو دی څه شو که یو ځل      د خوشحالی کاروان پرې تیر شو

(۴۰)

چه تنکی لښته وې وخت د نمای و      هر حرکت د ځما په رای و  
چه ښاخ شوې شوخ شوې تیر تر ښځ غواړې      محنت می واړه ضائع بې ځای و

(۴۱)

په اورادونو د څلور قلو      غواړم له خدایه فرصت د گلو  
صحت د ځان د یارانو واړه      کنبلې دلبره، ښښنه د ملو

(۴۲)

صد د وینم په سترگو تورو      په خوله ځما یې، په زړه د نورو  
غوړ د په نورو یارانو وخوړل      زه د غلط کړم په کیسو سپورو

(۴۳)

حسد په زړه کښ د بې حسدو      اور دې ترې بويه حذر بخردو  
چه له مقبولو سره دښمنی کا      هغه سپری دې په شمار د ردو

(۴۴)

فخر لوئی کا، خلق په بدو      په بد خصلت شول بتر تر ددو  
رد شول رسمونه کا شرع ئې پریښوه      ربه ما مکړې په شمار د ردو

(۴۵)

بندی په تار یم د دوو زلفینو      مست ئې په جام یم د دوو عینینو  
د طهور مې به، باندې ترخه لگی      نوش ئې چه مې کړل د شفتینو

(۴۶)

لاړم و باغ ته په نیت د گاو      د پریکولو، آواز بلبلو:  
وکړ دستې مې له لاسه پریوتې      هسی رنگ مست شوم لکه په ملو

(۴۷)

ژبه عادت کړه په ښو خبرو      خبری ښې دې، ښې تر شکرو  
د خوند مثال ئې شکری وایم      قدر ئې ډیر دې تر مرغلو

(۴۸)

نسیم چه راوړ د باغ په گلو      بوی د دلبرو د ښو کاکلو  
له هغه بویه هم گل بوی دار شو      هم باندې وکړه مینه بلبلو

(۴۹)

ډک مې دننه لړمون په اور شو      زړه سمدر دی پکښ ئې کور شو  
چه ستا د تورو زلفو په رنگ دی      له بخته خوښ یم، چه بخت مې تور شو

(۵۰)

مکړه وکړه سامان د تللو      پخوا تر هغه چه د بللو:  
استواځی راشی چه اوس را درومه      وخت د حساب دې وخت د تللو

(۵۱)

له خپله بخته و چا ته زار کړو      د خرڅ ناسازی و چا ته شمار کړو  
ډک دې د کښلیو د کابل ښهر      هومره څه نشته چه یو ترې یار کړو

(۵۲)

څه زده په قدر د لعلو کورو      زه د قربان شم تر سترگو تورو  
که کښلی جمع د درست جهان شی      ته د ځما یې، نوری د نورو

(۵۳)

که عقل پوهه، که تیغ که دیگ و      په پښتانه کښ د خوشحال بیگ و  
زر ئې همت و ته په شمار د سلو و      زر ئې سخا ته د صحرا ریگ و

(۵۴)

که ښه خوراک ؤ، خوراک هم ډیر وشو      که ښه پوشاک ؤ، پوشاک هم ډیر وشو  
رښه اوس راکړې د دین خوښی      که ډیر ژواک ښه ؤ، ډیر ژواک هم ډیر وشو

(۵۵)

بل می په زړه کښ د مینې اور شو      ځکه فریاد کړم روزگار می شور شو  
د یار د سترگو سیاھی پریوته      د صبر صاد می په سترگو کور شو

(۵۶)

عمر تیر شو واپه په لږو      بدی په قصد کړم نیکی په سهر  
تف پدا عقل لکه ځما دی      جنون بهتر دی تر هسی صحر

(۵۷)

خدا هوس شی له جاهلانو      حزن اندوه شی له عاقلانو  
که لږ بیدار شی خونی به وړانی کا      جهان ودان دی په غافلانو

(۵۸)

له کښیه وچاوده وخت د سبا شو      په هر مسجد کښ اذان ادا شو  
راشه چه کښل د کړم اوس به بیلیرو      په ځان ځموره سبا بلا شو

(۵۹)

ځوانی چه ولاړه بیا نه ځوانیرم      ویجاړ شوؤ بویه چه ودانیرو  
په مخ استواځی د طلب راغله      تاسی خدای ښه ساته موږ روانیرو

(۶۰)

غم پرې هر گوره د جهان زور شو      دننه زړه می را څخه خپور شو  
راغله ناگاهه په آشنا کلیو      کلی هغه دی عالم پرې نور شو

(هـ)

(۶۱)

دا پند له ما نه په زړه کښ یاد کړه      خو د لاس رسی مروت داد کړه  
زړونه د هر چا په احسان ښاد کړه      آزاد بنده کړه، بنده آزاد کړه

(۶۲)

رښه په کار می د نیکو کار وکړه      په دوی می عفو د پرهیزگار وکړه  
عمل د نیکو را ځنی و نه شو      ځوانی می تیره په خوشیو چارو کړه

(۶۳)

په مجلس کښ بیرون له همه      دا آواز وخوت د ځم له فمه  
چه زه هم ستاسی میخور زلمی وم      ځما له حاله مشی بې غمه

(۶۴)

شاین او شاین محبوبه تا لره      راغلی پخپله د عاشق خوا لره  
د عاشقانو نمځنه ښه کوڅه      خدای د تر ډیره په دا دنیا لره

(۶۵)

واروه دا پند د هونسیار وروره      تل ئې د زړه په غوری ژغوره  
د هر کار وخت شته خبره ځای لری      وار خطا مکړه، و وار ته گوره!

(۶۶)

د میرو میره د خانو خانه      د جهانیانو، جان او جهانه  
دا رنگ لویی به هاله روزی کړې      که وې نیک نیته او نیکزبانه

(۶۷)

دریغه دریغه واژگون گردونه      د ښی له مرد کړې خپلوی له دونه  
په نا اهلانو باندې عنبر لونې      لونې په اهلو باندې گردونه

(۶۸)

په وخت د گلو او د گلونه      ځای ئې کاوه شی د زړه د تنه  
چه بهار تیر شی خزان پرې راشی      هسی رنگ سوه شی لکه څوک غنه!

(۶۹)

راشه راشه ښایسته راشه      ځما د غم د جونکړی رڼا شه  
په هغی لاری چه ته را تللې      د هغې لاری بلا په ما شه

(۷۰)

پیر می چه حل ئې واړه اشکال اوسه      په دواړه کونه خورم خوشحال اوسه  
دا نصیحت ئې راته همیش وایه      چه خوښ له خدایه په هر احوال اوسه

(۷۱)

چه حاضر نه وی ورځنی ښه وایه      که هر خو بد وی ورته لیمه وایه  
که لږ ډیر عیب په یار کښ وویږي      چه مخامخ شی ورته ئې ووايه

(۷۲)

مین را یاد شو د تا له رنگه      که یو درنگ کښینې ځما تر څنگه  
که اشنا نه یې، د اشنا مثال لري      څار شم قربان شم تر تا ملنگه

(۷۳)

مشه چه جاه ئې په افزونی شه      سفله فرعون یا قارونی شه  
د مردگانو په غوښو مست وی      ورځنی ځان ساتی گیدر خونی شه

(۷۴)

ارمان ارمان دى كجَرَ و فلكه!  
ستاره گر دشه خونه دِ و رانه شه  
عين په زړه ده د هر چا لكه  
د جدایی تيره گزلكه

(۷۵)

فرياد فرياد دى له هغه دمه  
ما به يواځى روان كا گور لره  
چه را بنسكاره شى اجل له همه  
په ډير ارمان او په ډير المه

(۷۶)

بيلتون د سخت دى په ما تر نازه  
يو دم له ما نه مه جدا كيږه  
پكښ وريتم د خدای د پاره  
تر تا قربان شم مينه ياره

(۷۷)

ثنا د گل شى له كښليه بويه  
اهل به نكا ستاينه هيچيرى  
صفت د مرد شى له نيكه خويه  
د گل له رنگه، د مرد له رويه

(۷۸)

خواره حيرانه بنى آدمه  
ژوندی غمجن يې، مړی غمجن يې  
صورت د روغ دى تمام له غمه  
راغلی مه وی کاش له عدمه

(۷۹)

هر څوک چه يو كا زړه خوله خپل دواړه  
كه كمى ورغی په دين دنيا كښ  
دوهم په نيت شى ثابت له واره  
تاوان ئې واړه ځما په غاړه

(۸۰)

ناپوه به وائی مينه آسانه ده  
په نام و ننگ كښ د سر بښندنه شى  
چه مينه كاندى مينه ئې و رانه ده  
د نام و ننگه وتنه گرانه ده

(۸۱)

چه دا ناسازی د څرخ زغمونه  
يو د جدا كړو له خپله ملكه  
لړمون مو درست شو سره كرمونه  
بل د را پيښ كړه د عشق غمونه

(۸۲)

چه می به طمع د دنیا چا ته شوه  
اسرې د خپلو پردیو پاته شوې  
له همه واړو په وار وار ماته شوه  
اوس می یو اخی اسره و تاته شوه

(۸۳)

مينه خو رنگه مزه لرينه  
كله تر واړو ترخو ترخه شى  
خود به پوهيږى چه ئې كوينه  
كه تر واړو خوږو شيرينه

(۸۴)

كه ډير څه دركا ورباندی مه وياړه  
ژړا د قرب ژړا د بعد ده  
له خدايه نور څه بې خدايه مي غواړه  
و خداى ته ژاړه، له خدايه مه ژاړه

۱۲۰

(۸۵)

که هر خو خورې د کنبلیو نازه      تریخ شې چه کړ شې زیان تر اندازه  
که په لذت کنب شکرې نیې دی      په ډیر خوراک کا بلا در سازه

(۸۶)

په لاری تللم په مخه راغله      په مخ تر گله بنایسته آغله<sup>۱</sup>  
داغ ئې بیا نوی را باندی کنبین      خما خاطره! پیدا یې داغ له

(۸۷)

هیڅ نه پوهیږم دا څه بلا ده      چه لگیا شوې په زړه خما ده  
لږمون می سوخی قراری نشی      اور دی که مینه د دلربا ده

(۸۸)

ربه د لطف نظر و ماته کړه      بې تا می مینه له هر څه ما ته کړه  
چه صورتونه ځنی پیدا شی      نظر د مهر په څاڅکی ما ته کړه

(۸۹)

لکه اروا ځی د چا له ځانه      چه جدا کیږی یاران له ما نه  
هسی ساعت خو بلکه تردانه      په ما لا سخت دی لیری له تا نه

(۹۰)

ربه له غیرو چارو می وژغوره      باران د فضل را باندی و ووره  
زه که بد کار یم لایق د نار یم      ته ځان ته گوره و ما ته مه گوره

(۹۱)

واه واه سپیه! د تا کارونه      پخپل حکمت کړې څه کوپارونه  
په دام له سینده ماهی وکارې      په دم له سوړی اژدر مارونه

(۹۲)

لب می په خوب کنب د دلبره ولیده      ډیر می تر لعل و تر یاقوت سره ولیده  
چه وینس له خوبه شوم سترگی می ومبې      ډک می له وینو دواړه لیمه ولیده

(۹۳)

اې هغه شاهه چه د وزیر نشته      ستا له درگاهه د چا گزیر نشته  
ستا له کماله فضله امید لرم      که په تقصیر کنب، خما تقصیر نشته

(۹۴)

یار می په خوب کنب ډیر سخت رنځور لیده      مخ می په اوبنیو د فراق سور لیده  
چه خواب نامه می د تعبیر وکته      د ده صحت می د زړه سرور لیده

---

۱. یعنی بنایسته او مرغوبه او ښکلې.



۱۲۱

(۹۵)

اې په هيڅ خوښه په هيڅ دلگيره  
هيڅ خبر نه يې چه څه يې څه به شې  
دا وينا واوره له ما په څيره  
ولى غافل يې د ځان له ويره؟

(۹۶)

چه زړه را ياد کا تير ساعتونه  
وار د دلبر د ليدلو تير شو  
اوبنې را توى کړم په رخسارونه  
اوس مى نصيب شه ساړه آهونه

(۹۷)

دا چه ښکاريزى که دا هم داده  
دلې هورې ئې خلاصى نصيب نشى  
دا په ظاهر په باطن کښ داده  
چه خوار شى خلاص شى د دې له داده

(۹۸)

په ورځ توبه کړم په شپه ئې ماته  
سکه نور بايد دى چه توبه گار شم  
لا مى شى مينه په بدو زياته  
له دې توبې نه څه زيان و ما ته

(۹۹)

د دنيا ناوې که هر څو کښلې ده  
نور دې آخلې بهره له وصله  
په اوه رنگه زيور پسلي ده  
مور په اوجاړه مينه نيولې ده

(۱۰۰)

نن پدا ملک کښ عجه جن ده  
په سوال کښ هوکې يې له يه نکا  
په رنگ د خوړو په خوى د جن ده  
هيڅ نه خبريزې ده د چا جنده

(۱۰۱)

جار شم قربان شم د پلار تر پنده  
لذت د ورکړى تر ساتل ډير دى  
راته ئې ووي ځما فرزند!  
خو ئې خبر ندې ممسک له خونده

(۱۰۲)

ځوانى عاقل ته لکه دنيا ده  
چه څه عمل ئې په ځوانى کړى وي  
پيرى په مثل لکه عقبا ده  
د هر عمل په پيرى جزا ده

(۱۰۳)

هيڅ نه پوهيرم چه لا به کله  
حاجت د خولې د عرضونو نشته  
بنديان آزاد کړې څښتنه خپله  
ته خود خبر يې ځما له دله

(۱۰۴)

شيخه په ما باندې د خداى دپاره  
عاجز يم توان د غمونو نلرم  
نظر د مهر څه خو گماره  
نور مى غمونو وته مه سپاره

۱۲۲

(۱۰۵)

موره پانده يو، ځمور فعلونه      همسا ځكونی دی ور پسی ځونه  
که فعل ښه لرې اندوه هیڅ مکوه      که لار کوهی لری یا گړنگونه

(۱۰۶)

راشه که گورې سړی بې پنده      بندی په لاسو په پښو بې بنده  
په رډو سترگو پانده نه وینی      شنوا غورونه کاڼه له پنده

(۱۰۷)

په زړه می ستا نه اندیښنه ډیره ده      واړه خونښی می له دله هیږه ده  
هر چا ته تیره ده دنیا بود نلری      اوس پرې ښه پوه شوم چه تحقیق تیره ده

(۱۰۸)

نه ما څه کړی دی نه به څه کړمه      چه راکوې ئې هغه کومه  
نوم د ژوندون می نوم د علم دی      مړ یم عالمه، مړ یم، مړ یمه

(۱۰۹)

(۱۰۹)

چه ښه وی خلق ورته ښه نه وایی      ښه دی چه بد وی ورته ښه وایی  
نظر په خدای کړه خلق مه گوره      که درته بد وایی که درته ښه وایی

(۱۱۰)

وخت د سحر شو پریونه تلې      له کښه لوریه راوختلې  
د یار د راغلو وعده شوه تیره      په ډیر کتل می سترگی وتلې

(۱۱۱)

چه به ترې نه وه گلونه لاندی      خوب به ئې نشو په پالنگ باندی  
اوس په لحد کښ پراته په خاورو دی      پرې زرغونه شول گنډیری سپاندی

(۱۱۲)

د عارفانو د خولې کلام دی      چه ترې عبرت واخلي پرې می سلام دی  
عیش و عشرت د دنیا کل واړه      بنیاد هیڅ نلری تش احتلام دی

(۱۱۳)

زویه په کور کښ وچ ټوک په ژوئی      زوی ئې له لوری کویلی کوئی  
رشتیا متل دی هوښیار ویلی:      دنیا خوړه ده تر ځان تر ژوئی

۱۲۳

(۱۱۴)

یار می هر خو و سر ته لوری      قهر و ستم کا همیشه می زوری  
لا تر دا زیات می وارپه قبول دی      خو یو د نورو و ته نه گوری

(۱۱۵)

غافله و خورې دا سترگی توری      زه تا ته گورم ته بل سر گورې  
خما د مینی لافی هاله وهه      که زپه له غیرو مینو وژغورې

(۱۱۶)

که هغه یار می ظاهر په بیارته دی      خیال ئې راغلی خما کنار ته دی  
خای به د پاسه پخپل تندى کوم      گله چه رنگ د خما و یار ته دی

(۱۱۷)

خو شکر خوری خاوری خوری شولې      ډیری ئې خنی د خیال خپرې شولې  
چه تل سپرلی ئې په عراقیانو وه      اوس توری خاوری پرې پاس سپرې شولې

(۱۱۸)

چه پکښی یینی ښه صورتونه دی      ځکه په مخکه ښکاره گلونه دی  
قدم پرې ورو ورو په احتیاط ږده      دا توری خاوری کښلی مخونه دی

(۱۱۹)

تقدیر دریاب دی موره خسری      په حال هیڅ نه یو چا خبر کړی  
چه دا دریاب مو به چرته بیائی      هم ئې له کومه خایه راوړی

(۱۲۰)

د غم لښکر می په زپه هر دم راځی      یو لښلی نه وی، بل پرې پیهم راځی  
په خوب کښ کله ښه ساعت لید شی      اندینې ډیری شوې هغه هم کم راځی

(۱۲۱)

هر چه امیر د لښکر بیدل وی      یا پرې خبری د داد مشکل وی  
تل به رتلی شړلی گزری      په هر محفل کښ به منفعل وی

(۱۲۲)

خنی هوس کا مینه په باغ لری      خوک می پرسته حب د ایاغ لری  
دا دواړه گروهه بوالهوسان دی      عاشقان مینه د زپه په داغ لری

(۱۲۳)

په ونه سبری، په مخ گلزاری      په دواړه زلفو عنبر نثاری  
خوبی د حسن زیاته تر حد لري      عیب د دا دی د ډیرو یاری!

(۱۲۴)

د یار غمونه چه هومره نه دی      چه ئې ووايم خو هم پت ښه دی  
ناحق به نور کړم اخته په زپه کښ      هم به ئې زه ساتم د نورو څه دی

۱۲۴

(۱۲۵)

په زړه مَزرِيه په سترگو بازی سترگی منگل خونريز ته وازی  
سازی ناسازی چاری په ما کوډه په ما دواړه ناسازی سازی

(۱۲۶)

په زړه مَزرِيه په سترگو بازی سر تر قدمه له خوبۍ سازی  
هر څه د ښه دۍ عیب د دا دۍ چه له نیازمنو هر گورې نیازی

(۱۲۷)

یار می که هر څو راته ناساز وائی پرې خوشحالیرم چه ئې له ناز وائی  
چه راته وکا ښرې ښکښلی وایم که تل ئې راته باز باز وائی

(۱۲۸)

باران ووریږی څڅواکی څاخی نسیم را والوت سنبل پرې ناخی  
اسباب د عیش واره موجود دی ساقی ته گورو که دۍ را پاخی

(۱۲۹)

دانا په مثل د شهسوار دی پروت که په مخکه وۍ هم قدر دار دی  
ناپوه سپری په مثل غبار دی لار که اسمان ته شی هورې هم خوار دی

(۱۳۰)

د گل له غمه بلبل افغان لری د گل له خزانه خاطر پریشان لری  
دا گناه ستا دی د صبا باده نه ئې گلونه نه ئې خزان لری<sup>۱</sup>

(۱۳۱)

سپین چه بدخوی وۍ، ترې نیکخوی تور ښه دی چه ستا په رای ځۍ، پردی تر ورور ښه دی  
ښه هم هغه دۍ چه ستا په ځان ښه وۍ تر سرو گلونو په ژمی اور ښه دی

(۱۳۲)

ښایست د لار شو په خوی ښه نه ئې یا خو غڅکی یې یا پړانگ لیوه یې  
اوس له ما لیری په څنگ څنگ گرزده نه هغه زه یم، نه هغه ته یې

(۱۳۳)

مخ چه د حسن له غوړو سپور شی عاشق گرم ندۍ که زړه ئې تور شی  
گل چه تازه وۍ ځای ئې په سر کیری خزان وهلی لایق د اور شی

(۱۳۴)

غم د که هر څو په خاطر ډیر شی غم د که هر څو په خاطر ډیر شی  
لکه چه وار د ښادی ولاړ شه هسی به وار د غمونو تیر شی

۱۲۵

(۱۳۵)

عام و هر چا ته څښتن د ساه وائی      په تخت چه کښینی ورته بادشاه وائی  
ژوندی هغه دی، بادشاه هغه دی      چه تل په زړه کښن الله الله وائی

(۱۳۶)

د عشق په کار کښن چه څوک صادق شی      د یار د مهر هاله لایق شی  
دوئی د دواړو تر منځه ووزی      عاشق معشوق شی، معشوق عاشق شی

(۱۳۷)

نن می په زړه کښن د کښلیو خیال راغی      په خوله وایه نشی، یو هسی خیال راغی  
مگر یار راشی چه می ترې خلاص کا      گڼه پوهیرم چه لوی جنجال راغی

(۱۳۸)

نن چه په حسن د کښلیو سر دی      هم هغه کښلی ځما دلبر دی  
څټ ئې تر مخه ښایسته تر دی      خدای ئې را پریرده عجب بشر دی

(۱۳۹)

که هر څو خوی او خصلت یو شان لرې      همیش فتنې کا عاشق پریشان لرې  
راشه چه دواړه سترگی د کښل کړم      ځما د یاره څه خو نښان لرې

(۱۴۰)

مخ که تر نمره هر څو رخشان لرې      شونډی سره لعل د بدخشان لرې  
ستا له یاری ځمور توبه شه      چه خوی خصلت د ځناور په شان لرې

(۱۴۱)

که ښې ښې ښځی ښه ښه پوښاک وی      که ښه آسونه که نور املاک وی  
چندان نقصان ئې سپری ته نه رسی      ځان ته او دین ته بد ډیر خوراک وی

(۱۴۲)

آبشاره ولی دا هسی ژاړې      له چا فریاد کړې څوک پسی غواړې  
که تل فریاد کړې له کاني سر وهې      بیا به را نشی اوبه چه ولاړې

(۱۴۳)

زړه می تر هومره غمو پایمال شی      گمان می نشی چه بیا خوشحال شی  
و نامحرم ته احوال وایه نشی      محرم ته نه وایم چیری ملال شی

(۱۴۴)

کار کوه کار، پکار هم کار دی      تاوان په ځان باندی خالی گفتار دی  
عقل څه بل دی خبری نور څه دی      کوتره گنگه طوطا طرار دی

(۱۴۵)

که زر دوستان لری یو غلیم شوم لری      زړه ئې له غمه عاقل مغموم لری  
که نور ځان روغ وی یو غاښ رنځور شی      په فراغت کښن به اندام کوم لری

۱۲۶

(۱۴۶)

بحر خاموش دی سیلاب غرغر لری      سیلاب تش لاسی سیند لمن پر لری  
د سیلاب گیده له کانپو ډکه ده      بحر په گیده کښ قیمتی دُر لری

(۱۴۷)

که یاس له حقه تحقیق حرام دی      یاس له مخلوقه د حق انعام دی  
اصیل بنده کا، خلاص شوی بند کا      طمع له خلقه د خلقو دام دی

(۱۴۸)

سحر سحر چه نوبت غبریری      دا رنگه ږغ کا که خوک پوهیری  
چه زه د بل وم، بیا به د بل شم      په ما ناحقه خوک هوسیری

(۱۴۹)

آورې بلبل د بهار څه وائی؟      چه همیشه نه پائی مینه پرې نه بنائی  
نن خو د گلو بنایست کمال دی      دریغه تر کانه پوری که وپائی

(۱۵۰)

غمجن که گرزې که کښینی پاخی      آه و فریاد کا اُونی ئې خاخی  
ورته ښکاریزی لکه ویرونه      که نور وگری هوس کا، ناخی

(۱۵۱)

یار می په مثل لکه آفتاب دی      هم بې حجاب به هم په حجاب دی  
د مخ شعلې ئې د مخ پرده دی      نور د آفتاب د آفتاب نقاب دی

(۱۵۲)

چه کښته پورته قطار قطار درومی      نارې فریاد کا په اضطراب درومی  
راځنی بیل شوی یاران را یاد کا      په مخ می اُونسکی لکه رودباد درومی

(۱۵۳)

ته چه دا هسی له ما کنار کړې      کښینی هر چا ته له ما نه زار کړې  
یا دروغجن وې منزل د لنډ و      لا د نیت بل شو، بل یو به یار کړې

(۱۵۴)

ته چه له ما نه کنار کنار گرزې      ځان نا آشنا کړې بیگانه وار گرزې  
زه ښایسته یم مشتاق می ډیر دی      ته به بې یاره همیشه خوار گرزې

(۱۵۵)

اې چه عیبونه د بل اکثر وینې      خپل ځان تر نورو خلقو بهتر وینې  
سر د همه و عیبونو دا دی      چه د بل عیب د ځان هنر وینې

(۱۵۶)

د کړلو نه دی دا دوې خبری      دواړه هر گوره له عقله لیری  
په بدرنگ زویه چه نغارې وهی      بل په بدرنگی ناوی سندی

۱۲۷

(۱۵۷)

چه عاقبت به له دنیا لیردې ولی دا هونبره طولانی بلیردې  
چه وخورې وخورې چه ورکا یو سې نور به ئې یوسی چه زر دلې یردې

(۱۵۸)

چه شجاعت کا دنیا په کف لری نوم به د نیکو په هر طرف لری  
هر چه حاصل کا دا دواړه خویه هغه میرات د شاه نجف لری

(۱۵۹)

چه نور وگړی لتا ویزار شی خپلوی د خپلو هاله په کار شی  
کنه په ورځ د راحت تر خپلو بیگانه هم تر سپی څار څار شی

(۱۶۰)

هر څوک چه عقل دانائی هوښ لری راز به په زړه کښی همیش سرپوښ لری  
تنها به هم نکا د راز خبری که هیڅوک نه وی دیوال هم گوش لری

(۱۶۱)

روژې شوې تیری سبا به عید وی هوس به کاندی چه څوک سعید وی  
سعید هغه دی چه یار تر څنگ لری شقی هغه دی چه ترې بعید وی

(۱۶۲)

خبر د تللو د کوم آشنا راغی چه قاصد هسی دلگیره بیا راغی  
په وار وار واپه یاران روان شول اوس به زه دروم چه وار ځما راغی

(۱۶۳)

که د عجم دی که د عرب دی هم بې ادب دی چه رد د رب دی  
سیل می وکړ د کتابونو مقبول هغه دی چه په ادب دی

(۱۶۴)

ادب په تله کښی دی ادب په ناست کښی دی هم په ولاړ کښی دی ادب په ناست کښی دی  
ادب په هیڅ کښی له سپی نه درومی نور څه لا پریږده ادب په زغاست کښی دی

(۱۶۵)

که په دولت کښی په شان د جم درومی لا می تر جمه افزون حشم درومی  
هیڅ به ښکاریږی و دانایانو ته چه له سپیه په تله د دم درومی

(۱۶۶)

څوک چه بې خدایه غیر محبوب کاندی باطل اختیار کا واپه ناخوب کاندی  
غیر به پریږدی که د زړه فهم په ضعف الطالب و المطلوب کاندی

(۱۶۷)

د منی وخت و و می لیدلې یو څو بلبلې چه ژپیدلې  
خواری خسته وې، وې می سزا ئې چه بې گلونو و پائیدلې

۱۲۸

(۱۶۸)

لږده له نیکو نیکي چه څوکیږی      نیکی له بدو، بدی له ښو کیږی  
د امید تخم پرې باندی مه کړه      له بدی مخکی به گل په څو کیږی؟

(۱۶۹)

یو دوې وینا می درته ساتلی دی      چه پیر و ما ته تر خولې یستلی دی  
مینہ بې خدایه په هیچا مه کوہ      بې خدایه مینې واړه باطلی دی

(۱۷۰)

چه ئې د سترگو شرم رقیب شی      خلاص له اغیاره هاله حبیب شی  
د گل لمن به پرې ککړه نه کا      گل ته که هر څو اغزی قریب شی

(۱۷۱)

که د دنیا دی که د عقبا دی      و ما راږی نعمت مولا دی  
شماره ئې ځکه کولی نشم      چه لایعد او لایحصی دی

(۱۷۲)

چه کښته پورته څمور نفس درومی      هر څه ئې هیر دی په یاد د نس درومی  
حاصل د دین د چاری هیڅ نشته      حیف صد حیف اوقات عبث درومی

(۱۷۳)

دا دوې خبری ځما په ځای دی      پرې به پوهیږی چه روښن رای دی  
مقبول د خلق مردود د حق گڼه      مردود د خلقو مقبول د خدای دی

(۱۷۴)

که دښمنان دی که ئې خپلوان دی      واړه آفت د سپری د ځان دی  
دښنی خپلوی چه له هیچا نکا      په دین دنیا کښ هغه کامران دی

(۱۷۵)

ځما شوې وچی د غمه لاړی      هم می په زړه کښ چرکی ولاړی  
زه د په هسی احوال کښ پریښوم      تا راته شا کړه را ځنی ولاړی

(۱۷۶)

چه پدا لاری سبا بیگا کړې      تلنه، آهونه، فریاد ژړا کړې  
کلی مالت به واړه خبر شی      ما به خرابه ځان به رسوا کړې

(۱۷۷)

که سپین او سره ئې په کور کښ تل وی      چه نه ئې علم نه ئې عمل وی  
بنیاد ئې نشته آخر به خوار شی      بخت به تر کومه ور سره مل وی

(۱۷۸)

تر هر څه بد د کجی خطر دی      کجی به نه کا چه دانشور دی  
الف چه سم شی کجی ئې نشته      ځکه تر نورو حرفونو بر دی



۱۲۹

(۱۷۹)

لمړی می مینه په مخ د یار شی      بیا ئې په طمعه د ښه گفتار شی  
فکر ئې بیا د بوس و کنار شی      په عشق کښن کله صبر وقرار شی

(۱۸۰)

از بس چه تل می جاری په خوله یې      یاد می دلبره هسی په زړه یې  
چه خوګ له وراهه راته ښکاره شی      خوشحال خوشحال شم وایم چه ته یې

(۱۸۱)

چه نوم ئې وشي د محرمي      خوب به په خوګا د بې غمي  
په یوه ټکی محرم مجرم شی      ویره د کاندې د محرمي<sup>۱</sup>

(۱۸۲)

د اونیو ډکې سترګې نظر کوي      د خپلو تللو راته خبر کوي  
چه د جوګیانو جامې د واغوستې      پوهیرم لیری ملک ته سفر کوي

(۱۸۳)

په ډیر عالم کښن که زړه می چوي      هم به می اونی د سترګو نه وی  
زه په تا ژاړم په هسی ځای کښن      چه یو د غم وی دوهم می زړه وی

(۱۸۴)

چه خوښ له گلله دلگیر له خاره دی      عشق له دو بیته بې اعتباره دی  
نه شکایت کړم له چا نه شکر      درد می له یار درمان له یاره دی

(۱۸۵)

مست یم دعا کړم که ته هم مست شې      را سره کښینې باده پرست شې  
پیاله د میو په لاس کښن واخلي      د نام و ننگ د ښینې په شکست شې

(۱۸۶)

ډیر څه می وکړه وې می آشنا شوې      لکه زه ستا یم، ته هم ځما شوې  
یا ته بدخوی یې یا می بخت بد دی      لا تر غلیمه په هغه خوا شوې

(۱۸۷)

بادشاه چه عدل انصاف تمیز لري      خدای به ئې دلی هورې عزیز لري  
چه دا خوږونه ور څخه نه وي      آخر به خوار شی که نور هر څیز لري

(۱۸۸)

چه هنرمند دی هغه حاسد لري      اغزی گلونه، رقیب شاهد لري  
کله به ښه یسی د بومو زاغو      باز چه مسکن د بادشاه ساعد لري

۱۳۰

(۱۸۹)

خو له پرهاره زوی بهیرې      پرې می صحت شی زنخور ښه کیرې  
همدرد می نشته چه ور سره وژاړم      له ډیره غریوه می خلق خوریرې

(۱۹۰)

هر چه د هجر مزری داړلی دی      که ساه پکښې وی په مړه شمارلی دی  
لاری د تللو بندې شوې      غائب د سترگو په خدای سپارلی دی

(۱۹۱)

څه شوکه سپینی وی د دواړو پی      د غوا د غوا دی، د سپی د سپی  
پاک څاخکی بویه له پاکه ځایه      چه واخلی حمل ځنی سپی<sup>۱</sup>

(۱۹۲)

په درد می نور څوک بیمار دردمن ندی      بی ما په غم کنس ځما غمجن ندی  
که پلار که زوی دی که ورور که یار دی      تر ما نه هیڅوک په ما مین ندی

(۱۹۳)

زر ئې که هر خو په کور انبار وی      چه ورکړه نکا، په خره زر بار وی  
چه پکښ نه وی اوبه د رحم      وریځه نه وی یو تش غبار وی

(۱۹۴)

ای چه په فکر د هیچا نه وی کړې      زاړه به کله د خوارو نوی کړې  
باران د رحم ورباندی ووره      چه بیا له مخکی زرغونه سوی کړې

(۱۹۵)

زاهد ولی را پوری خاندې      مخلوق پخپله کله څه کاندی  
چه ئې رابیل او چنبیل پیدا کړه      هغه پیدا کړه گنډیری سپاندی

(۱۹۶)

چه په ظاهر غوړوی په باطن سپوړوی      په ژبه خور وی په زړه کنس شور وی  
ور سره مه کښینه تا به تباه کا      سپین زر که سپین وی اثر ئې تور وی

(۱۹۷)

گوره نن کاندۀ روزگار په څو کیرې      نیکی له بدو، بدی له ښو کیرې  
هر چه بدخویه بد فعل کمذات وی      د خلقو مینه هم په هغو کیرې

(۱۹۸)

ای چه وایل کړې ما ته ښه نه یې      ښه چه زه بد یم، ښه چه ته ښه ئې  
زه به هغه کړم لکه چه زه یم      ته هم هغه کړه لکه چه ته یې!

۱. دا کلمه په یوه نسخه کښ سپی ده، د سیند خاوند سپی په معنا د کاجوغي لیکي، مگر له موقعه داسی ښکاریږي، چه دا کلمه په معنا د صدف

۱۳۱

(۱۹۹)

که اشتها دَ سِرِی دَ سیرِ وی      خوراک ئی بویه چه کم نیم سیرِ وی  
چه ډیر خوری کله هغه تر ډیره خوری      هر څوک چه لږ خوری خوراک ئی ډیر وی

(۲۰۰)

خورِ ئی په فقر معنوی خلق شی      ځکه اطلس ئی بدل په دلَق شی  
نظر دَ عامو پرې باندي بند وی      بنده دَ مینی بادشاه دَ خلق شی

(۲۰۱)

از بس چه تل می جاری په خوله یې      نهال می دلبره هسی په زړه یې  
چه څوک له ورايه راته ښکاریږی      خوشحال خوشحال شم وایم چه ته یې

(۲۰۲)

دَ عاشقانو دَ خولې یو بول دَی      چه خال و خط دَ ښایسته پسرول دی  
خدای دِ دلگیر مکره چه دلگیر نشې      دَ مخ وینسته دِ دَ میاشتی شپول دی

(۲۰۳)

جوړ به ترکومه زیبا صورت وی      آخر به خاوری سره لت پت وی  
که نن مات نشو سبا ئی گوره      دَ خاورین لوبنی ښکاره مدت وی

(۲۰۴)

دا سنبل ندی وینسته مشکبار دی      دا لاله ندی کنبلی رخسار دی  
دا نرگس ندی سترگی د کنبلیو دی      چه خاوری شوی پخپل خپل وار دی

(۲۰۵)

که لب دِ لال کړم لال خو شیرین ندی      که غاښ دِ دُر کړم دُر هسی سپین ندی  
که مخ دِ نمر کړم دَ نمر کړه وږه نشته      که دِ سنبل کړم سنبل مشکین ندی

(۲۰۶)

دَ باد فروشو په پوکو ډډ شې      کښینې دَ ځان په ستاینه گډ شې  
خود به دِ هر څوک ثنا صفت کا      که دَ همای غنډی قانع په هډ شې

(۲۰۷)

په خوشحالی کښی هوښیار غمجن اوسی      چه سبا کیږی بویه چه نن اوسی  
درد ئی دمه وینم که درد ئی نه وی      چه دَ دردمنو په درد دردمن اوسی

(۲۰۸)

لښکر په مثل لکه ښه آس دَی      سردار ئی سپور دی چه سپور پرې آس دی  
که هر څه جلد وی چست و چالاک وی      چه سپور ئی تنستی دَ آس څه لاس دی

(۲۰۹)

چه فرمایلی دَ خدای رسول ﷺ دی      واړه په سترگو ځما قبول دی  
په بل څه اړه، ځمور څه کار دی      چه باندي کار لری ظلوم جهول دی

۱۳۲

(۲۱۰)

رښه زړگي مې له غيږو سوړ کړې      هر دم مې خپله بندگۍ ته جوړ کړې  
زړه مې څه لاس مې دواړه خالي دي      د قناعت په خزانو مې موړ کړې

(۲۱۱)

چه محبت کا له چا چه تل نه وي      تر هغه هيڅوک کم عقل بل نه وي  
ځما څه کار دې د خوشحاليو      خوښی هغه کا چه څوک ئې خپل نه وي

(۲۱۲)

د غم امان وشه چه په چا زور شي      روښان جهان ئې په سترگو تور شي  
په ورځي غم په يارانو ويشم      په شپه يواځي په ما تندور شي

(۲۱۳)

راشه که گورې د عقل وړي      وچ ئې له تندې دننه سړي  
گډ په درياب شو اوږه ئې نه څښي      ور ځني راځي هم هسي تړي

(۲۱۴)

هغه چه ستا دي چه ئې ساتل نکړې      ويړه مې کيږي چه ئې د بل نکړې  
که دا د خوي دي دا د خصلت دي      خپل به پردي کړې، پردي به خپل نکړې

(۲۱۵)

چه مخ په يار پسي د چا بدرنگ نه وي      مخ ئې ومه وينم چه هيڅ ئې رنگ نه وي  
بالښت په ډيرو ژړلو لوند کړم      چه وينې له خوبه شم يار مې تر څنگ نه وي

(۲۱۶)

مردان په سوال کښ د سائل نعم لري      چه لن لما ولا و مالم لري  
لکه په لن کښ الف محذور شو      هسي به ورک شي که ډير نعم لري

(۲۱۷)

چه دروغجن دي له حقه ليري وي      هغو ته زهر رشتيا خبري وي  
مشک نجاست وي و کناسانو ته      خاوري خورو ته خاوري شكري وي

(۲۱۸)

چه يار مې لاړ شو په لويه لاري      را باندې راغلې ورځي دشواري  
لږمون مې سوځي روغه عالمه      څه کړم چه نکړم بارې چيغاري

(۲۱۹)

عشق مې خاطر دې ځکه پسندلي      چه عشق کښ سپور وم، بې عشقه پلي  
په عشق بادشاه وم پروا د چا نکړم      بې عشقه گوزم لکه نټلي

(۲۲۰)

چه ډير مې کړې باندې گناه دي      هر هر مقام مې په گناه گواه دي  
تور مې د ډيري و زړه ته پريواته      ډيره مې سپينه زړه مې سياه دي

۱۳۳

(۲۲۱)

په زړه می هومره غمونه ډیر دی      چه می وختونه د خوښی هیر دی  
دردمنه روغ ته له دردونو مه وایه      وایه و ما ته چه را باندی تیر دی

(۲۲۲)

چه پیدا شوی ظلوم جهول دی      هوس ئې سود دی اندوه ئې نول دی<sup>۱</sup>  
چه عاقلان دی پرې به پوهیږی      نامعقول ندی، داقال معقول دی

(۲۲۳)

که ډیره سعی کونښن کړې څه شی      په وخت چه نکړې بې وخته څه شی؟  
که هر څو مټ په بیړۍ ملاح کا      په ټانک<sup>۲</sup> چه کنښیوزی پوری هاله شی

(۲۲۴)

صورت می هر څو که ډیر زبون دی      که می د مخکې د لاندی یون دی  
زه به په لور د اشنا روان شوم      یون می که هر څو په شواخون دی

(۲۲۵)

پسرلی خزان کړی، خزان بهار کړی      مالدار نیست کار کړی، نیست کار مالدار کړی  
د چا دارو کړی، د چا تیر وار کړی      څه څه کارونه پروردگار کړی

(۲۲۶)

که ورکړه خیر دی چه هیر شی گل شی      که هر څو لږ وی چه یاد شی کل شی  
چه باغوان تخم په خاورو پټ کا      پیدا ترې هاله ښایسته گل شی

(۲۲۷)

چه کل همت ئې خوراک لباس وی      په تحقیق هغه ارذل الناس وی  
شرف په خوی دی په دیانت دی      که څوک شریف دی یا څوک کناس وی

(۲۲۸)

دا گمان مکره چه ستا دی تل به وی      د بل دی ستاسی، ستا دی د بل به وی  
د زرو کالو سپری مرگ پرې نښول      ته که ډیر پایې نهایت سل به وی

(۲۲۹)

لکه عامل شول تر خاورو لاندی      عمل هم ورک شو په مخکه باندی  
اوس په خبرو پړه ول وږه ول دی      دا بیت بازی دی، عالم ئې کاندی

(۲۳۰)

بیگاه نژدې شو د غرونو سیوری      په سم را پریوتې له سپینې توری  
ډیر ډیر ویریرم یاره نژدې شه      چه ځیر د گورم هم می ځیر گوري

۱. اندوه ئې سود دی هوس ئې نول دی

۲. وخت، موقع.

۱۳۴

(۲۳۱)

|                                |                             |
|--------------------------------|-----------------------------|
| که په حکمت کښې تر هر چا پاس وی | اصیل نجیب وی چه خالی لاس وی |
| پروت به په خاورو لکه الماس وی  | سپک په نظر د عوام الناس وی  |

(رباعیات تمام سوه)

۱۳۵

(۳)

متفرقات

## ترکیب بند

سخ د هغه زړه چه کا اشغال د محمد  
 بې له يوه خدايه چه کمال دی د ده علم  
 خوت موسی په طور "فاخلع نعلیک" حکم پر وشو  
 سر به ئې د فخر تر اوه آسمانه تیر شی  
 خدای چه څه د خدای دی همگی واره د ده و  
 نور نیان به واره د ذرې په دود څرگند شی  
 خال چه په مخ کښیردی یو په سله حسن زیات شی  
 په ورځ د قیامت چه خلاق واره حاضر وی  
 وائی چه که حب د خدای پریوزی په زړه کښ  
 خدای د ده له رویه تمامی خلق پیدا کړه  
 ده هم بې له خدايه همگی واره تر شا کړه

خدای دی صفت کړی په قرآن د ابوبکر  
 بې له دې چه ځان او مال ئې څار تر محمد کړی  
 بوی به ئې له خولې د وړیتو غوښو همیشه تله  
 استاد د انبیاو شو عالم د ده له روځه  
 ځکه انبیاو آرزوئی د ده امت کړه  
 تل ئې په دوستانو باندی رحم د رحیم وی  
 نور عالم مشتاق دی د جنت جنت د هغو  
 فقر ئې موندلی و د پاک نبی له فقره  
 خلاصه ئې په روی د محمد له ما نه مکړه  
 هیڅ حاجت ئې نه غوښت ده په خدای راوړ تصدیق  
 ځکه سر دفتر د اولیاو شو صدیق

پس چه له صدیق په صفت د دره دار شه  
 حب ئې په سپړیو په پیړیو باندی فرض دی  
 دین د اسلام بیا مونده قوت د ده له دینه  
 سخت په کافرانو و تر زړه د کافرانو  
 هسی رنگ آیت پرې جبرئیل له خدايه راوړ  
 کله چه به دی د خدای دپاره په غضب شو  
 هاله مسلمان سپړی سنیانو سره شمار شه  
 هر څوک چه ئې حب نلری دلې هورې خوار شه  
 دا رنگه قوت به په قوت د کردگار شه  
 نازل په باب ئې ځکه "أَشِدًّا عَلَى الْكَفَّارِ" شه  
 هر چه به په وخت د مشورت د ده گفتار شه  
 شیطان به په کروهنو له هغه ځایه فرار شه



صدق دَ صادق که له صدیق مخ ښکاره کړ  
 عدل دَ عادل دَ ده په عدل کښ اظهار شه  
 عدل چه دَ ده لکه آفتاب په جهان وځوت  
 پټ په سوراخونو کښ ظالم شوپرک وار شه  
 پاک نبی وېل چه پس له ما که پیغمبر وې  
 روځ ده چه هغه هم دَ خطاب زویه عمر وې

فرض لکه په خلق باندی تفضیل دی د شیخین  
 دوه ځله چه نور د نبوت باندی تابان شه  
 بحر دَ سخا دَ عز و حلم، کان دَ شرم  
 تخمیر ئې دَ طینت و دَ جنت په شهد وشوی  
 خیر به ئې له شرمه و هیچا ته کتی نشو  
 عمر ئې تمام په خوشنودی له خلقو تیر کړ  
 خدای چه ”رحماء بینهم“ و ده ته ووې  
 یو ئې له دنیا نه واخست بل ئې له عقبا نه  
 لاړ که له دنیا نه په سرو وینو رنگولی  
 هسی رنگ واجب دی محبت د ختنین  
 ځکه مخاطب شو په خطاب دَ ذی النورین  
 یښی ئې قدم و دَ همت په فرقیدین  
 تریخ ئې چا ته نه وېل هرگز له شفتین  
 تل به ئې پخپل کنار نظر و دَ عینین  
 کړ به ئې په هر ساعت طاعت دَ ثقلین  
 ځکه ئې په خوی دَ رحمت بیا موند زیب و زین  
 بیا ئې موند وصال دَ خپل مطلوب په قدمین  
 گرژی په گلزار کښ دَ جنت په شین شین  
 جمع دَ ضدین که پر هر چا دی محال  
 دین او دنیا جمع کړه و ده ته ذوالجلال

رفض ندی خلقو محبت د مرتضی  
 لا به تر ده مینه په بوبکر په عمر کا  
 هر چه ئې په زړه کښ بغض پروت وې د شیخونو  
 نشته هسی رنگه یو بل ځوان لکه علی و  
 خدای چه پرې خطاب اسدالله له لطفه کښینود  
 ځان ئې د هجرت په شپه ایثار تر محمد کړ  
 کوټ ئې د خیبر په تنها ځان کړ درې وړې  
 نبی دَ علم ښهر دی، دی ورد هغه ښهر  
 وبخښه خپل خدای عبدالقادر له ډیره فضله  
 خدای د وما راکړه په حرمت د مرتضی  
 وې ئې چه په زړه کښ محبت د مرتضی  
 تل وې په هغو باندی لعنت د مرتضی  
 دا رنگه خدای کړی دی صفت د مرتضی  
 تم پدا خطاب شو شجاعت د مرتضی  
 خدای ستایه فرښتو ته فتوت د مرتضی  
 زیات دی تر بیانه زور قوت د مرتضی  
 گوره چرته لاړ شو فضیلت د مرتضی  
 په روی د مرتضی په ذریت د مرتضی  
 ستوری د هدی دی د رسول واره اصحاب  
 راضی دی خدای له دیونه، رحمت ئې پر احباب

## مخمس

رڼا ورځ په ما بې تا ده توره تمه<sup>۱</sup>      راته یو شوه د غمونو غرونه سمه  
 اوښی وینی تو یوم د زړه له نمه      یو زمان می خلاصی نه وی له آلمه  
 زه د تل وینم د خوړو زړو مرهمه  
 فراق ډیر را باندی زور شو نه سهیرم      شپه او ورځ لکه باران هسی وریرم  
 تود لوگی می له خولې ځی په زړه وریتیرم      په راتلو د لکه گل شگفته کیرم  
 بېرې رایشه اشنا صبا قدمه  
 چه خوراک ئې همیشه خون جگر وی      تل فریاد تل په ژړا په نارو سر وی  
 تر مجنون او تر فرهاد ئې حال بتر وی      د مهجور تر زندگی لا مرگ بهتر وی  
 که سته سته کیږی نده گرمه  
 که هر څو د خونۍ ډکی پیالې شومی      عاقبت به ئې له غمه وچ شی کومی  
 له دنیا به هوښیار څرنگ خونۍ مومی      چه د سترگو په ځنبل له سپرۍ درومی  
 زړه تړل پرې پوری مه کوه آدمه  
 د دنیا د مینی سخت زبون بنیاد دی      په دنیا مین بنده دی، نه آزاد دی  
 د دنیا دولت په مثل لکه باد دی      په دنیا چه ئې زړه ښاد هغه نابنډ دی  
 کله مخ کا کله خټ کاندی له همه  
 ستا مین همیشه خوار گزری په زوی      تل په غم تل په آشوب کښی وی خو ژوی  
 خوار خسته حیران پریشان به لکه زه وی      تر هغه به بل ناپوه په جهان نه وی  
 چه به تا وته لری د وفا تمه  
 خو عاشق د یار په مینه کښ خواریری      خپل پردی ور ځنی عار کا ویزاریری  
 لا ئې عشق و معشوقې ته اظهاریری      پخپل یار چه ستم نکړی آزاریری  
 چیری نه وی لاس کوتاه کړی له ستمه  
 که هر څو په جهان ډیری وی نگاری      هوسی سترگی، مو کمری، پریواری  
 مه جبینی، تن سیمینی، گل رخساری      مخ نسرینی، سبر قدی، خوش رفتاری  
 د ښایست وینا په تا باندی شوه تمه  
 شرمنده د تر ښه مخه گلزار وینم      چه بې ستا له مخه گل د بهار وینم  
 د هر گل پانی په ژړه لکه خار وینم      د زلفینو تر حلقو د عذار وینم  
 که سمن دی ستا په زلفو کښ صنمه

---

۱. دا مخمس د عبدالقادر خان پر خپله بدله جوړ شوی دی.

راته څه وايي چه ويره د ځان مکره  
 د خپل يار په محبت کښې نقصان مکره  
 هيڅ و ما ته له دې بابه بيان مکره  
 که می سر ځی که می مال ځی گمان مکره  
 چه به مينه شی ځما له ياره کمه  
 د منصور غنډی په دار عبدالقادره  
 که له عشقه شې سنگسار عبدالقادره  
 په نارو سوځې په نار عبدالقادره  
 مکره بې عشقه بل کار عبدالقادره  
 د عشق چار په لاس کښې ونيسه محکمه

## قصيده

که په تن د هر وينسته ژبه هزار کا  
 بيا د ژبې ئې هزار هزار گفتار کا  
 که سيندونه د جهان واره سپاهي شی  
 قلمونه د جهان واره اشجار کا  
 فرينستې، سړی، پيريان و بله ټول شی  
 په بيان په کښو هزار څله تکرار کا  
 د خپل خدای د نعمتونو په حساب شی  
 گمان مکره چه ئې يو نعمت په شمار کا  
 د نور چا څه زور قوت چه اولوالعزم  
 هغه خدای چه برکمال دی په قدرت کښې  
 په اوبو باندې يوه کرينه محال ده  
 حکيمان که واره جمع د عالم شی  
 ده اساس د درست عالم په اوبو کښينې  
 هم ئې بې ستنیو اسمان دی درولی  
 حيرانيری چه نظر ورته هونښار کا  
 گران آسان د ده قدرت و ته يکسان دی  
 نه خلق د چا آسان د چا دشوار کا  
 ورته يو خلقت د ماشی د اسمان دی  
 باد او خاوری اور اوبه که هر څو ضد دی  
 که پخپله اور غالب و پر لرگیو  
 که څلور دی که پنځه که شپږ اوه دی  
 حرکات د هيڅ اشيا نسی بې حکمه  
 جهان ډک کاندې په ورځ د نمر له نوره  
 ښايسته کاندې اسمان په شپه په ستوريو  
 د خزان په وخت زينت له مخکې يوسی  
 د اوبو تفاوت هيڅ و بله نه وی  
 نه د گلو رنگ و بوی په يوه شان وی  
 له يوه باغه ميوې له يوې مخکې  
 په همه کانيو تابش د نمر يکسان دی  
 له يوه څاڅکي پيدا کا مرغچيچي  
 بيا د ژبې ئې هزار هزار گفتار کا  
 قلمونه د جهان واره اشجار کا  
 په بيان په کښو هزار څله تکرار کا  
 گمان مکره چه ئې يو نعمت په شمار کا  
 پخپل عجز کښې له دې بابه اقرار کا  
 چه پخوا په خاطر نه وی هسی چار کا  
 چه ئې وکا، ځان که هر څو استاکار کا  
 په هوا به يو ورق کله قرار کا  
 د نور چا کله قدرت چه هسی کار کا  
 حيرانيری چه نظر ورته هونښار کا  
 نه خلقت د چا آسان د چا دشوار کا  
 کاه او کوه په يوه آن کښې پديدار کا  
 په يوه مکان کښې جمع هر چهار کا  
 تروئې ولی په لرگیو کښې حصار کا  
 همگی په حکم کار د کردگار کا  
 سکنا کله پخپله اختيار کا  
 بيا په شپه نابود د ده واره انوار کا  
 په ورځ مخکې ښايسته په لاله زار کا  
 ښايسته ئې بيا په وخت د نو بهار کا  
 ترې پيدا رنگا رنگ گل الوان اثمار کا  
 نه لذت د سيبو ونه د انار کا  
 تفاوت ئې د لذت تر منځ بسيار کا  
 ځنی کانی ځنی لال ياقوت آبدار کا  
 له يوه څاڅکي پيدا دُر شهوار کا

له يوه اصله نطفه پيدا انسان شي  
 څوک بدرنگ چه له ليدو ئې نفرت مومي  
 څوک تونگر د قناعت په خزانو کا  
 څوک توفيق د طاعت بيا مومي له ده نه  
 چه توفيق د عبادت ور ځنی واخلی  
 له ازله چه طالع د چا تريخی وی  
 خزاني ئې لايعد او لايحصی دی  
 نېک و بد له ده هر چا وته رسيږی  
 په طلب ئې څوک په دو څوک په غغستا ځی  
 د ميږی د پښو آواز آروی بې غوږو  
 نزدې ليری ئې ليدو ته برابر دی  
 د نفس خښتن همه واره هوهو کا  
 تسيحات ئې نه يواځی فرينبتې وايی  
 د دنيا عمارتونه چه ليدل شی  
 هميشه به ئې چيچی پرې به هړاند وی  
 چه د ظلم اور ئې بل کړ په عالم کښ  
 پخپل ځان باندی ستم کا نه پوهيږی  
 مکافات به يو په سله ځنی واخلی  
 عاقبت به وړی تږی ځنی درومی  
 چه بې ځايه ظلم کا په مظلومانو  
 حسنات به ځنی واره خصمان يوسی  
 دا دنيا لکه مزرع د آخرت ده  
 د اخستو ورځ ئې ورځ د قيامت ده  
 د جهان ورکول کل په عاريت دی  
 چه ئې پسله ده نور تار په تار ولجه وړی  
 چه پر تله ترپلی لا د سپاره سخت دی  
 چه په خدای باندی غنی، غنی هغه دی  
 لایزال دی سلطنت د گدایانو  
 دا د فقر لوئی څو ده نه پوهيږم  
 ستا په ورکښ گدا پروت په تورو خاورو  
 چه ئې زړه په معدوم تينگ دی تر موجوده  
 وړ کول په طمع ورکړه د رشوت ده

ځنی ځنی مسلمان ځنی کفار کا  
 ځنی ځنی ښايسته کښلی نگار کا  
 څوک د طمع د حرص په خواری خوار کا  
 شپه او ورځ ئې خپل طاعت وته بيدار کا  
 مخ ئې تل په ميخواری لا په قمار کا  
 له حلالو ورته لا خواږه مردار کا  
 ولی ورکړه د هر چا پخپل مقدار کا  
 خوار هغه شه چه په دا باندی انکار کا  
 څوک په سر څوک په سينه پسې رفتار کا  
 چه په توره شپه په تور کانی گذار کا  
 د نظر حجاب ئې غرنه ئې ديوار کا  
 نه يواځی ذاکران د ده اذکار کا  
 تقدیسات همه اشيا د خپل دا دار کا  
 د دوران په زلزلو به ئې مسمار کا  
 په بخیل به د بخیل خزانه مار کا  
 ظالمان به ځان سوخته په دغه نار کا  
 چه ستم په بې وزلانو ستمگار کا  
 چه بې شرعی لږ د چا خاطر آزار کا  
 که هر څو لئیم په کور کښ زر انبار کا  
 ځان ظالم په طوق د لعن گرفتار کا  
 پرې انبار به د خصمانو بد کردار کا  
 پکښ کر ځنی د گلو څوک د خار کا  
 هم هغه به وړیبي چه کښت و کار کا  
 تعلق به دانا څه په مستعار کا  
 مرد هغه چه پخپل لاس ئې تار په تار کا  
 بدایي په پلی ولی شهسوار کا  
 د سبب په غنا څه څوک اعتبار کا  
 د زوال ويره ئې نشته نه ئې ډار کا  
 چه بهتر د موجودات پرې افتخار کا  
 که د درست جهان بادشاه شی ځنی عار کا  
 ما د خدای تر هسی رنگ ځوانانو څار کا  
 ناپوهان به ورته وائی چه ايثار کا

که گنج غواړې رنځ کوډه عبدالقادره  
مزدوری به ئې هم ومومی چه کار کا

## قصیده

که د نشته په یقین کښ درغلی<sup>۱</sup>  
په مزیو ئې شرف دی د سگانو  
که ئې سپی په شور دریاب کا ژبه تره  
د کمال ویره ئې هیڅ د زوال نشته  
تمامی عالم درود ور باندی وائی  
موجودات واپه لښکر د دې بادشاه دی  
انبیاء ئې د لښکر جماعت دار دی  
نقیبان دی نقباء چه اهتمام کا  
هم پدا امید ادریس علیه السلام د زرگری کا  
د صالح علیه السلام ناقه تل سر وهی له کانیه  
د خلیل علیه السلام غندی به خلاص شی له نیرانه  
عرش ئې تخت چه باندی ناست دی عدالت کا  
جبرائیل علیه السلام ئې جلو دار زین پوښ په غاړه  
میکائیل علیه السلام مکیال په لاس خدمت ئې دا دی  
اسرافیل علیه السلام ئې ننی نواز حکم ته گوری  
عزرائیل علیه السلام ئې دی شحنه، دورخ ئې حبس  
و صدیق ته ئې به وخت د رحلت ووې  
چه انکار کا څوک د تا له خلافته  
چه رانجه کا د صدیق رضی الله عنه د قدم خاوری  
حق ویل د توکل په قوت کیږی  
چه حیا د عثمان پر یو شی په خلق  
حد د چا دی چه علی رضی الله عنه سره سیالی کا  
څلور واپه څلور رکنه د اسلام دی  
محبت د هر اصحاب په زړه کښ ځای کړه  
د اصحابو محبت قلب سلیم کا  
که په چا د محبت په چا د نه وی  
په حرمت د کربلا د شهیدانو

د کوڅې د سپی ئې تلی خټه تلی  
چه انکار کا دغائی دی دغلی  
هغه دم به ئې اوبه شی عسلی  
لايزال ئې دی کمال لم یزلی  
ځنی ځنی په خفیه ځنی جلی  
نمر سپوږمۍ ستوری ئې واپه مشعلی  
سپاه نه پریردی چه کا بد عملی  
دا د تا دوئی خدمت ښه راولی  
که ئې ساز د براق ځل کا بخلی  
چه ئې نشوم په لښکر کښ پرتلی  
که د ده په عشق کښ نه ئې خللی  
چه اودس پرې کا کرسی ئې صندلی  
په رفتار نکا یو دم معطلی  
چه غلې ئې و لښکر وته تلی  
بې دې کاره په بل ندی مشغلی  
د دین غله ئې بې عزته ورولی  
نائب یې ځما په حکم ازلی  
د هغو په دین کښ پریوزی ارجلی  
هاله کشف غطا شی د هر ولی  
د عمر غندی بل څوک توکلی؟  
په ایمان به درست جهان شی ممتلی  
ورته خدای وې ”لافتی الاعلی“  
د اسلام کوټه بې دوی وه خللی  
چه حاصل د شی د خدای پیژندگلی  
نه هغه کا چه ئې زړه وی عللی  
رافضی شوې، خارجی، معتزلی  
هم می لیری کړه له زړه طول املی

۱. یعنی دروغ او کوټه والی.

يا الله عبدالقادر ور ځنی خلاص کړې  
په حصار کښ د هوا دې قبلی

## قصیده

|                                      |                                      |
|--------------------------------------|--------------------------------------|
| په ښه بد باندې مشفق لکه آفتاب وی     | مرد هغه چی بخښنې لکه دریاب وی        |
| د واره عالم مرجع وی هم مآب وی        | لکه مخکه هسی پست په تواضع وی         |
| په صفا او په نرمی کښ لکه آب وی       | په ثبات کښ تر غره لا ثابت قدم وی     |
| دوست دښمن ئې له دیداره کامیاب وی     | تل ئې وچولی د میاشتی غندی ویل وی     |
| نه ظالم نه حرصناک لکه عقاب وی        | قناعت لکه همای په استخوان کا         |
| پرې بریان د ده خاطر لکه کباب وی      | چه د ظلم لمبې بلی په عالم شی         |
| زړه ئې ټینگ په مسب نه په اسباب وی    | په نعمت کښ شکر کا په محنت صبر        |
| ورته یو جنت دورخ ثواب عقاب وی        | په قضا د حق راضی خورم خورسند وی      |
| که په ناستی که په تللو که په خواب وی | یو زمان ئې زړه خالی نه وی له یادو    |
| پټ خرگند له نواهی په اجتناب وی       | اوامر لکه سنت ادا کوینه              |
| مناجات ئې ”زډنی علماً“ یا وهاب وی    | که اشیا ورته ښکاره کماهی شی          |
| د وصال تر شپې لا تله د ده شتاب وی    | عام عالم ته ناست ښکاریزی په رفتار کښ |
| په لمبو د عشق سوخته لکه سیماب وی     | له تاثیره ئې بد ښه، لکه مس زر شی     |
| په باطن کښ آبادان ظاهر خراب وی       | خو چه گززی د دنیا په خرابات کښ       |
| نه پرشوره پر غوغا لکه سیلاب وی       | د ډک سیند غندی آواز نکا بهیری        |
| و احمق ته ئې په پټه خوله خواب وی     | د دانا سوال خواب په ادب ورکا         |
| درست وجود ئې په معنا د مشکناپ وی     | د ښو بوی ئې په همه دیار پریشان وی    |
| په باطن کښ تابعین وی یا اصحاب وی     | په ظاهر جامه له خلقه سره خلق         |

هغه مرد ولی گڼه عبدالقادره

چه عمل ئې په سنت او په کتاب وی

## قصیده

|                                     |                                     |
|-------------------------------------|-------------------------------------|
| هم په بام هم په کوڅه هم په دیوار گل | شگفته په باغ او زاغ شول د بهار گل   |
| بادام گل شفتالو گل وینو انار گل     | نه یواځی گل د گلو بوتی وینو         |
| جمادات گل نباتات گل کل اشجار گل     | هر اشیاء د مخکی گل پروردگار کړه     |
| د همه وارو عیبونو شو ستار گل        | کانی بوتی خار و خس په گلو پټ شول    |
| وړاندی گل د وروستو گل یمین یسار گل  | چه د سترگو نظر لگی واره گل وی       |
| په بازار گل په صحرا گل په کوهسار گل | هیڅ یو ځای خالی له گلو پاتو نشو     |
| لا ترې مخکه ښایسته کړه په بهار گل   | که اسمان په شپه په ستوریو ښایسته وی |

عندليب نارې وهی چه سيل کانی  
لا تر کوره کوردید پروت په گور کنبی ښه دی  
د بهار په سيل جوته زلمی کښیردی  
د دلبر صورت تمام لکه گل روغ دی  
می گلگون، ساغر گلگون ښیننه گلگونه  
د بهار په سيل وڅوڅه له کوره  
چه گلونه بویوې احتیاط بویه  
چه د گلوهار په غاړه نازنین کا  
خاص او عام ئې بهره من په ننداره شول  
چه د یار له وصله ښاد وی گل به گوری  
چه بې یاره د بهار په سيل درومم  
په هزار رنگه گلونه شگفته شول  
چه دا هسی ئې په ډکه خوله خدا کړه  
په هوس په خوشحالی ئې آموخته وې  
بلبل هیڅ نه ؤ خبر د عشق له تاوه  
چه د سرای په مخکه وا د پسرلی گل شی  
دا رنگ گل چه په سړ کال د غواص<sup>۱</sup> وا شول  
چه نښان د خپل اشنا ور ځنی مومی  
په بیاض کنبی می د شعر ډول ډول  
شگفته دی تر دا ښه هزار هزار گل

## قصیده

د بقا بهبود ئې نشته فانی ده  
د دنیا د خلقو کار راته ښکاره شو  
دا چه ته ئې ودانی گڼې ناپوهه  
تارکان به ئې دلې هورې خوشحال وی  
جمعیت د زړه په بخره د یکبین شو  
د محنت په لاری څه که مراد غواړې  
هندو هم په خوله وېل کا چه خدای یو دی  
نفسانی کارونه کفر ور ښکاریږی  
په پریښول به د مراد مراد حاصل کړې  
په دنیا چه مینه کاندې نادانی ده  
د سیلاب په مخ ئې کړې ودانی ده  
د عاقل تر فهم عین ویرانی ده  
تر حاصل د راغبانو پښیمانی ده  
د دو بین په بخره شوې پریشانی ده  
ستا د مراد تر منځ پرده تن آسانی ده  
و قضا ته ځان سپارل مسلمانی ده  
چه ئې بخره له ازله روحانی ده  
ګام په ګام د پاسه کښیرده کامرانی ده

چه په لهر په لعب ئې ضایع نکړې  
 نورانی ئې په طاعت په عبادت کړه  
 چه ماذون له حقه نه وی شیخی کاندې  
 چه ئې صرفه د پیرانو په خدمت کړه  
 خود پرست د عاشقی ته هوس نکا  
 تحیر په موافق د معرفت دی  
 په یوه دانه اوه سو دانې اخلی  
 پاس د زړه په آس قدم، پاس د نفس کړه  
 د مزری غندی سرکوز نه خې په لاری  
 پوښتیده به هر یو شی له رعیته  
 حکومت ناستې په پل د جهنم دی  
 رعیت لکه رمه له لیوه ژغوری  
 په ستم ئې تمامی جهان خراب کړ  
 که رستم غندی خوان لاندې کړې دا څه شی  
 عالیشان به په نخوت په کبر نشې  
 پدا قول متفق دی هوښیار واره  
 که خبر په حقیقت یې د خبرو  
 خپله ژبه ئې په ځان باندې بلا شوه

دا څو ورځی غنیمت زندگانی ده  
 کله شپه د بیدارانو ظلمانی ده  
 باور وکړه شیخی نده شیطانی ده  
 هم هغو بهره میندلې له خوانی ده  
 مرتبه د عشق اول جانفشانی ده  
 څو ئې شناخت هومره ئې زیاته حیرانی ده  
 پدا شان د نیکو کارو دهقانی ده  
 پاس په تخت کښینه شاهي ده خاقانی ده  
 په هر لور د لکه سپی نگرانی ده  
 هر سړی ته ئې ورکړې سلطانی ده  
 سهله کله د عالم حکمرانی ده  
 بادشاهی په حقیقت کښ شپانی ده  
 څه عجب د اورنگزیب جهانبانی ده  
 د زبردستو جفا وړه پهلوانی ده  
 کمینی کړه کمینی عالیشانی ده  
 چه بلا تر هر څه سخته لسانی ده  
 خاموشی کړه خاموشی سخندانی ده  
 چه بلبله په قفس کښ زندانی ده

ځان تر هر چا کم گڼه عبدالقادره  
 که پوهیرې هم په دا کښ کلانی ده

## قصیده

په زړگي باندې می غم انبار انبار شی  
 همیشه را څخه ناست او سر په څنگ کښ  
 بنایسته د چین ماچین که د بل ملک دی  
 ستا له حاله به و تا و ته څه وایم  
 دا رشتیا ویل ترخه په سپری لگی  
 په ترخو کښ نفعه زیاته تر خوړو ده  
 چه ویل د نیکخواه نغوری پرې عمل کا  
 د زړه غور باسه و ما ته چه ووايم  
 د صورت خوبی همه په عاریت ده

په راتله د همه واره تار په تار شی  
 ستا په ناست می زړه آرام نیسی قرار شی  
 همگی د ستا تر کښلیه مخه څار شی  
 پت احوال به مو په مو درته آشکار شی  
 چیری نه وی چه خاطر د پرې آزار شی  
 باندې ځکه رغیدنه د بیمار شی  
 هم هغه به پخپل عمر برخوردار شی  
 څو خبری چه گوهری ترې نثار شی  
 څه خوبی به د دانا په مستعار شی



ستا پخوا ښايسته هم و وار ئې تير شو  
د ښايست خو د يو خو ورځې باقى دى  
صباحت به د بدل په قباحث كا  
دغه مخ چه د تر گل ښايسته روغ دى  
دا چه اوس در پسې گرزى ډلى ډلى  
دغه ناز به د بدل واړه په نياز شى  
هم هغه چه اوس بلا د تا آخلى  
ستا وينسته به لكه خار ور باندې خرڅى  
د پټو په ځاى به ناست يې په مجلس كښ  
دا چه اوس د په ليدلو نه مړيږي  
كه گهي چه تير ساعت درته زړه ياد كا  
كه د خوى خصلت د ښو وي خوښ به اوسې  
د سیرت خوبى پيدا كړه چه باقى ده  
مټ په علم په ادب به ښه خلقت كړه  
خود به علم خوى ادب درته بيان كا  
نيك انديش نيكو ويونكى نيك كردار شه  
كمينى كړه چه هر چا وټه عزيز وي  
هميشه خوله پټه اوسه په مجلس كښ  
كه د سر درومى دروغ مكره رشتيا كړه  
له هيچا نه غيبت مكوه چه اور دى  
سخن چين مه شه نمام چه په قيامت به  
چه وعده وكړې له چا نوره ئې مكره  
قناعت پخپل قسمت كړه حريص مشه  
سखाوت كړه كه په لږ وي كه په ډير وي  
شجاعت په موافق د شريعت كړه  
بې قضا د نشته مرگ په غليم مټ كړه  
فخر مكره په دنيا د هندو هم وي  
له هغه مجلسه تنسته په كروهونو  
ناست ولاړ د له هغه زلميانو ستا وي  
چه ئې مينه په شرير وي دى شرير شى  
چيرى نه چه و زنا وټه زړه هسك كړې  
د دوزخ د عذابونو به لا سخت وي  
بنگ شراب مخوره چه ورځ د قيامت شى

پخپل حسن به ستا څرنگ اعتبار شى  
پژمرده به د د مخ تازه بهار شى  
چه د تور وينسته ښكاره په سپين عذار شى  
د وينستو په ټوكيدل به لكه خار شى  
همگي به لتا بيارته په وار وار شى  
څوك به نه وي چه د ناز د خريدار شى  
تر بلا به ورته بد د تا ديدار شى  
چه په تا مښن لتا بوس و كنار شى  
اوس د ناسته كه په غير كښ د خپل يار شى  
هم هغه چه تا ته گورى به ئې عار شى  
ستا به سرې اوښكى روانى په رخسار شى  
كه خصلت د د بدى وي ستا به زار شى  
په دنيا په آخرت به د په كار شى  
چه دلې هورې د جوړ پرې كاروبار شى  
خو خويونه به ځما و تا ته شمار شى  
چه ممد د په هر كار پروردگار شى  
كبر مه كوه آخر كبرجن خوار شى  
په ضرور د ستا د خولې ويل اظهار شى  
دروغجن سپرى بې قدره بې وقار شى  
كل طاعت به د سوخته په دغه نار شى  
دا دوه گروهه په دوزخ كښ گرفتار شى  
فرق پدا د مسلمان او د كفار شى  
د ازل ویش به نه لږ نه به بسيار شى  
پدا خوى سپرى هر چا وټه رويدار شى  
بې له شرع به لتا كه څوك آزار شى  
كه په لاس د همه واړو ذوالفقار شى  
د مؤمن په ښو خويونو افتخار شى  
چه ويل پكښ د شري يا د اشار شى  
چه پتا كښ ئې ښكاره د ښو آثار شى  
هر چه مينه په اخيارو كا اخيار شى  
ځوانى مرگ به په دنيا كښ زنا كار شى  
په قيامت چه بوى روان د ده مردار شى  
خمر خور د بت پرستو په قطار شى

يو ذره خلاف د شرع قدم مېرده  
 د کتاب په موافق د ستا رفتار شی  
 که پدا ویل عامل شی ځما ځانه  
 ستا مکان به د جنت تخت الانهار شی  
 ستا په شعر آفرین عبدالقادره  
 په پښتو خو به هم هسی رنگ گفتار شی

## قصیده

چه دلې نشوې په شرع مستقیم  
 د صراط په لار د وینم هورې بیم  
 که په اور د ریاضت خپسرو سوځې  
 لاله زار به درته اور شی د جحیم  
 د گناه توری د سترگو په اوبو ځی  
 له ژړا د قراری نکا اشیم  
 چه هیڅ زیرمه د عقبا د سفر نکړی  
 د دنیا په سرای کنډ ځان گڼی مقیم  
 عاقبت به د ارمان اورغوی ژوی  
 د هغو چه شیطان یار شو، نس ندیم  
 د غلیم په ویل ولی کړې کارونه  
 که ته نه یې د خپل ځان سره غلیم  
 د دانا صحبت صحت د رنځور زړه دی  
 د ناپوه صحبت عذاب گڼه الیم  
 چه راضی پخپل قسمت نه ئې حرص کړې  
 سکه پیدا کړه بې قدیم بل قسمیم  
 مگر سترگی ئې د گور خاوری مړې کا  
 موږ به نشی حرصناک په زر و سیم  
 غابڼ مات شوی په خوړل د کانپو ښه دی  
 نه یوه نمری خوړلې د لئیم  
 د الله الف همسا ده پر تکیه که  
 په ملا خم مشه مخلوق ته لکه جیم  
 که په خوله کلمه لولی نمونځ روژه کا  
 د دنیا کارونه وهم خوب او خیال دی  
 چه بې حقه نور باطل ورته ښکاریږی  
 چه موجود ئې موجودات کړه له عدمه  
 خوشحال کړی ئې هرڅوک پخپل خپل کاردی  
 نا امید ئې له درگاهه هیڅوک نه ځی  
 چه به چا ورسره بد کړه ده به ښه کړه  
 چه په خوی د خدای په خوی و صفت شوی  
 د نمرود لمبې ئې ځکه باندی باغ کړ  
 چه به چا ورسره بد کړه ده به ښه کړه  
 په صفت د کمینې آدم صفی شو  
 د ارشاد صابون اثر ور باندی نکا  
 په آزار ئې اسمانونه په لرزه شی  
 چه دایم د مظلومانو وینی پشومی  
 چه په حال د مسکینانو ترحم کا  
 په هغو باندی به رحم کا رحیم

چه ولاړ نشې په غفلت عبدالقادره

که پوهیږي غنیمت دی دال و میم

## قصیده

یاره ستا د هجر غم راته دریاب شو  
 ستا په تلو می د خوښی بساط ونغښت  
 که پخوا می ډیر دردونه و لیدلی  
 په معنی کښ خټک تیغ و ته ئې آب وې  
 خدای له موړه لا پتا باندې مین و  
 د مخ آب ئې هر گور ډیر و بې حساب  
 زر ریزی ئې لکه گل په واجبین وه  
 دوست دښمن ئې له جماله بهره ور و  
 در گوهر به ئې له لعلو ریښیدون کړ  
 سپک وئیل ئې هرگز نه وتل له خولې نه  
 د ارمان د دانو ډک لکه انار ولاړ  
 له اندوهه رڼا ورځ لکه تیاره شوه  
 چه ئې خوب په پالنگ نه کیده بې گلو  
 په هغو رخسارو پریوتلې خاوری  
 چه دا هسی رنگ ځوانان پکښ پراته دی  
 د رستم د اسفندیار د ځواب ځوان و  
 عطارد ئې په اسمان مرثیه وایی  
 په بهانه د بارانه څه ده وفات کړ  
 غواصی کوم د اونیو په دریاب کښ  
 په ژړا په واویلا له موړه بیل شو  
 کله د خپلو په دعا جنت مونده شی  
 درویش کاله د ده عمر زر اته نوی  
 تر نظر می د دنیا هوس سراب شو  
 مهیا راته د غم واړه اسباب شو  
 لا می ستا په جدائی زړه کباب شو  
 غوڅول به اوس په څه کا چه بې آب شو  
 چه رحلت د له دنیا پدا شتاب شو  
 مستسقی به ئې په تش لیدو سیراب شو  
 نه به تر یو په وخت د داد لکه سحاب شو  
 د هر چا د زړه ارمان د ده شباب شو  
 چه گویا به په کلام با صواب شو  
 چه به چا وته په قهر و په عتاب شو  
 د ژوندون له باغه کله مزه یاب شو  
 چه غروب د ده د کښلی مخ آفتاب شو  
 په بستر د خاورو څه رنگه په خواب شو  
 شماتت ئې چه په گلو د گلاب شو  
 په اسمان باندې ډیر فخر د تراب شو  
 د قضا حکم پرې راغی لا ځواب شو  
 د زهره له لاسه مات چنگ و رباب شو  
 فلک هم د نوحه گرو په حساب شو  
 نه ئې مومم معظم<sup>۱</sup> در نایاب شو  
 بیلتون هیڅ زړه سوخی نه وکړه قصاب شو  
 سکه بې شکه وا په ده د جنت باب شو  
 د هجرت حساب په حکم د کتاب شو  
 چه د ښهر ودانی و ځنی ووت  
 سرای ته څه عبدالقادر درومی خراب شو

## قصیده

همیشه می ستا له غمه مشغولا ده<sup>۲</sup>  
 خپل پردی را ځنی واړه کناره شول  
 ستا له پسه راته پاتې ښادی دا ده  
 چه تل مله ده را سره اندیښنه ستا ده

۱. معظم د خوشحال خان خټک له اولادې څخه و، دا قصیده د ده مرثیه ده.

۲. دا قصیده د خوشحال خان پر وفات ژړا او مرثیه ده.

په بهانه د آه خپل دم را ځنی درومی  
 اُونېکي هم د وچیدو له ویړی ولاړې  
 نا آشنا همیشه خوښ گړزی هوس کا  
 د غم تخم آشنایی ده که ئې گورې  
 د هجران غشی په هره سینه لک دی  
 څوک چه وایی تر بلا بلا وی سخته  
 جدائی په نابودی سپړی راضی کا  
 دا چه وائی بد ژوندون تر مرگ بتر دی  
 مرثیه به د په هسی مضمون وایم  
 د تا درد می په بې دردو پیرځو نشی  
 د فراق په اور د وسوم نو می وچ شو  
 چه هر څیز د یادوم په زړه وریتم  
 زه چه ستا په تلنی ږغ سره تیر نشوم  
 په ارمان د ملاقات له موره لاړې  
 خپل پردی درباندی هیڅوک حاضر نشوه  
 چه پیسه د پاتو نشوه و کفن ته  
 له نا اهلو که د خپل و که پردی و  
 خپل شامت به ئې دلي هورې خراب کا  
 په وطن کښ مسافر غندی وفات شو  
 خپل د نه و چه د حال ورته بیان کړی  
 د دنیا خلقو خو واره درته شا کړه  
 بې له صبره له تسلیمه چاره نشته  
 په حرمت د پاک رسول چه په قران کښ  
 د دوزخ له عذابونو په امان شې  
 تر دلي په هورې خوښ وې فال د ښه دی  
 نه یواځی هجران لوټ عبدالقادر کړ  
 په هر ملک په هر دیار کښ دا غوغا ده

له همدمو بیهوده گله ځما ده  
 له تودې تیغنی می گرمه ټټر لا ده  
 په جهان کښ د غم بخره د آشنا ده  
 معتبره و هر چا ته دا وینا ده  
 چه و هر لوری ته غور باسم زگروا ده  
 کله سخته تر بیلتون بله بلا ده؟  
 له ژوندونه په مرگ مینه د جدا ده  
 اوس پرې وپوهیدم دا ونیا رشتیا ده  
 چه هیڅوک پرې نه پوهیږی چه د چا ده  
 ستا د درد د درست جهان خوښی بها ده  
 اوس می تل په وچو سترگو ستا ژړا ده  
 لا چه ږیر می ژپړی د تا خندا ده  
 که خواریرم پس له تا دا می سزا ده  
 ځمور ستا د لیدو ژمنه په عقبا ده  
 نه د پاتو مال او ملک نه د دنیا ده  
 هم دا نخبه ستا د جود او د سخا ده  
 ځنی تا لیدلې څو رنگه جفا ده  
 چه بدی کا د هغو بدی جزا ده  
 خیلخانه ور ځنی واره پسی شا ده  
 له فانی دنیا د وړې ډکه خوا ده  
 ستا تکیه پخپل خښتن پخپل پیشوا ده  
 مور و وړې په قضا د حق رضا ده  
 خدای په څو رنگه د ده کړې ثنا ده  
 بهشتی شې شپه او ورځ می دا دعا ده  
 خدای چه یښې د خوشحال نامه پتا ده

## ترجیع بند

دریغه دریغه د دنیا خونه تالا کړی  
 د غرڅه غندی له خلقه تنبیدلی  
 چه په مرگ سره له ځانه جدا کیږی  
 په ژوندونی ځان بتر تر خاورو لا کړی  
 ځان له واپرو آشنایانو نا آشنا کړی  
 هغه واره لا تر مرگ پخوا جدا کړی

یو ساعت مه وی فارغ د خان له غمه      په هوس می د همه خلقو خندا کړي  
لیونی شوی چه چا نه پرینوی و ورته      ودانی د جهان واره پسی شا کړي

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژپلی

د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

چه آخر د له فانی جهان تله شته      څه په کار که د په کور کنب سپین او سره شته

که په تخت د پاسه کنبینې بادشاهی کړي      عاقبت د بیا له تخته پریواته شته

که لښکر د تر حساب تر شماره تیر شی      گمان مکړه چه د بی عمله مله شته

جمادات د جدایی له غمه ژاپی      ستا لا هیڅ کله نرمی د خاطر نه شته

ورځ په ورځ شیرین یاران در ځنی درومی      وچوې دله چه لا ستا خوب او خواړه شته

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژپلی

د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

که هر څو وی ښایسته په رنگ رنگینه      لا له رویه، سنبل مویه، تن سیمینه

تر ښه مخ پوری د نور د سپورمی هیڅ شی      په سپورمی چه پلو واخلې و درینه

لطافت ئې زیات د گل تر لطافت دی      په عالم ئې د خوبی خبری شینه

کنبلی مخ به ئې د گور خاوری بدرنگ کا      نازک تن به ئې د گور چمچی وخورینه

چه دا هسی احوال دی پدا دنیا کنب      پخپل حسن به څوک څه دماغ کوینه

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژپلی

د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

کشکی زه پدا جهان راغلی نه وی      چه په داغ د بیلته داغلی نه وی

یا می مرگ د هلكوالی په ساعت وی      چه می خپل پردی څوک پیژندلی نه وی

یا زوولی پوند په سترگو وی له ځایه      چه می مخ د هیڅ اشنا لیدلی نه وی

یا خبر په ښه بد مه وی لیونی وی      چه د روغو په شماره شمیرلی نه وی

یا هوښیار شوی تل د خان فکر کولی      په فکرونو د جهان نیولای نه وی

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژپلی

د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

په زړگی می د بیلتون لمبې بلیری      ځکه اوښی می د سترگو را تلیری

دا اسمان چه لکه ژرنده هسی څرخي      د دانو په ځای یاران پکنب دلیری

د دنیا په سرای کنب ځای د مقام نشته      کاروانونه په هر دم ځنی چلیری

غافلان به په دنیا کنب خوشحالی کا      چه دا هسی ښه مین ځبله بلیری

هرگز نور کارونه مه کړه په دنیا کنب      چه دا هسی رنگ شیرین یاران بلیری

مخ په بیدی بیدیا و نیوی ژپلی

د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

په ارمان به یک تنها ووزې له کوره      خپل پردی به درسره درومی تر گوره

په لحد کښ به د واچوی یواځی      غورزوی به درته خاوری لور له لوره  
 تا به پریریدی دوی به وچار وزی کور ته      په بیلتون به ئې نارې وهې په زوره  
 کیر نکیر به په هیبت در لره راشی      چه ئې دواړه سترگی ډکی وی له اوره  
 نور څه مکړه په ژوندون عبدالقادره      چه دا حال دی آی د زړه په سترگو گوره  
 مخ په بیدی بیدیا ونیوی ژبلی  
 د صحرا د ونو پانی پت خوړلی

## مخمس

دا ځما زېگی زبون دی      دی له عقله ډیر بیرون دی  
 په دنیا پسی مجنون دی      څه امید پدا ژوندون دی  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی  
 خبر شه د نوح عليه السلام له حاله      چه ئې عمر و زر کاله  
 نشو خلاص د مرگ له حاله      په ارمان لار له عیاله  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی  
 که څوک سیل د گلزار کا      ننداره د نو بهار کا  
 که پرې غوړد کانه بیدار کا<sup>۱</sup>      عندلیب هسی چیغار کا  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی  
 په پسرلی گلونه وا شی      په څو رنگ ئې تماشا شی  
 چه خزان ور باندی راشی      توری خاوری د بیدیا شی  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی  
 که د مرگ خاوری تر زړه کړې      کور به وران د دنیا ته کړې  
 خوشحالی به نوره نکړې      تل به دا ذکر په خوله کړې  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی  
 چه جدا یاران تر زړه کړم      په ژړلو لیمه سره کړم  
 څو ژوندون په دنیا زه کړم      آشنائی به نوره نه کړم  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی  
 که هر څو نازک بدن شی<sup>۲</sup>      سپین تر گلو د سمن شی  
 چه لحد د ده وطن شی      د چمچو په خوردن شی  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دی

۱. که پرې غوړد د زړه بیدار کا.

۲. لکه گل هسی ئې تن شی.

که څوک جوړ لوی عمارت کا      تر کسری ئې زیات زینت کا  
 په مثال ئې د جنت کا      د مرگ سیند به ئې لت پت کا  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 اې چه خان او ملک نومې      په دماغ په کبر درومې  
 تل به دا خونې نه مومې      بند به شې د مرگ په لومې  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 په دنیا کښ که قارون شې      لا تر ده به هم افزون شې  
 چه و قبر ته په یون شې      خالی لاس به ترې بیرون شې  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 که ته ټولې کړې نگاری      ښایسته پری رخساری  
 پس لتا به شی یا خواری      یا به شی د نورو یاری  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 که سل زر د فرزندان شی      لا به دوی په مرگ طوفان شی  
 ستا زړگی به پرې بریان شی      لا به پاتو یتیمان شی  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 اې ځما ناپوهه دله      نصیحت له مړو آخله  
 څو دنیا ئې ټولوله      ولاړل دوی دا ئې پریښوله  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 که ئې وړاندې هاتیان ځی      پسې دې په تخت روان ځی  
 لور په لوری ئې سپاهیان ځی      خو به گونښی له جهان ځی  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 که بادشاه د درست جهان شی      سلطنت ئې د سلیمان شی  
 چه په حکم ئې دیوان شی      ترې جدا به په ارمان شی  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 که هر څو ئې دولت ډیر شی      تر حساب تر شماره تیر شی  
 چه د مرگ استواځی ویر شی<sup>۱</sup>      پرې به زهر یا گندپیر شی  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 هر چه نغته د خپل نس کا      د دنیا هوا هوس کا  
 بیهوده چاری عبث کا      فریاد هسی رنگ جرس کا  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې

---

۱. ویر شی، د قندهار په محاوره وړ شی.

چه به خواه ناخواه ترې ځینه      نه د کا په دنیا مینه  
 ځان د تلونې وگڼینه      د قیامت په غم د شینه  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 شپه او ورځ د عبادت کا      ترک د واره معصیت کا  
 ځان د جوړ په شریعت کا      تل د زړه ته نصیحت کا  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 اې خوب وږیه زړه بیدار شه      د خپل ځان په غم گرفتار شه  
 له گناهه توبه گار شه      تل په ذکر د قهار شه  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 ځبله مه تار په تاریزی      یاران یو تر بل څاریزی  
 هیچیری مه ویزاریزی      ویزار څه مه آزاریزی  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 چه ووايي چا ته یاره      نور دنیا کړه تر ده څاره  
 سر بنډه د یار دپاره      زړه ساتل غنیمت شماره  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 سترگی وخورې دواړه توری      چه باقی په فانی پلورې  
 په دنیا پسې تل بنورې      دې دنیا وته نه گورې  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 اې چه ناست یې په تخت باندې      په شا ځې په قهقهه خاندې  
 ځای د دې تر خاورو لاندې      مرگ تل دا ډنډوره کاندې  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 چه جدا له ما محرم شو      یو په سله می الم شو  
 ځما زړه جونگری د غم شو      چه قائل پدا قلم شو  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 اې ځما دلبره راشه      ماڼی مه گوه پخولا شه  
 وموسیره په خندا شه      خوا په خوا را سره بیا شه  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 ځی می اوبنی لهر لهر      وران می شو د خاطر ښهر  
 ناست په غاړه وم د نهر      دا آواز ئې کړ په جهر  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې  
 څوک چه غوړ پدا بیان کا      څه امید به په جهان کا  
 کور به دې د دنیا وران کا      دا وویل به هر زمان کا  
 نن لیدل، کاندې بیلتون دې



که په حسن لکه نمر شی      تر یوسف ښایسته تر شی  
 خو چه قبر لره ور شی      توری خاوری ئې په سر شی  
 نن لیدل، کاندۀ بیلتون دى  
 زه عبدالقادر نه ښایم      چه خپل شعر چا ته نمایم  
 خو مین پدا وینا یم      هر زمان ئې ځکه وایم  
 نن لیدل، کاندۀ بیلتون دى

## قصیده

حاکمان او امیران د دې زمین  
 هیڅ حاجت د عیان نشته و بیان ته  
 همگی واره مذموم په خوی خصلت دی  
 زه به هم یو څو خبری له دوی وایم  
 علماؤ فضلاؤ ئې نفرت دى  
 د بل وار نه ورکوی په پوچ ویلو  
 د راجپوت د رافضی په استقبال ځی  
 د مسجد په لوری شل شی نه ور درومی  
 کله کله چه سر ووهی په مخکه  
 خو د خلقو آزار ډیر کا د ده خپل وی  
 د رشتیا خبره زهر ځنی مړینه  
 هم هغه چه خوشامد کا مصاحب وی  
 په میدان ئې شغالان په بریتو میژی  
 تل ئې هجو د سخی د مړنی وی  
 همیشه د ځان صفت د بل غندنه  
 د محنت په ساعت ځی تحت الثری ته  
 که دولت ئې لکه بحر بې پایان شی  
 چه فقیر ئې په ور ور سی ورکړه پریرده  
 یو درم ئې په ځای نه درومی له کوره  
 خرڅ ئې واره په کالو او په گینه وی  
 د یوې روپۍ په ځای چه لس آخلی  
 د دهقان په خوارول ئې سترگی سرې سی

چه لیدل شی په دوران د محی الدین<sup>۱</sup>  
 خود ئې حال دى و هر چا وته مبین  
 پکنس یو نشته بادشاه ته د تحسین  
 چه نن عقل ځما زړه ته کړې تلقین  
 په مجلس کښ ئې ارډال کښینی مکین  
 غور کاڼه کا چه مذکور کیږی د دین  
 عالمانو ته هسک نکاندی شریڼ  
 تل ئې آس په پوچو چارو پسی زین  
 سل منمته ږدی په رب العالمین  
 په نیک خواه د عالم تل وایی نفرین  
 خوش آمد دروغ تر شهدو پر شیرین  
 لا ترې وی په بد ویلئو ځنی خوړین  
 د قالین مزی مزی وی د قالین  
 د ممسک د بیدلانو کا تحسین  
 خود پسند وی، خود نمای وی خویشتن بین  
 د راحت به وخت قدم ږدی په پروین  
 بیا ساتل وته چین راوړی په جبین  
 په خواږه ویل ئې نکا زړه شیرین  
 تل بې ځایه ورکول د ده آئین  
 لکه ښځی آرایش کاندی تزئین  
 هم هغه په رعایا کاندی امین  
 په پتی چه زراعت و وینی شین

پیشکاران ئې په ابرو اشارت وکا  
 رعیت چه داد خواهی لږه ور ځینه  
 ځان او مال ئې له کفارو په امان دی  
 د مجرم جرس لا نه وی ثابت شوی  
 رعیت د دوی دشمن وی دوی د دیو  
 هر ظالم چه تعدی په رعیت کا  
 که باور د پدا نشی ورسه گوره  
 په قرآن کنس "بئس مثوی الظالمین"

## قصیده

دا کارونه چه نن کاندۀ عیانی دی  
 چه په وهم فهم نه هغه ښکاریری  
 گهی هسی کار ښکاره شی چه غمجن شی  
 ساقی راوړه پیاله چه راته یو شی  
 نن نسیم د پینور له لیوری راغی  
 چه نن شپه مهمندو ووهلی توری  
 لیند و غبر په غشیو وکړ کشاد کانی  
 چه لښکری د مظلومو اعانت کا  
 لاله زار ئې شگفته په سره اهاړکړ  
 د باړې اوبه ئې سرې لکه شراب کړې  
 یگانه زلمیو غبر وبله وکړ  
 توره شپه په تورو ورځ لکه سبا شوه  
 همیشه پښتون مهمندو دی دروند کړی  
 چه په طمعه د دنیا کاندی جنگونه  
 یوسفزی چی زر ووینی ننگ پریردی  
 په خوله هر پښتون د ننگ خبری کاندی  
 زرنانی شه صدقه تر جانی ځوانه  
 دا مثل دی تیغ په اصل غوځول کا  
 افریدی شنواری جنگ په غرونو کاندی  
 مخ ئې ندی د کتورنځ د پرې ساز شی  
 فریفته ئې په ویل مشه نفاق دی  
 د مغل له دې لښکرو پروا مکړه  
 په قسم ئې مبادا چه باور وکړې  
 هیڅ په خوا په خاطر نه و اسمانی دی  
 هوښیار ځکه همیشه په حیرانی دی  
 گاه کارونه چه سبب د شادمانی دی  
 غم بنادی ثبات هیڅ نه لری آنی دی  
 څو وینا ئې راته کړی زبانی دی  
 چه وهلی نه افغان نه تورانی دی  
 په سر تور توری وهی جانفشانی دی  
 خدای ئې مل شه دا لښکری رحمانی دی  
 هر چه دا بهار نه گوری زندانی دی  
 د سربند کانی همه ارغوانی دی  
 چه وهه فلانی وهه هندوستانی دی  
 خلیلد ئې لکه برق نیسانی دی  
 که سبب ئې د خفت میر افغانی دی  
 رنگ ئې ورک شه که رستم دستانی دی  
 حریفان دی طامعان دی نفسانی دی  
 ننگ هغه کا چه نانی ندی جانی دی  
 پښتون ډیر دی اما څه په کار نانی دی  
 د مهمندو توری اوس ندی کانی دی  
 غوریه خیل په میدان جنگ کا میدانی دی  
 چه نفاق کا همیشه په پښیمانی دی  
 هغه څوک چه د لښکر په ویرانی دی  
 اتفاق ئې سره نشته ځان ځانی دی  
 سوگندونه ئې دامونه شیطانی دی

له بادشاه شاهزادگانو چه وسواس دی      اخته شوی دوی په جنگ سلطانی دی  
 د سرونو نردبان ساز کړی باندی خيژی      مرتبې ته ختل نه په آسانی دی  
 نه له چا ئې طمع شی نه له چا ویره  
 خو خبری رشتیا کړی کرلاني دی

## قطعه

زه چه هسی پخپل ځان باندی مین یم      د جانان دی په جانان باندی مین یم  
 د خزان میوه بهار د بهار دی دی      تر بهاره په خزان باندی مین یم

مه د وینم لباسی په سترگو تورو      زه پتا باندی مین یم ته په نورو  
 هیڅ حرمت ئې لکه حق و په ځای نکړ      میلمه شوی و یوسف په کور د کورو  
 چه ښه خوی په څه پروا کړم له بدخویو      قیمت لږ نه شو د در په اوبو شورو

د شیخ سعدی لاهوری خلیفه حضرت نبوی د وفات تاریخ:  
 شیخ سعدی قدوه اهل یقین      چون منور گشت ازو زیر زمین  
 از خرد جستم رحلتش      در جوابم گفت "شیخ مؤمنین"  
 (۱۰۰۶هـ)

تاریخ د وبا د کال:  
 په هر کاله کښ د مرگ ماتم دی      وبا نیولی اکثر عالم دی  
 ښه ښه یاران ئې ځله جدا کړل      تاریخ ئې راغلی چه "کال د غم" دی  
 (۱۰۹۵)

د مجنون په مخه سپی په کوڅه راغی      چه په رنځ د پمن والی مبتلا و  
 هغه دم ئې تر پښو پریوت مخ ئې کښل کړ      چه په چم کښ ئې لیدلی د لیلا و

دا مثنوی د نصیحت نامې د کتاب له ابتدا څخه دی، دا نصیحت نامه ټول د تجنیس په صنعت ده.<sup>۱</sup>  
 که د رحم نظر وکړې ربه ما ته      د زړه مینه می به کړې له غیره ما ته  
 ربه ته ځما خښتن زه بنده ستا یم      تا به غواړم، تا به بولم تا به ستا یم  
 ته قادر یې ښه صورت ورکړې و ما ته      توان د ښو خبرو غواړم را کړه ما ته

۱. افسوس چه دا نصیحت نامه مور ته نده را رسیدلې، فقط دغه څو د سر بیتونه ئې په یوه دیوان کښ لیکلی دی.

په نسیم د محبت لکه گل وایم      په تجنیس په نصیحت پندونه وایم  
رساله به درته وایم په خو وره      و معنو ته ئې میړه شه قدم وره

## مربع

(د خپل پلار خوشحال خان خټک په ستاینه او دعا کښ)

خدای ئې تل لکه خپل نوم لره خوشحاله      خوشحالی ئې په نصیب کړه لایزاله  
خردمند نیکو سیرت نیکو مقاله      خود پوهیږې هیڅ پښتون ئې نه و سیاله

ورکول ئې بې منته د حاتم و      ورته یو سفال و سنگ دینار درم و  
وای په ځان د هغه چا چه په ده گرم و      ورځ او شپه به ئې کاوه باندې ارغاله

شرم و ننگ لکه د ده و د چا نه و      شجاعت لکه رستم هسی د ده و  
شور د ننگی ئې په سر کښ پروت په زړه و      شان د ده دی در ښکاره د ده تر قاله

حال د هر سپی ښکاره دی تر مقاله      حل د هر مشکل کاوه شی له امواله  
حد د چا چه ئې ځواب کاوه له قاله      حقیقت په مجاز نقل دی محاله

خار د سترگو د دښمن پر خپل بهار و      خاموشی حلم ئې ډیر درلود بردبار و  
خپل پردی له ده همه شکرگزار و      خټک درست د ده په دور و نهاله

اندیښنه ئې وه هر گوره ډیره لویه      اجنبی به ئې کم نه گانه تر زویه  
افغان ده غندی چه وزیری بل بویه      آزاده و هیڅ ئې نه وړ مال مناله

نوم ئې لاړ تر دکن تر قندهاره      نه و بل هسی نامی له زمینداره  
نیم درم ئې هم کور نه ساته له عاره      نور هیڅ نه و د ده بې توری بې ډاله

خپل خپلوان ور ځنی واړه وه خوشنوده      خوښ خورم وه همگی د ده له جوده  
خاص او عام وه تل سودمن د ده له سوده      خوش کلام و خوش معاش و خوش خصاله

تواضع ئې د هر چا کړه بې مقداره      تر اندازه کم زیات نه و د ده کاره  
تل به ده کړ کبرجن په کبر خواره      تکبر په کبرجنو دی ملاله

کلام ډیر د ده شیرین و تر نباته  
کار ئې د اوتر حیاته تر مماته  
کم د ده تر خولې ترخه وتل و چاته  
کرم وکړ په ده باندې ذوالجلاله

اور دننه د عاشق په زړه بلیږی  
ارمان دا دی چه څوک لږ پدا پوهیږی  
او رنگین شعر پسې ځنی ښکاریږی  
اوس نور څه وایم د هسی حال احواله

لام او بې ئې د دلبرو دی ستایلی  
لږ د ډیره ما د ده حال ویلی  
لعل او در ئې د وینا په تار پیلی  
لکه څوک چه د یار مخ کا نمر مثاله

(کتاب بشپړ شو)

## دَ خُنو کلماتو املّا

په دې کتاب کښې موږ د لغاتو او کلماتو په لیک کښې ډیر ځله د اصلی املّا لحاظ کړی دی، په اصلی قلمی نسخو کښې ډیری کلمې یو ځای یو راز بل ځای بل راز راغلي دي، د مځناتو املّا کله په مځن ډول او کله په اصلی ډول ده، دغسی هم د خُنو کلماتو د مختلفو قومونو د محاورو اشکال پکښې شته، مثلاً مصلی کله پخپل عربی ډول او کله مځنه مسله لیکلې، دغسی هم ویجاړ، اوجاړ - اوربل، وربل - برغ، غبر - محلت، مالت - اړاند، هړاند - دواړه ډوله راغلي دي. په داسې کلماتو کښې موږ د اصل کتاب ډول غوره کړی، ځکه چې دواړه ډولونه ئې صحیح دي، نوره املّا د اوسنۍ مشهورې املّا سره فرق نلري، د مجهولې او معروفې یاء تمیز شوی، او ضمیر غائب (ئې) او ضمیر مفرد د متلکم (یې) لیکل شوی دی.

## د پښتو نادر لغات

### الف

امته: محتاج، پاسدار

انند: خوشحالی، آرام

اسره: طمع، توقع

اوری: اوریری

اټاله: ایسار، حمله

اوڅار: څرگند، ښکاره

اهاړ: د گرمی موده

ارجل: ماتل، ایسار

استواڅی: ریبار، قاصد

آغله: ښکلی

ارغال: یرغل، حمله

ابلی: کانیزه مخکه

### ب

بورجل: کوڅه

پرېږ: هر کله

بدایي: فخر، غرور

بدی: رشوت

بلوسل: تعرض کول

بڼ: باغ، ځنگل

بری: ډیر کم مقدار

بید بیدیا: ویجاړ بیابان

پرېوگی: گردباد

بدر: مکمله سپورمی، چنار

بشر: بنده

بلیردی: تاوول، نغښتل

بول: قول، وعده

برند: نیغ کتونکی

بکس: لږ، زړه

بنبره: مچی، غالبوزه

بور: پړانگ

### پ

پیچومی: لوړتیا، بلندی

پخښو: ازاد، خوشی شوی، آرام

پوتی: لږ شان

پهوتپه: یو ډول هندي خټکی

پخساک: کړاو، زړه چاودون

پهی: پټی

پت: غیرت، ننگ

پاړو: منافق، بدچلن

پیرل: اخستل

پریونه: پروین

پرتلی: بارگیر

پشومی: څښل

پهوپه: خیرنه

پټی: د مخکی یوه برخه

پلور: خرڅول

### ت

تالا: تاراج

تکړ: مضبوط، چست، بهادر

تورتم: تاریکی

تنی: د چا عزت ساتل

|                                  |                                 |
|----------------------------------|---------------------------------|
| تروپ: تاوان                      | خاروی: چارپای                   |
| تنکی: نازک، تروتازه              | خوکه: جانب، طرف                 |
| تروپی: قرچه                      | خړه: مجرد، د سپی حمله           |
| تلیری: په غوړو کی اشدل           | خرخیدل: خرخ وهل                 |
| ترنبخ: پانه                      | خکړل: تړلی                      |
| تلې: غولی، میدان                 | خخواکی: قطره                    |
| تیغنه: نوی بټی                   | خ                               |
| ترو: تر هغه وخته                 | خله: پاتی، مضطرب                |
| ت                                | خور: رنځ، تکلیف                 |
| تگی: فریب، مکر                   | خیر: تیز بین، دقیق              |
| تپکی: غار، خندق                  | خ                               |
| تمیری: غپیدل، عبث خبری کول       | خلقي: قدرتی، ازلی               |
| تپانگ: آواز                      | خیر: خجل، شرمند                 |
| توکیدل: د فصل سر وهل             | خویری: خوړیږی                   |
| ج                                | خخله: خس                        |
| جند: اصل، زړه وهلی               | خرخنبه: فتنه، وسوه              |
| جگی جگی: مرحبا                   | خیال: فخر او مباهاات، آرایش کول |
| جونگری: کوډله                    | خت: کمیس                        |
| جړی: د باران اونی، زهر موره      | خوشی: بیهوده، عبث، بیجا         |
| جوک: وزن                         | خرغشکی: کینه لرونکی             |
| چ                                | خپسر: آزاد، سربخود              |
| چر: طرز، عادت، د چوغکی نارې      | د                               |
| چم: کوخه، محله                   | داند: جنجال، غوږل               |
| چومی: د لیروک مرض                | درنگ: معطلی، مکث                |
| چوپا: خراب، برباد                | دوک: حسد، عناد                  |
| خ                                | دمه: مکث، آرام                  |
| خله: یقین، اعتبار                | دبنه: دبنمن                     |
| خرېنیت: د غټ والی، شلنډ والی عمل | درغلول: محصور کول               |



دوند: غبار آلود

دږی وږی: پارچه پارچه کول

دلیری: اوریدل

درېشت: یو ډول لوبه

ډ

ډیران: د انبارو ځای

ډنډوره: جارچی

ډاډ: اطمینان، تسلی

ډال: سپر

ر

راغله: راتلل

رسی: ریسمان

رېړل: په عذابول

روخ: مقابله

روک: اختلاس

ز

زار: قربان، فدا

زباد: ثابت، پایدار

زرڅی: کږې سترگی

زیار: زحمت کش

زغمونی: جازب

ږ

ږنگ: خراب، ویران

ژ

ژمنه: وعده

ژواک: ژوند، حیات

ژوی: جاندار، حیوان

س

سوبه: فتح، ظفر

سته: ثروت، هستی

سیاره: نفس تنگی

سیند: رود

سپور: سوار، راکب

سیال: همسر

سخ: بخت، سعادت

سمخ: بی حیا

ستی: په عشق کی سوځیدلی

ستنه: شا ته کیدل

سروب: بالکل، عیناً

ستون: معطل

سیلی: طوفان باد

سوپه: غار، سوری

سیپی: صدف

سکه: چهره، قیافه

ش

شند: شاهین (مرغه)

شپیلی: د نی تولکه

شیتی: پیکان

شارونی: مینا (مرغه)

شلانډه: خادمه، سمسره

شین شین: ښکلیا

شومی: جرعه کول

ښ

ښانک: د لرگی طبق

غ

غائبی: کوتل

غاپه غپری: بغل گیری

غپری: زور، طاقت

غنه: نازک اغزی، لون

غوخ: پرې، قطع

ک

کانده: وروسته، پسته

کاختی: قحطی

کوگل: سینه

کوکه: چغه، فریاد

کروری: ریز مریز

کاسیر: بدکار

کنبل: ایستل، لیکل

کار: کان، معدن

کوټ: حصار، انبار

کهنه: گنجایش

کوپارونه: د کفر کارونه

کویلی کوئی: یعنی کویری او کوکو لری

کپه وږه: شکل او شباهت

کانی: تیگی، ډبری

گ

گند: خس او خاشاک

گرزاند: گرځندوکی

گرت: د گوتو په مینځ کی فاصله

گړنگ: لوړ دیوال

گوښی: یواځی، علیحده

گوټ: کنج، زاویه

گپری: یو ساعت

ق

قست: د کار کولو اراده

قبلی: منل

ل

لونل: شیندل

لال: یو ډول شیرین انگور

لگیا: مصروف

لنبل: سفر کول، کوچ کول

لیردی: کوچ کول

لولی: ډمه، بدکاره ښځه

لوړل: قسم خوړل

للیری: شاهدی ورکول

م

مانه: شکوه، گيله

مخی: مقابل، سیال

مرجونیا: غواص، غوټه وهونکی

مښود: کوشش، سعی

مله: پرندگان

منگور: مار

میزر: د غله گدام

مښلی: زوړ

مشال: رڼا، شمع، چراغ

مهال: موقع، محل

مټ: قوت، سرعت

مرغچچی: خرمهره

مکیز: ناز، عشو

## ن

نشت: سپک، حقیر

نمنخن: محترم، عزتمند

نمنخنه: عزت کول

ناتار: ظلم، جبر

نمری: لباس، جامې

نولیری: غمگین کیدل

نبات: وائنه، ترکاری

نتلی: وهل، ټکول

نغته: راپارونه، تحریک

نڅا: گډا، رقص

نخول: زغمل، نلول

نالې: د اوبو ایستلو لار

نومړی: مشهور، نامتو

نخور: خلاصه، انجام، نتیجه

نمړی: لقمه، نواله

## و

ورټ ورټ: ژپیدنه

وگړی: انسان، خلق، عالم

وچولی: تندی

ویل: یو قسم کالی

ولجه: لوټ، مال، غنیمت

ول ول: گنجی گنجی

ورخونه: ناله، د اوبو بند، اړخ

ونه: درخته، د قسم کلمه

ویاند: ویونکی، گویا

وزله: بهانه، چاره، سبب

## ه

هواد: وطن، ملک، په فاصله

هړاند: بوخت، لگیا

هرگور: خامخا، البته

هیداد: ډرکه، بخرداری

هل: یوې، د فقیر آواز

هوډیالی: د عرادی او عزم خاوند

## ی

یو: په ټوله، متحد

یون: رفتار، سفر، تلنه

**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)**  
**Ketabton.com: The Digital Library**